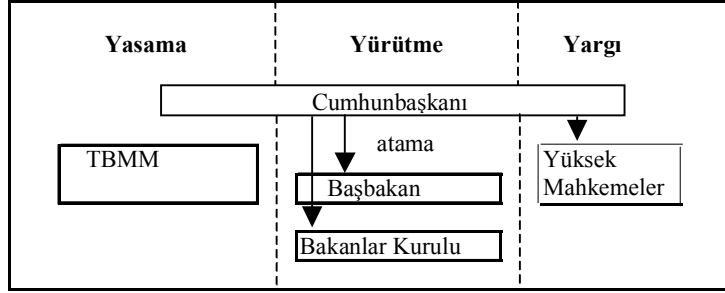

3.3. Türkiye'deki Afet Yönetimi Konusundaki Kurumsal Sistem

3.3.1. İdari Yapı

(1) Merkezi Hükümette Örgütlenme

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, 1982 Anayasası hükümlerine uyumlu olarak işlemektedir. Hükümet Şekil 3.3.1'de gösterildiği üzere, yasama, yürütme ve yargı kurumlarına bölünmüştür.

Şekil 3.3.1 Türkiye'de Merkezi Yönetim Yapısı

a. Yasama

Yasama yetkisi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne (TBMM) verilmiştir. TBMM 550 milletvekilinde oluşur. Meclis seçimleri her beş yılda bir yapılır. Milletvekilleri bütün ülkeyi temsil ederler ve göreve başlamadan önce, Anayasa'ya da dahil olan metin üzerine yemin ederler.

TBMM'nin görevleri ve yetkisi aşağıda özetlenmiştir.:

- Kanunları kabul etmek, değiştirmek ve yürürlükten kaldırmak
- Bakanlar Kurulu'nu ve bakanları denetlemek
- Bakanlar Kurulu'na kanunun gücüyle kararname çıkarma yetkisi vermek
- Bütçe ve Final Bütçesi Taslağı kanunlarını kabul etmek
- Para basımını onaylamak
- Savaş, seferberlik hali ve olağanüstü hal ilanı için karar almak; uluslararası anlaşmaların imzalanmasını onaylamak
- Genel veya özel af ilanı için karar almak

b. Yürütme

Türkiye'deki yürütme bölümünün ikili bir yapısı vardır. Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu'ndan oluşur.

Cumhurbaşkanı

Devletin başı olan cumhurbaşkanı, Türkiye Cumhuriyeti'ni ve Türk Ulusu'nun bütünlüğünü temsil eder. Cumhurbaşkanı, anayasanın işleyişini kontrol eder ve devlet organlarının düzenli ve uyumlu bir şekilde işlemesini garantiye alır. TBMM'nin üyelerinden ya da 40 yaşını tamamlamış ve TBMM'ye seçilebilir kişilerden, standart eğitimi tamamlamış olanlar arasından, yedi yıl süren tek seferlik bir dönem için seçilir.

Cumhurbaşkanının yasamayla ilgili görev ve yetkileri şunlardır:

- Gerekli gördüğü durumlarda, yasama yılının ilk gününde açılış konuşması yapmak
- Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni toplantıya davet etmek
- Kanunları yayımlamak
- Kanunları tekrar gözden geçirilmek üzere meclise iade etmek
- Gerekli gördüğü durumlarda, Anayasa'daki değişiklikleri halk referandumuna sunmak.
- Kanunların bazı ya da bütün maddelerinin, kanuna vekaleten çıkarılan kararnamelerde, veya Büyük Millet Meclisi iç tüzüklerinin Anayasa'nın koşullarına ya da içeriğine aykırı olması durumunda; bu kanunların, kararnamelerin ve tüzüklerin yürürlükten kaldırılması için Anayasa mahkemesinde dava açmak
- Meclis seçimlerinin yenilenmesi hususunda karar vermek

Yürütme gücünün uygulanması konusunda cumhurbaşkanının görev ve yetkileri şunlardır:

- Başbakanı atamak veya istifasını kabul etmek
- Başbakanın tavsiyesi üzerine, bakanları bakanlığa atamak ya da bakanlıktan çıkarmak
- Gerekli gördüğü bir durumda, Bakanlar Kurulu toplantısına başkanlık etmek ya da kurulu kendi başkanlığı altında toplanması için davet etmek
- Yetki verilen elçileri Türk Devleti'ni yabancı ülkelerde temsil etmesi için atamak ve yabancı ülkelerin temsilcilerini Türkiye Cumhuriyeti'ne kabul etmek
- Uluslararası anlaşmaları onaylamak ve yayımlamak
- Türkiye Büyük Millet Meclisi lehine Türk Silahlı Kuvvetlerinin Başkomutanını temsil etmek
- Türk Silahlı Kuvvetleri'nin kullanımı üzerine karar almak
- Genel Kurmay Başkanı'nı atamak
- Milli Güvenlik Kurulu'nu toplantıya çağırarak ve bu konseyin toplantılarına başkanlık etmek
- Kendi başkanlığında toplanacak olan Bakanlar Kurulu toplantısında kararlaştırılan bir kararnameyle seferberlik ilan etmek ya da olağanüstü hal kabul etmek ve Kanuna vekaleten kararnameleri çıkarmak
- İmza sahibi olarak kararnameleri onaylamak
- Belirli mahkumların cezalarını; ileri yaş, kronik hastalık veya güçsüzlük nedeniyle hafifletmek ya da bağışlamak
- Devlet Denetleme Kurulu üyelerini ve başkanını atamak

- Devlet Denetleme Kurulu aracılığıyla soruşturma, araştırma ve incelemeler yürütmek
- Yüksek Öğrenim Kurulu'nun üyelerini seçmek
- Üniversite rektörlerini atamak

Cumhurbaşkanının yargı ile ilgili görev ve yetkileri:

- Anayasa Mahkemesi'nin üyelerini, Devlet Konseyi üyelerinin dörtte birini, Yargıtay'ın Başsavcısı ve Yardımcısı'nı, Askeri Yargıtay'ın üyelerini, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin üyelerini ve Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun üyelerini atamak.

Cumhurbaşkanı'nın, Anayasayla veya diğer yasalarla özellikle yetkilendirildiği ve imza için Başbakan'ın ve ilgili diğer bakanın ek imzasının gerekmediği durumlar dışındaki bütün kararnameleler. Başbakanlık ve ilgili bakanlık bu kararnamelerden sorumlu tutulacaktır.

Cumhurbaşkanının direkt olarak imzaladığı kararnameler ve emirlere karşı Anayasa Mahkemesi de dahil olmak üzere herhangi bir kanuni kuruluşa temyize gidilemez.

Başbakan ve Bakanlar Kurulu

Başbakan, Bakanlar Kurulu'nun uyumlu bir tavır içerisinde işlemesinden sorumludur. Hükümet politikasının uygulanmasını denetler. Başbakan, yürütme kolunun esas başıdır. Her bakan, karşılığında bakanların işlevlerini anayasa ve kanunlarıyla uyumlu olarak yerine getirmelerini garanti eden başbakana karşı sorumludur.

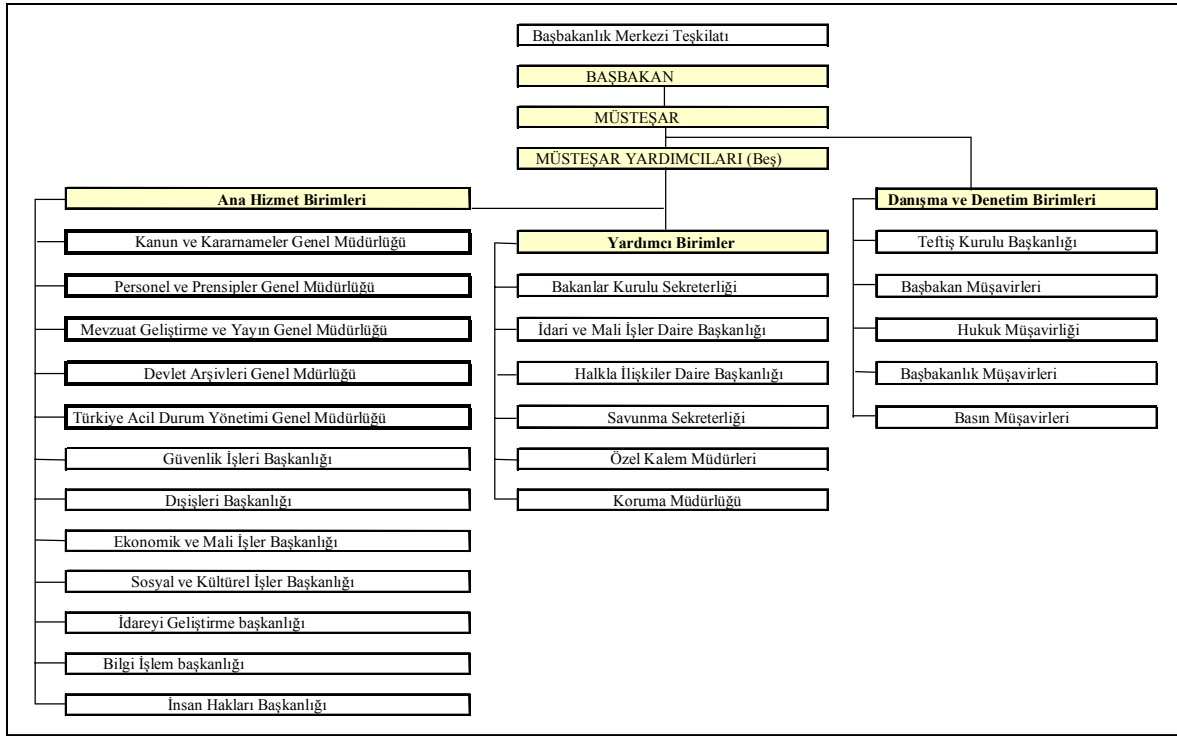
Bakanlar Kurulu, Cumhurbaşkanı tarafından TBMM üyeleri arasından atanan Başbakan, ve Başbakan tarafından aday gösterilip Cumhurbaşkanı tarafından atanan bir çok bakandan oluşmaktadır. Bakanlar, gerekli görüldüğü halde, Cumhurbaşkanı tarafından ya da başbakanın önerisi üzerine görevlerinden alınabilirler.

Bakanlar kurulu oluşturulduğunda, hükümet programı TBMM'de okunur ve güven oyu alınır. Bakanlar Kurulu'nun üyeleri, genel politikaların uygulanmasından sorumludur. Bakanlar iki tür sorumluluk üstlenirler. Birincisi, bütün bakanlar tarafından eşit olarak paylaşılan, hükümet genel politikasıdır. İkinci olarak, her bir bakan kendi bakanlığının yargı yetkisi dahilinde bulunan meselelerden ve astlarının hareketlerinden sorumludur.

Bakanlar Kurulu'nun esas görevi, devletin iç ve dış politikalarını açık ve kesin bir biçimde belirtmek ve uygulamaktır. Kurul, bu görevinin icrası konusunda parlamentoya karşı sorumludur.

Anayasa, ayrıca Bakanlar Kurulu ile ilgili olan bölüme, ulusal savunmayı da dahil etmektedir. Başkomutanlık ve Genel Kurmay Başkanlığı ile Milli Güvenlik Kurulu ulusal savunma için yetki sahibi organizasyonları teşkil oluştururlar.

Şekil 3.3.2, Başbakanlık Merkez Organizasyonu'nun yapısını göstermektedir. Türkiye'de acil durum yönetiminin genel idaresini sağlamak müsteşar yardımcısı'na verilmiş ana görevlerden biridir.

Şekil 3.3.2 Başbakanlık Merkez Organizasyonu'nun Yapısı

Kaynak: Başbakanlık İnternet Sitesi (www.basbakanlik.gov.tr)

c. Yargı

Türkiye'deki yargı sistemi devletin diğer organizasyonlarından bağımsızdır; özerkliği Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından korunur. Yüksek mahkemeler, Anayasa Mahkemesi, Devlet Konseyi, Uyuşmazlık Mahkemesi, **Court of Cassation, and the Military Court of Cassation**'ı içerir. Sivil ve cezai hukukun sağlanması amacıyla, **Court of Cassation** yüksek mahkeme olarak hizmet verir.

Anayasanın yargıyla ilgili bölümü, hukuk devletini temel alma ilkesiyle, mahkemelerin ve hakimlerin bağımsızlığı ve hakim kararının garantisine üzerine kurulmuştur. Hakimler, anayasa hükümleri, kanun ve hukuk temeline dayanarak karar verirler.

Yasama ve yürütme organları, mahkemelerin kararlarına uymalıdır ve bu kararların uygulanmasını değiştiremez veya erteleyemez. Hakimler ayrıca seçimlerin denetlenmesi görevini de üstlenirler.

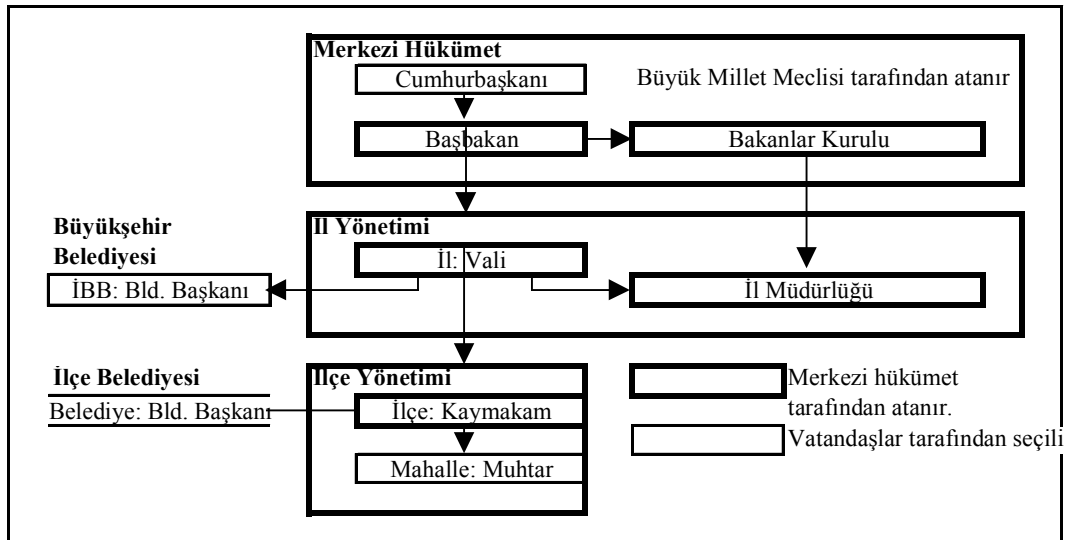
İşlevsel olarak, üç kısımlı yargı sistemi anayasa tarafından kabul edilmiştir ve buna bağlı olarak, idari adliye, yasal adliye ve özel adliye olarak ayrılır.

Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Devlet Konseyi, Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdari Mahkemesi ve Uyuşmazlık Mahkemesi, Anayasanın yargı bölümünde belirtilen yüksek mahkemelerdir. Hakim ve Savcılar Yüksek Kurulu ve Sayıştay, Anayasanın yargı bölümünde özel işlevleri olan iki organizasyondur. .

(2) İl Yönetiminin Örgütlenmesi

Günümüzde, Türkiye Cumhuriyeti 81 ile bölünmüştür. Her il ilçelere ve her bir ilçe de alt bölgelere ayrılmaktadır..

1982 Anayasası, Türkiye'nin merkezi idare sistemini muhafaza etmektedir. Her il, Cumhurbaşkanı'nın onayıyla Bakanlar Kurulu'nun atadığı bir vali tarafından idare edilmektedir. Valiler, merkezi hükümetin başlıca araçları olarak işlev görürler ve İç İşleri Bakanı'na rapor verirler. Merkezi yönetimle ilişkili olarak yerel yönetimin yapısı Şekil 3.3.3'te gösterilmiştir.

Şekil 3.3.3 Merkez ve İl Yönetimlerinin Yapısı

İl Valisi

Merkezi idarenin temsilcisi olan vali, aynı zamanda il yerel idaresinin başı ve esas yöneticidir. Vali, genellikle İl Genel Meclisi tarafından verilen kararlarla aynı doğrultuda hareket eder.

Örgütlenmenin en yetkili heyeti olan İl Genel Meclisi, dört yıllık bir dönem için seçilen üyelere oluşur. Her yıl valinin yönetiminde kırk günlüğüne bir araya gelen meclis, il bütçesini onaylar ve ilin kurumsal hizmetlerine ilişkin kararlar verir.

İlin baş yöneticisi ve merkezi hükümetin esas aracısı olarak her vali kendi ilinde bakana ait görevler yürütecek diğer hükümet memurlarını denetler. Ulusal hükümetin eğitim, ekonomi, sağlık ve tarımdan sorumlu il müdürlükleri bulunmaktadır. Her bir ilde, valinin başkanlığında olmak üzere İl İdare Kurulu'ndan gelen bu yöneticiler önemli idari kararlar verirler ve gerektiğinde hatalı il çalışanlarına karşı cezai faaliyetler başlatırlar.

Vali, ayrıca İl Meclisi'ne, esas olarak yerel ticaretle ilgili bir çok hizmet koluna ve endüstriyel meselelere başkanlık eder.

İl Genel Meclisi

İl idari Kurulu'na tavsiyelerde bulunan ve kurulla yakından çalışan İl Genel Meclisi, her beş yılda bir seçilir. İl Meclisi, her yıl valinin yönetiminde, il bütçesini onaylamak ve ilin idari komitesinde hizmet vermek üzere her ilçeden seçilecek olan birer kişiyi seçmek için toplanır. Valini başkanlığında, idari komite karşılıklı danışma için her hafta toplanır. İl bütçesi gelirlerini kiralardan, hizmet ücretlerinden, cezalardan, devlet yardımından ve ulusal vergi gelirinin yüzde birlik payından elde eder.

İl Genel Meclisi'nin üyeleri, partilerinin oyların en az yüzde onunu alması koşuluyla, orantılı temsil sistemiyle seçilir. Her ilçe İl Genel Meclisi seçimleri için birer seçim bölgesi oluşturur.

İl Meclisi

İl Genel Meclisi tarafından kendi üyeleri arasından bir yıllığına seçilen dört üyeden oluşan İl Kurulu, mali konuları görüşür ve onaylar, örgütün meselelerinin durumu hakkında İl Genel Meclisi'ni haberdar eder ve Belediye Başkanı'nın isteği üzerine yerel idare çalışmalarını konusundaki görüşlerini bildirir.

İşlevler

İl Yönetimi, sağlık ve sosyal destek, kamu işleri, kültür ve eğitim, tarım ve hayvancılık, ve ekonomik ve ticari konularda ulusal programların uygulanmasından sorumludur.

Anayasa, merkezi idarenin, yerel hizmetlerin etkin olarak yürütülmesi ve kamu görevlerinde birliğin sağlanması amacıyla yerel kurulu denetlemesini öngörmektedir. İç işleri bakanı, görevleriyle ilgili olarak suç işlemek nedeniyle soruşturmaya alınan ya da dava edilen yerel idarecileri görevden alma yetkisine sahiptir.

(3) İlçe Yönetiminin Örgütlenmesi

İlçe Yöneticisi

Bir ildeki her ilçe, ilçe merkezinde kurulmuş bir idareye sahiptir. İlçe idaresi, ilçe yöneticisinden, merkezi yönetim temsilcilerinden ve de bir ilçe idare kurulundan oluşur.. İç işleri Bakanı'nın aday göstermesi sonucu, 500'den fazla ilçe yöneticisi cumhurbaşkanı tarafından atanmıştır.

Her bir ilçe yöneticisi, aslında ilçedeki memurların faaliyetlerini araştıran ve denetleyen bir aracı olarak hizmet eder ve valiye rapor verir. İl merkezinin içinde bulunduğu bölgede bir ilçe yöneticisi olmayabilir; bunun yerine ilçe direk olarak vali tarafından yönetilebilir.

(4) Mahallenin Örgütlenişi

Türkiye'de yerel yönetimin en küçük birimi mahalledir. Mahallenin esas yetkilisi, köyün yetişkinlerinden oluşan bir meclis tarafından seçilen muhtardır. Bu resmi olmayan meclis, köyün meseleleriyle ilgili kararlar alır ve okul öğretmenini ve imamı içeren bir yaşlılar heyeti seçer.

Muhtar, toplumsal projelerin ve hizmetlerin planlanması ve uygulanmasını denetler ve daha yüksek otoritelerden gelen direktifleri yönetir. İdari memurları karşılar, düzeni sağlar, vergi toplar ve sivil törenlere başkanlık eder.

Köy Meclisi, köy maliyesini denetler; okul ya da diğer ortaklaşa kullanılan binalar için arazi alır ya da istimlak eder, yol bakımı ve diğer toplumsal gelişimler için köylülerin yapacağı iş ya da parasal katılımları kararlaştırır. Köy meclisi ayrıca köylüler arasındaki anlaşmazlıklara hakemlik eder ve paylarına düşen hizmetleri yerine getirmeyenleri para cezasına çarptırır.

(5) İlçe Belediyesi'nin Örgütlenişi

Her il merkezi, ilçe merkezi ve 2000'den fazla nüfusa sahip kasaba, seçilmiş bir belediye başkanı tarafından yönetilen bir belediye olarak örgütlenir. Bütün belediyeler kamu ortak mevcudiyetidir. Belediyeler bölgenin ve bölgesel nüfusun ortak bölgesel ve kentsel ihtiyaçlarını karşılamak için gereklidir.

Belediye Başkanı

Belediye Başkanı ana yönetici ve belediyenin temsilcisidir. Belediye Başkanı beş yıllık bir dönem için seçilir. Belediye Başkanı yardımcısı, bölüm başkanları ve şube yöneticileri belediyeyle ilgili görevlerin yerine getirilmesinde belediye başkanına yardım ederler.

Belediye sınırları içerisinde birden fazla ilçe bulunan büyük şehirlerde, büyükşehir belediye başkanının seçileceği seçim bölgesi; büyükşehirin belediye sınırlarıyla kısıtlanmıştır Her ilçe kendi belediye başkanını ve belediye meclisi üyelerini seçer..

Belediye Meclisi

Belediye idaresi bir meclisten ve bir belediye başkanından oluşur. Basit çoğunluğun genel oylarıyla seçilen Belediye Meclisi'nin büyüklüğü nüfusa bağlı olarak değişiklik gösterir. Belediye seçimleri her beş yılda bir yapılır. Her yıl düzenli olarak üç toplantı yapan meclis, belediyenin yıllık bütçesini, planları, bayındırlık ve şehir planlaması ilgili projeleri onaylar, vergilere, görev, para cezası ve bilumum tarifelerin oranlarına karar verir.

Belediye başkanı ve belediye daire yöneticileri tarafından atanan ya da belediye meclisi tarafından kendi içlerinden seçilen çeşitli daimi komiteler, finansal konularla ilgilenir ve belediye personelinin atanması ya da terfisine karar verir.

Yine orantılı temsil sistemiyle beş yıl için seçilen Belediye Meclislerinin büyüklüğü, her kasabanın nüfusuna göre değişiklik gösterir. Belediye Meclisleri, yılda üç defa bütçe, konut planları, yeniden inşa programları, vergi oranları ve belediye hizmetlerinin ücretleri gibi konularda karar vermek üzere toplanır.

Belediye Meclisi; belediye başkanı, belediye dairelerinin yöneticileri ve Belediye Meclisi'nin kendi üyeleri arasından seçtiği üyelere oluşur. Ulaşım tarifelerini ve ücretlerini hazırlar, eşya fiyatlarını belirler, belediye para cezalarına karar verir, bütçeleri kontrol eder ve şehir çalışanlarının işe alınması, işten çıkarılması ve terfi edilmesi üzerine karar verir.

İşlev

Büyük şehirlerin yakınlarındaki ve son nüfus sayımına göre nüfusu 300.000'den fazla olan belediyeler ve köyler; temel belediye hizmetlerinin eşit ve etkin bir şekilde ve tamamlayıcı planların dahilinde yürütülebilmesi amacıyla büyükşehir belediyesine bağlanabilir. Hizmetlerin birleştirilebilir olması kadar, büyükşehir belediyesi ile bağlanacak belediye veya köy arasındaki mesafe; bağlanma sürecinin gidişatında göz önüne alınmalıdır.

Belediye yönetimleri, sağlık, sosyal yardım, bayındırlık, eğitim ve ulaşım konularındaki ulusal programların uygulanmasından sorumludur ve aşağıdakilerin yürütülmesiyle yetkilidir:

- Kanunda buyruken belediye yasaklarını ve kuralları koymak, uygulamak
- Yasaklara uymayanları cezalandırmak
- Belediye ile ilgili vergileri, görevleri ve ücretleri toplamak

- İçme suyu, doğalgaz, elektrik, ulaşım tesislerini ve ağlarını kurmak ya da işletme haklarını devretmek
- Belediye sınırları içinde ulaşım araçları çalıştırmak
- Kentsel planlama ve uygulama, haritalandırma, inşaat düzenleme, ve inşaat izinlerinin çıkarılması
- Arazi geliştirme ve yeni yerleşim alanlarının açılması
- Kentsel yenileme
- Sosyal konutların planlaması ve inşası
- Toplu ulaşım sistemlerinin, yolcu ve kargo terminallerinin ve park yerlerini organizasyonu ve yönetimi
- Parkların ve diğer yeşil alanların inşası ve bakımı
- Şehir yollarının, kamu meydanlarının ve köprülerin inşası ve bakımı
- Su, kanalizasyon ve kamu yararı için doğalgaz hizmetlerinin tedariki
- Çöp toplama ve boşaltımı; kamu alanlarının temizlenmesi
- Yangın önleme ve itfaiye hizmetlerinin tedariki
- Mezbaha ve toptan satış tesislerinin kurulması ve işletilmesi
- Eğlence, spor ve kültür tesislerinin kurulması ve işletilmesi
- Veteriner hizmetlerinin tedariki
- Hastane, kreş, yurt, yetimhane ve iyileştirme yurtları vb. sağlık ve sosyal refah tesislerinin kurulması ve işletilmesi
- Belediye denetimleri
- Çevre kirliliğiyle ilişkili olarak endüstriyel atıkların denetim altına alınması
- Doğal ve tarihi değeri olan bölgeler ile kıyıların korunması ve muhafaza edilmesi
- Evlenme hizmetleri
- Mesleki eğitim
- Özürlü, yoksul vb kişilere yardım ve destek

(6) Büyükşehir Belediyesinin Örgütlenmesi

Büyükşehir Belediye Başkanı

Şekil 3.3.4 İstanbul Büyükşehir belediyesi'nin örgütsel yapısını göstermektedir. Belediye başkanı her beş yılda bir seçilir. Büyükşehir alanının esas yöneticisi ve koordinatorüdür ve büyükşehir belediyesini temsil eder. Büyükşehir Meclisi ya da Bölge Belediye meclisleri tarafından verilen bütün kararları veto etme yetkisine sahiptir. Bu meclisler üçte ikilik bir çoğunluk oyuyla bu vetoyu geçersizleştirebilirler.

Büyükşehir Belediye Meclisi

Meclis, en büyük karar verme örgütüdür. Büyükşehir sınırları içerisindeki bölge ve daha düşük sıradaki belediye üyelerinden en çok oyu alanların beşte biri ve belediyelerin

başkanlarından oluşur. Meclis, büyükşehir belediye başkanı tarafından yönetilir. Meclis üyelerinin görev süresi beş yıldır.

Kendi görevlerine yürütmesine ek olarak, Büyükşehir Belediye Meclisi, bölge belediyelerinin kararlarını tartışma ve onaylama yetkisine sahiptir. Örnek olarak, bölge belediyelerince kabul edilen bölge bütçeleri tartışılır ve yatırımlarla hizmetlerin bütünlüğünü garanti etmek amacıyla Büyükşehir Belediye meclisi tarafından değiştirilebilir. Bölge belediyelerince yürütülen hizmetlerde, büyük şehirin genel bütünlüğü içinde dayanışma, birlik ve uyumu sağlayacak, yürütmeye ve düzenlemeye ilişkin kararlar verebilir.

Belediye Meclisi'nin önemli işlevleri şunlardır:

- Sözleşme hükümlerini gözden geçirmek ve kontrol etmek
- Beklenmeyen giderlerin karşılanması amacıyla rezervlerin kullanılmasını onaylamak
- Belediye ulaşımı için yol paralarını belirlemek

Büyükşehir Yürütme Kurulu

Büyükşehir Belediye Meclisi, hem bir karar verme ve yürütme organı, hem de belediyenin tavsiye heyetidir. Kurulda, belediye başkanından başka seçilmiş üye yoktur. Belediye başkanının kendisi, ya da görev verdiği birisi tarafından yönetilen kurul, genel sekreter; yapı, bayındırlık, yasal meseleler, muhasebe birimlerinin başları ve personel müdürleri tarafından oluşturulur.

3030 sayılı kanunda, kurulun toplantı, çalışma ilkeleri ve görevleri ile ilgili belirlenmiş bir düzenleme olmadığından, 1580 numaralı kanunla diğer belediye yürütme komiteleri için düzenlenmiş ilkeler geçerlidir.

Hizmetler

İstanbul Büyükşehir Belediyesinde (20/1/2000 itibarıyla) hizmet veren toplam işçi ve memur sayısı; %60'ını işçiler ve %40'ını memurlar teşkil etmek suretiyle, 13,235'tir. Personel sayısının 1000'i aştığı dört birim bulunmaktadır. Bunlar, Merkez İtfaiye 2000, Yol Tamir ve Bakım Müdürlüğü ve Bakım 1269, Belediye Polisi 1166, ve Toplumsal İdari Meseleler 1134'tür.

Özellikle büyükşehir belediyesince verilen hizmetler dışındakiler, ilçe belediyelerince ya da hem büyükşehir hem de ilçe belediyelerince icra edilmektedir.

Bu bağlamda, büyükşehir belediyesinin sorumlulukları aşağıdaki gibi özetlenmiştir:

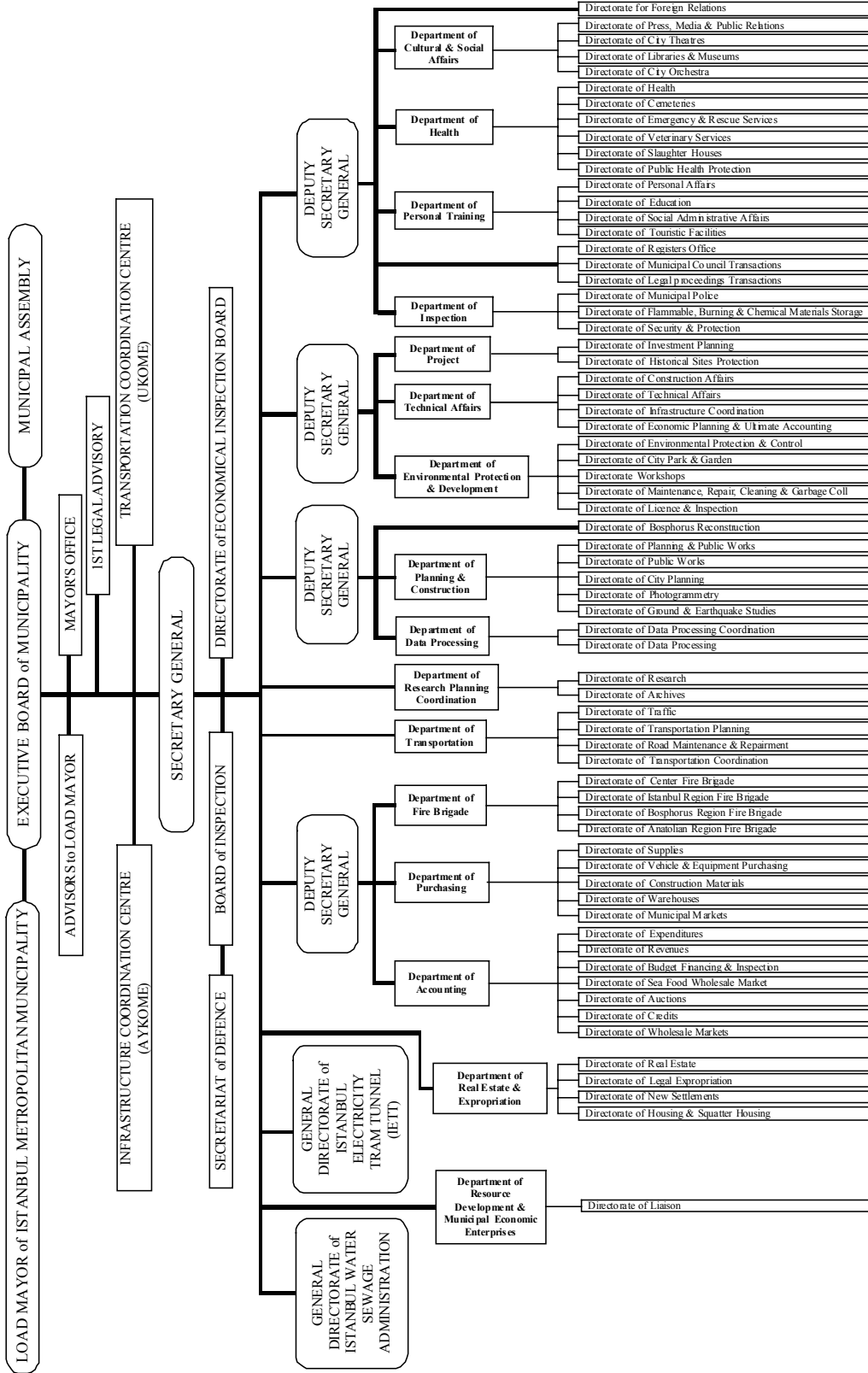
- Şehir ana planlarını çizmek

- İlçe belediyelerince çizilen ana planların uygulanmasını onaylamak ve uygulamayı denetlemek
- Su ve kanalizasyon sistemleri, atık su ve katı atık sağaltım üniteleri ile doğalgaz ve merkezi ısıtma sistemleri gibi ana altyapı tesislerinin inşası ve işletilmesi
- Katı atık yok etme mevkiilerinin seçilmesi
- Büyük yolların, köprülerin, meydanların, vb. inşası ve bakımı
- Şehir çapındaki projelerin tamamlanması
- Büyük parkların geliştirilmesi
- Yolcu ve kargo terminallerinin inşası ve işletilmesi
- Mezarlıkların konumlandırılması, inşası ve işletilmesi
- Halk trafiğine açık, işlek caddelerin isimlendirilmesi ve numaralandırılması
- Mezbahaların ve toptan satış pazarının inşası ve işletilmesi
- Belediye polis ve itfaiye hizmetlerinin işletilmesi ve koordinasyonu
- Şehir çapındaki ortak girişimlerin uygulanması ve koordinasyonu
- İlçe belediyelerinin kapasitesini aşan hizmetlerle ilgilenmek
- Belediyelerin kendi sınırları içerisindeki faaliyetlerinin koordine ve kontrol etmek
- Belediyelerin kendi sınırların içerisindeki uyuşmazlıklarını çözmek

Belediye İştirakleri

İBB, vatandaşlarına gerekli kamu hizmetlerini sağlamak amacıyla, çoğunluğu Tablo 3.3.1'te gösterilmekte olan 23 şirket sahiptir. Belediye İştirakler Daire Başkanlığı, 21 şirketin günlük idare ve finansal koordinasyonundan sorumludur. Tümü belediyeye gerekli hizmetler sağlayan 18 şirkette çoğunluk hissesine sahiptir ve 3 şirkette azınlık payı vardır.

Bu şirketler; su, doğalgaz, ekmek, ulaşım, inşaat vb gibi geniş çaplı hizmetler sunmaktadır. Bu şirketlerin toplam çalışan sayısı 26,000'den fazladır. 1999 marmara Depremi'nde bu kişilerin çoğu, afet bölgesindeki kurbanlara gönüllü yardım sağlamışlardır.

Şekil 3.3.4 İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin örgütsel yapısı

Tablo 3.3.1 İBB'deki Kamu Hizmet Şirketlerinin Listesi

Şirket Adı	Kuruluş	Çalışan Sayısı	Sermaye (Milyon USD)
İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel (İETT)	N/A	8,068	N/A
İstanbul Su ve kanalizasyon İşletmesi (İSKİ)	N/A	7,306	N/A
İstanbul Ulaşım San. Tic. AŞ.(ULAŞIM)	1988	3,050	20.0
İstanbul Gaz Dağıtım San. Tic. AŞ. (IGDAŞ)	1986	2,677	340.0
İstanbul Halk Ekmek Un ve Unlu Maddeler Gıda San.Tic. A.Ş	1978	564	20.0
İstanbul Belediyeleri Bilgi İşlem San. Ve Tic. A.Ş (BELBİM)	1987	552	2.0
İstanbul deniz Otobüsleri San. ve Tic. A.Ş (İDO)	1987	550	40.0
İstanbul Kültür ve Sanat Ürünleri Ticaret A.Ş (KÜLTÜR)	1989	455	2.6
İstanbul Çevre Koruma ve Atık Maddeleri Değerlendirme San. ve Tic. A.Ş (İSTAC)	1994	432	8.7
İstanbul Asfalt Fabrikaları San. ve Tic. A.Ş (İSFALT)	1986	366	1.2
İstanbul Beton Elemanları ve Hazır Beton Fabrikaları San. ve Tic. A.Ş (İSTON)	1986	358	6.0
İstanbul Belediyeler Bakım San. ve Tic. A.Ş (İSBAK)	1986	352	4.0
Hamidiye Kaynak Suları San. ve Tic. A.Ş (HAMİDİYE)	1979	346	3.0
Boğaziçi Peyzaj İnşaat Müşavirlik Teknik Hizmetleri Ağaç San.Tic. A.Ş (BİMTAS)	1997	276	1.4
İstanbul Spor Etkinlikleri ve İşletmeciliği San. ve Tic. A.Ş (SPOR)	1989	252	2.0
İstanbul Konut İmar Plan San. ve Tic. A.Ş (KIPTAS)	1995	210	22.0
Büyük İstanbul Turizm ve Sağlık Yatırımları İşletme ve Tic. A.Ş (BELTUR)	1996	190	3.0
İstanbul Ağaç ve Peyzaj San. Ve Tic. A.Ş. (AGAC)	1998	111	3.0
Akaryakıt ve Müşakları Ticaret A.Ş (BELPET)	1962	30	0.6
İstanbul Sağlık Yatırımları ve İşletmeciliği San.ve Tic. A.Ş (SAGLIK)	1998	22	18.0

Kaynak: İBB İnternet Sitesi (www.ibb.gov.tr)

3.3.2. Afet Yönetim Organizasyonu

1999'da Türkiye'de yaşanan iki depremin verdiği tecrübeyle, başbakanlıktan belediyelere kadar çeşitli seviyelerde bir çok afet yönetim organizasyonu kuruldu. Aşağıdaki bölüm, bu organizasyonların kuruluşunu, örgütlenişini ve işlevini anlatmaktadır:

(1) Merkez Hükümet

a. Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi

Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi 1999 Marmara Depremi döneminde, hükümetin afet müdahalesini birleştirmek amacıyla kurulmuştur. Daha sonra, başbakanlığın altında, Olağanüstü Hal Yönetim Genel Müdürlüğü, olağanüstü hal yönetiminde etkinliği garanti etmek amacıyla kalıcı bir organizasyon olarak kurulmuştur.

Genel Müdürlüğün faaliyetleri aşağıdaki gibidir:

- Yerel yönetimler içerisinde olağanüstü hal yönetim merkezleri kurmak, ilkelerini belirlemek ve kurumlar arası koordinasyonu yürütmek

- Ön hazırlık faaliyetleri yürütmek, kısa ve uzun-dönem planları yapmak, afetleri önlemek ve azaltmak için veri tabanlarını denetlemek ve değerlendirmek
- Acil durumlarda kamu ve sivil araçlarının ve tesislerin kullanımını koordine etmek
- Acil durumlarda organizasyonlar ve şahıslar tarafından gerçekleştirilecek gönüllü çabaların gelişmesine yardımcı olmak
- Yardım malzemelerinin elde edilmesini, depolanmasını ve dağıtımını koordine etmek

b. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı

Türkiye’de sık karşılaşılan depremlerin motive etmesiyle, İmar ve İskan Bakanlığı 1958 yılında kurulmuştur. Amaçları, nüfusun maruz kalacağı ölüm ve yaralanma riskini azaltmak ve ekonomik risklerin ölçeğini küçültmektir. Bakanlığın adı, örgütsel yeniden yapılanma sonucunda bugünkü adıyla değiştirilmiştir.

Afet İşleri Genel Müdürlüğü

Bakanlık dahilinde, afet yönetiminden sorumlu olan kuruluş, Afet İşleri Genel Müdürlüğü’dür. Müdürlükte, Deprem Araştırma Birimi, deprem araştırmalarına odaklanmış üç alt birime sahiptir.

- Deprem Mühendislik Bölümü, depreme dayanıklı yapıların inşa edilmesi için gerekli önlemlerin sağlanmasından ve depremde zarar gören yapıların rehabilitasyonu için temel ilkeler geliştirmesinden sorumludur.
- Sisimoloji Bölümü, Ulusal Sismik Gözlem Ağı’nın kurulması, işletilmesi ve geliştirilmesinden; deprem tahminlerinde yardımcı olması ve artçı faaliyetlerin incelenmesi amacıyla mikro sismik faaliyetlerin izlenmesinden sorumludur.
- Laboratuvar Bölümü, uluslararası ortak projeler yürütmekle görevlidir ve bütün ülke için deprem ve diğer bilgileri kapsayan bir CBS’nin kurulması ve güncellenmesinden sorumludur. Ayrıca, bütün ülkeyi kapsayan güçlü hareket kayıt istasyonları kurar ve işletir.

Merkez Afet Koordinasyon Konseyi

Merkez Afet Koordinasyon Konseyi bir afet halinde aşağıda gösterildiği gibi biçimlenir Şekil 3.3.5 Ancak, başbakanlık, idari yönle ilgilenecek bir kriz yönetim merkezi kurmuş olduğundan, bu bakanlık günümüzde esas olarak teknik boyutla ilgilenmektedir.

Şekil 3.3.5 Merkez Afet Koordinasyon Konseyinin Örgütlenişi

Kaynak: Oktay (1999)

c. Sivil Savunma

Sivil Savunma, 1928 yılında ordunun bir bölümü olarak örgütlenmiştir. Bugünkü Sivil Savunma 1959'daki "Sivil Savunma Yasası" ile bağımsız bir organizasyon haline gelmiştir. Yaşanan büyük depremlerle birlikte, Sivil Savunma kendi kurtarma ekiplerini güçlendirmiştir. Ulusal Sivil Savunma'nın kısa tarihi Tablo 3.3.2 'de özetlenmiştir.

Sivil savunma, silahsızdır, koruyucudur ve kurtarma önlemleri ile faaliyetlerinin geliştirilmesinde görev alır. Sivil Savunma Genel Müdürlüğü İç İşleri Bakanlığı'nın desteği altında bu hizmetleri yürütmektedir.

Organizasyon hem merkezi hem de ilsel heyetlerden oluşur. Merkez organizasyon genel Müdürlüğü, Sivil Savunma Koleji, ve Uyarı ve Alarm Merkezlerini içerir. İlsel organizasyonlar, İlçe ve Kasaba Sivil Savunma Müdürlükleri, Sivil Savunma Yerel Güçleri ile Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birimleri müdürlükleri olarak düzenlenmiştir.

Buna ek olarak, her hükümet organizasyonunun itfaiye, kurtarma, ilk yardım ve her bir organizasyonun güvenliği için bir sivil savunma bölümü olmalıdır. Her bir organizasyondaki sivil savunma bölümü, merkezi hükümet tarafından atanır. Sivil Savunma Müdürlüğü'nün görevleri aşağıdaki gibidir:

- Ülke çapında sivil savunma hizmetleri kurmak ve kamu ile özel kuruluşlar tarafından alınan önlemlerin planlanmasını, uygulanmasını, koordinasyonunu ve denetimini garanti etmek
- Silahsız, koruyucu acil durum kurtarma ve ilk yardım faaliyetlerinin tümünü planlamak ve yürütmek

- İtfaiyeler için standartları belirlemek, çalışanlarını eğitmek, yangın önleme ve korunma çalışmalarını denetlemek ve kontrol etmek
- Sivil savunma çalışanlarını eğitmek ve halkı Sivil Savunma konusunda bilgilendirmek
- Sivil savunma fonlarını yönetmek
- Bakanlığın Savunma müdürlüğü görevini yerine getirmek
- Özel yasalar tarafından istenen diğer görevleri gerçekleştirmek

Sivil Savunma Organizasyonu'nun amacı ve hedefi, savaş ya da herhangi bir doğal afet sırasında hayat ve diğer türden kayıpları en aza indirmektir. Organizasyonun ana amaçları aşağıdaki gibidir:

- Savaş sırasında sivillerin can ve malını güvenceye almak
- Doğal afetler sırasında insanların can ve mallarını kurtarmak
- Yangında kurbanların canlarına ve mallarına gelebilecek zararı azaltmak
- Zarar görmeleri halinde, hayati önem taşıyan kamu ve özel kurumlarını yenilemek, tamir etmek ve korumak
- Savaş zamanında her türlü savunma çalışmasına destek vermek
- Savaş zamanında sivillerin moralini yükseltmek

Tablo 3.3.2 Sivil Savunmanın Gelişimi

Yıl	Olay
1928	Türk Silahlı Kuvvetleri Denetiminde Örgütleniş
1938	Pasif Koruma Yasası
1952	Türkiye'nin NATO'ya girmesi, Sivil Savunmanın rolünün yeniden incelenmesi
1959	Sivil Savunma Yasası
1983	Erzurum depremi
1986	Ankara'da ilk sivil savunma birimi kuruldu
1992	Erzincan depremi
1993	Ankara'da sivil savunma organizasyonlarında gereğinden fazla sayıdaki asker ve memurun yerini profesyoneller alır
1996	Yine profesyonellerden oluşan iki yeni sivil savunma birimi 1996 yılında İstanbul ve Ankara'da kuruldu
1999	Ankara'da 61 sivil savunma personeli, İstanbul'da 24 personel, Erzurum'da 30 personel
1999	Marmara ve Düzce depremleri
1999	Sekiz sivil savunma arama ve kurtarma birimi illerde mevkilendirildi (Adana, Afyon, Bursa, Diyarbakır, İzmir, Sakarya, Samsun ve Van). Sivil savunma birimlerinin kurulmadığı bütün illerde sivil savunma ekipleri kuruldu.

Kaynak: Sivil Savunma Genel Müdürlüğü İnternet Sitesi (www.ssgm.gov.tr)

d. Türk Kızılayı

Uluslararası Kızıl Haç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu 1919'da kurulmuştur ve 176 üyeye sahiptir (dünyanın en büyük yardım organizasyonunu teşkil etmektedir). Uluslararası federasyon, ulus, ırk, din, sınıf ve siyasi görüş ayırdetmeksizin yardım sağlamaktadır. Federasyonun müdürlüğü Cenevre'de bulunmaktadır ve dünyanın her yanında faaliyetlere

destek vermek amacıyla 60'dan fazla delegasyon, dünya çapında stratejik olarak konumlanmıştır.

Federasyonun misyonu, insanlığın gücünü seferber ederek korunmasız insanların yaşamlarını geliştirmektir. Korunmasız insanlar, yaşamlarını veya sosyal, ekonomik güvenlik ve insani saygınlıklarını tehdit eden durumlarda en büyük riski taşıyanlardır.

Federasyon, afetzedelere destek amacıyla kurtarma çalışmaları gerçekleştirir, ve bunu üye olan Ulusal Dernekler'in kapasitesini güçlendirmek amacıyla gerçekleştirdiği geliştirme çalışmalarıyla birleştirir. Federasyonun çalışmaları dört ana alanda odaklanmaktadır: insancıl değerleri yükseltmek, afet müdahalesi, afet hazırlığı ile sağlık ve halk bakımı.

Türk Kızılay Derneği, uluslararası federasyonun bir üyesidir. Türk Kızılay Derneği, ilk olarak 11 Haziran 1868 yılında "Hasta ve Yaralı Osmanlı Askerlerine Yardım Derneği" adı altında kurulmuştur. 14 Haziran 1877 tarihinde "Osmanlı Kızılay Derneği", 1923'te "Türk Kızılay Birliği", 1935'te "Türk Kızılay Kurumu" ve son olarak 1947'de "Türk Kızılay Derneği" olarak isim değiştirmiştir.

Türk Kızılayı'nın hükümetten bağımsız bir fon kaynağı vardır. Türk Kızılayı'nın planlanması, yiyecek ve çadırların dağıtımını planlayan Ankara Planlama Müdürlüğü'nün altında merkezileştirilmiştir. Türkiye'de bütün illeri kapsayan 600 şubesi bulunmaktadır. Türk Kızılay Derneği'nin hizmetleri, kurtarma, gençlik, kan ve sağlık servisleridir.

e. Doğal Afetler Sigorta Kurumu

27 Mart 2001 tarihinde kentsel alanlardaki bina sahipleri için deprem sigortasının zorunlu hale gelmesiyle birlikte, sigorta birikiminin yönetimi, Hazine Bakanlığının Sigortalar Genel müdürlüğü altında kurulan "Doğal Afet Sigorta Kurumu" (DASK) adlı yeni bir mevcudiyetin sorumluluğuna verilmiştir. Birikimin yönetim modeli, Yeni Zelanda'nın Deprem Komisyonu (EQC) ve Kalifornia Deprem Otoritesi üzerindeki etraflı incelemelere uygun olarak şekillendirilmiştir.

Aslında, DASK bu iki kamu enstitüsünden de farklıdır. DASK, üyeleri karışık olarak kamu ve özel geçmişe sahip yedi kişilik bir kurulla yönetilmektedir. Kendine ait çalışanı yoktur ve gereklerinin tümünü dışarıdan karşılar. Türkiye'deki en büyük özel sigorta şirketi olan Milli Re, beş yıllığına "işletmecisi yönetici" olarak tutulmuştur. Türkiye'deki hayat sigortası dışındaki 40 sigorta şirketinden 34'ü Türk felaket Sigortası Fonu poliçelerini satmak üzere anlaşmıştır.

(2) İl Yönetimi

İl Kurtarma ve Yardım Komitesi

Marmara Depremi'nden önce Şubat 1999'da, İstanbul Valiliği,

Şekil 3.3.6'de gösterildiği gibi, düzenlemeye uygun olarak, bir il afet yardım komitesi ve yürütme grupları kurmuştur.

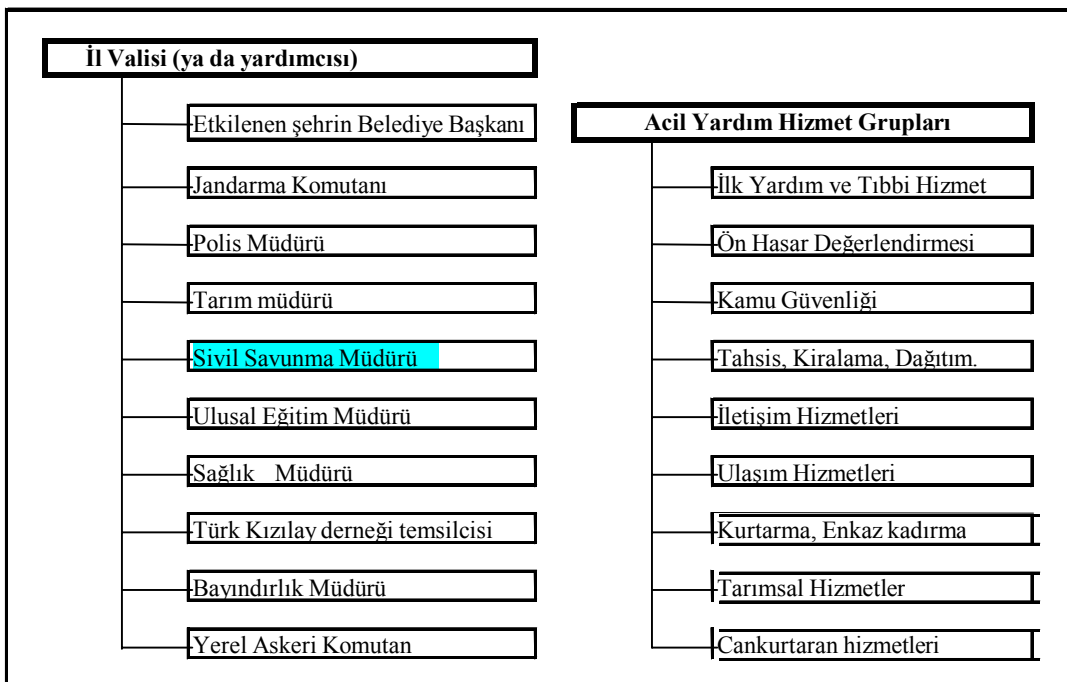
Komite, vali tarafından yönetilen karar verme heyetidir. Değişik hizmet kategorilerinde acil yardım çalışmaları yürütmek için dokuz il acil hizmet grubu oluşturulmuştur.

Valilik Afet Yönetim Merkezi (AYM)

İstanbul İl Valiliği, 1999 Marmara depreminden hemen sonra cumhurbaşkanının emriyle, entegre bir afet yönetimi için, Afet Yönetim Merkezi'ni (AYM) kurmuştur.

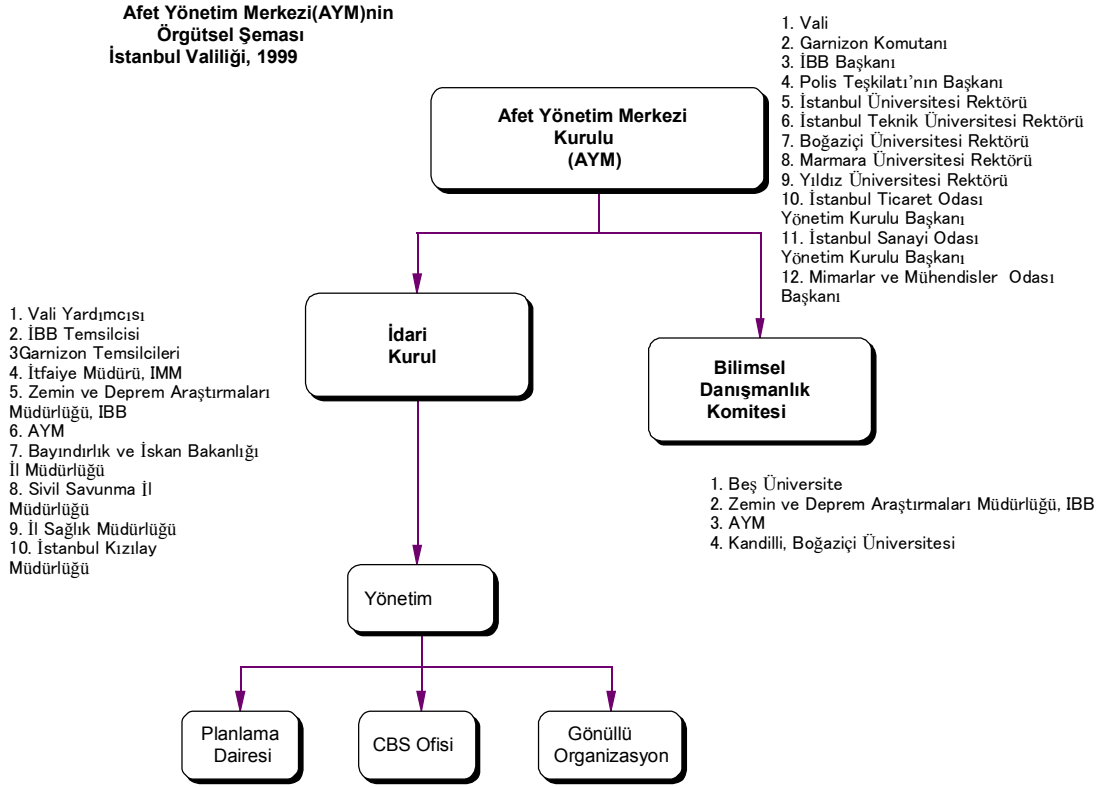
Afet Yönetim Merkezi Şekil 3.3.7'te gösterildiği gibi; konsey, bilimsel danışmanlık komitesi, idari kurul ve yönetim dairesinden oluşmaktadır. Normal şartlar altında, ilgili organizasyonların afet hazırlığını geliştirmeye yardımcı olmayı ve koordine etmeyi amaçlar ve kriz durumlarında İl Afet Yönetim Merkezi'ne devrolacaktır.

Ek olarak, bir çok ili etkileyen büyük bir afet halinde, Bayındırlık Bakanlığı'nın yönetiminde bir Bölgesel Afet Yönetim Merkezi kurulur.

Şekil 3.3.6 İl Kurtarma ve Yardım Komitesinin Örgütlenişi

Kaynak: Oktay (1999)

Şekil 3.3.7 Valilik Afet Yönetim Merkezinin Örgütlenişi

(3) Büyükşehir Belediyesi Yönetimi

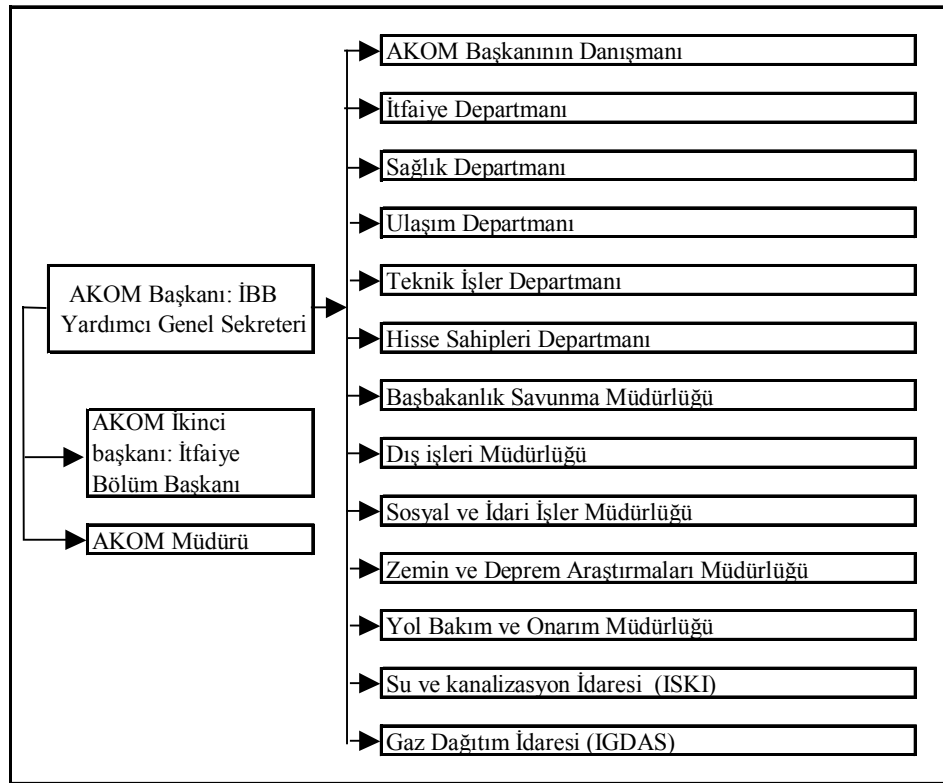
İstanbul Büyükşehir Belediyesi Afet Koordinasyon Merkezi (AKOM), valinin emri ve Belediye Meclisi'nin verdiği yetkiyle, İBB içerisinde bir iletişim kanalı oluşturulması gerekliliğinden dolayı 2000 yılında kuruldu. Merkezin ilk üyeleri itfaiye bölümü, sağlık bölümü, İSKİ ve İGDAŞ' tı. Planlama, haritalama, ve diğer bölümler bugünkü organizasyonu oluşturmak amacıyla daha sonra katılmıştır.

AKOM'un amacı, görevleri İstanbul Büyükşehir Belediyesi içerisindeki organizasyonlar arasında koordine etmektir.

AKOM'un örgütleniş yapısı Şekil 3.3.8 'te gösterilmektedir. AKOM'da Valilik Afet Yönetim Merkezi'nin hizmet gruplarının tersine, organizasyonlar önemle dahil edilmiştir. AKOM'un başkanı İBB yardımcı genel sekreteridir. AKOM'un yardımcı başkanı, itfaiye bölümünün başıdır.

İBB'nin ilgili şirketleri hissedarlar bölümü aracılığıyla dahil edilmiştir. İSKİ ve İGDAŞ gibi AKOM'un bazı anahtar organizasyonları ayrıca AYM'de de görevlendirilmiştir. AKOM'un İBB içerisindeki belediyelerle direkt ilişkileri yoktur.

AKOM İSKİ'nin alanında İBB'nin bütçesiyle inşa edilmiş kendi yeni binasına sahiptir. Şu anda, AKOM'un işletme bütçesi itfaiye tarafından karşılanmaktadır fakat AKOM nihayetinde kendi bütçesine sahip olacaktır.

Şekil 3.3.8 İBB'deki Afet Koordinasyon Merkezi'nin Örgütlenişi

(4) İlçe Afet Yönetim Merkezi

İlçe afet düzenlemesi; her ilçede, ilçe başkanının merkez başkanı olarak hizmet vereceği kalıcı bir ilçe afet yönetim merkezi kurulmasını gerektirmektedir. Her bir belediyenin başkanı valilik bünyesinde ilçe başkanlarıyla birlikte çalışacaktır.

Her afet yönetim merkezi AYM'ye bağlıdır fakat AKOM'la direkt bir ilişkisi yoktur. İSKİ ve İGDAŞ'ın her ilçede şube ofisleri bulunmaktadır ve her ilçenin yönetim merkeziyle birlikte çalışmakla görevlendirilmişlerdir.

İlçe afet yönetim merkezlerinin gerçek durumları ilçeden ilçeye değişiklik göstermektedir. Bazı belediyelerde, belediyeler kendi afet yönetim merkezlerini inşa etmişlerdir ve ilçe başkanına ofis alanı sağlamaktadırlar. Bu şekilde, belediye afet yönetim merkezi hemen hemen bir ilçe afet yönetim merkezi olarak işlemektedir.

Diğer belediyelerde, varolan binalar ilçe afet yönetim merkezi olarak kullanılmaktadır ve ilçe başkanıyla ilgili hizmet grubu organizasyonları dahil edilmiştir.

Bölüm 3.3 için Referanslar

Oktay Ergunay, 1999, A Perspective of Disaster in Turkey: Issues and Prospects, Urban Settlements and Natural Disasters, Proceedings of UIA Region II Workshop, Chamber of Architects of Turkey

3.4. Türkiye’deki Afet Yönetimi Plan ve Faaliyetleri

3.4.1. Merkezi Hükümet

(1) Bayındırlık ve İskan Bakanlığı

a. Deprem Gözlemi

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Laboratuvar Birimi, ulusal proje niteliğinde, ülke genelinde güçlü hareket ağı işletmektedir. 1999 Marmara Depremi sırasında 24 istasyon güçlü hareket kaydetmiştir.

Sismoloji Bölümü, ulusal sismoloji gözlemleri ağını kurdu ve çalıştırıyor, aynı zamanda deprem tahmini ile ilgili Türk-Alman projesi için mikro-sismik aktiviteleri gözlemlemektedir.

Ayrıca 1993 yılında Japonya, JICA ile deprem afet önleme araştırması projesi yürütülmüş ve tamamlanmıştır. Proje bünyesindeki üç alt merkezin bir parçası olarak, Ankara’da bulunan deprem veri toplama ve hasar görebilirlik değerlendirmesi alt merkezi Ankara çevresine 10 istasyon yerleştirmiştir, ve elde edilen veriler hasar hesaplamalarının hızlı bir şekilde yapılmasında kullanılmaktadır.

b. Deprem Hasar İncelemesi

Hasar veren bir deprem olayından sonra, bina hasar incelemesi yapabilecek tek yetkili kurum Bayındırlık ve İskan Bakanlığı’dır. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı’nda görevli mühendisler sayıca yetersiz kaldığında Mimarlar Odası ve İnşaat Mühendisleri Odasından destek talep edilir. Bölgeyi iyi tanıyan Mahalle Muhtarları, mühendislere rehberlik ederler.

Hasar değerlendirmesi iki aşamada gerçekleştirilir. Üniversitelerin yardımıyla değerlendirme için kullanılan format oluşturuldu. Değerlendirmenin ilk aşaması çıplak gözle ve dışarıdan gözlemlerle binaların incelenmesidir. İkinci aşama ise hasar derecesini sınıflandırmak için yapılır. Sonuçlar onaylarını almak için mülk sahiplerine gösterilir. Sonuçlar yeniden inşa için gerekli maddi desteği belirlemek açısından temel teşkil eder. Ağır hasarlı binalar o bölgenin üst yetkililerinin emri ile yıkılır.

Hak sahipliği ve hükümet tarafından yapılan maddi yardım Tablo 3.4.1. de gösterilmiştir. Sadece mülk sahipleri hükümetin verdiği yardımdan yararlanabilir. Ancak, mülk sahibi olsun ya da olmasın evsiz kalan her depremzede için barınak sağlanmıştır.

Mülk sahiplerinden gelen talep üzerine, Marmara depreminden sonra hükümet, bünyesinde görevli 2000 mühendisi bina hasar incelemelerinde çalışmak üzere görevlendirmiştir. Gölcük’de bulunan 20 ilçeyi incelemek 4 ay sürmüş ve sonuç olarak, 96,000 bina ağır

hasarlı, 58,000 bina orta hasarlı, 122,000 bina az hasarlı ve 33,000 bina hasarsız olarak belirlenmiştir.

Tablo 3.4.1 Hükümet Tarafından Verilen Hak Sahipliği ve Maddi Yardım

Hak sahipliği	Hükümet tarafından verilen maddi yardım
Az hasarlı daire sahibi	600milyon TL.
Az hasarlı iki yıldan daha uzun süreli kiracı	100milyon TL ya da kira bedeli
Orta hasarlı daire sahibi	Bina onarım ücreti olarak 10% kredi (2 ila 4 milyar TL)
Ağın hasarlı daire sahibi	Binayı tekrar inşa etmek için kredi
Apartman sahibi	Güvenli konut temin edildi, ya da hükümet yeni ev inşa edecek.
Düzensiz konut alanlarında ikamet edenler	Ev ağır hasarlı ise barınak sağlandı
Gecekonduya yaşayanlar	Yasada herhangi bir yardımdan bahsedilmiyor.
Evsiz kalanlar	Herkesin barınak sahibi olma hakkı var.

(2) Sağlık Bakanlığı

a. Operasyon Merkezi

Acil durumlarda Sağlık Bakanlığı, Başbakanlık Kriz Merkezine bağlı çalışacaktır. Başbakanlık ya da İl Sağlık Müdürlüklerinden bilgi sağlanacaktır. Ankara, Sağlık Bakanlığı bünyesinde dört daire afet olasılığına karşı 24 saat görev yapmaktadır. Bunlar; Bilgi Akışını Toplama ve Koordinasyon, İdare ve Maliye, Haberleşme ve Dökümantasyon, Hesaplama Daireleridir.

b. Kaynak Envanteri

Bakanlık bünyesinde, her il bazında, çalışanlar, ilaç, kamyon, ve ambulans bilgilerinin bulunduğu kaynak envanteri 2000 yılı için hazırlanmıştır. Bu bilgiler her altı ayda bir güncellenmektedir. Yatak sayısı, otellerdeki ve pansiyonlardaki yatakları da içermektedir. Bu bilgiler karşılıklı yardımın ihtiyaç olabileceği düşünülerek komşu illere de gönderilmektedir.

c. Acil Müdahale Planlaması

Bakanlık hasar gören bölgelere yardım gönderebilmek amacıyla ulaşım güzergahlarını planlamaktadır. İl hastaneleri listelenmiş durumda, ancak acil tıbbi müdahale hastahane içinde yapılmayacaktır. Acil müdahalelere yer olarak da açık alanlarda kurulacak çadır hastaneleri düşünülmüştür. Dışarıdan gelecek tıbbi yardım organizasyonları için de açık alan düşünülmüştür.

d. İller Arasında Karşılıklı Yardım Sistemi

Sağlık Bakanlığı komşu iller arasında karşılıklı yardım sistemi geliştirmiştir. Bölgesel kriz merkezi komşu illere yardım etmek üzere programlanmıştır. Bu bilgilerin birer kopyası Bayındırlık ve İskan Bakanlığına gönderilmiştir.

Hasar derecesine, yere ve nüfusa bağlı olarak karşılıklı yardım üç aşamalı olarak planlanmıştır. İstanbul ili için yardımın ilk aşamasında yedi komşu il ve ikinci aşaması için de beş il belirlenmiştir.

(3) Sivil Savunma

a. Sivil Savunma Koleji

Sivil Savunma Koleji 1960 yılında eğitim ve öğretim faaliyetleri gerçekleştirmek için Ankara’da kurulmuştur. Kolej daha çok arama ve kurtarma ile ilk yardım konularına ağırlık vermiştir. Eğitim alanlar yerel sivil savunma merkezlerinin hocaları, kamu çalışanları, itfaiye görevlileri ve gönüllü kuruluşlarda çalışan kişilerdir, 1960 ile 2002 yılları arasında 18,266 çalışan eğitim almıştır. 1982 yılından bu yana itfaiyeden 1,374 kişi eğitimlere katılmıştır.

b. Kurtarma Çalışmaları

Afet yönetimi konusunda çalışan sivil savunmanın görevleri aşağıdaki gibidir.

- Savaş, doğal afet ve büyük yangınlar esnasında, arama ve kurtarma, ilk yardım ve sosyal yardım hizmetlerini gerçekleştirmek.
- Afet anında Hem yabancı hemde yerel arama ve kurtarma ekiplerinin yürüttüğü arama ve kurtarma faaliyetlerinin koordinasyonunu sağlamak.
- Evsiz kalan kişiler için hem sosyal yardım hemde geçici iskan sağlamada yardımcı olmak.
- Çalışanların fiziksel becerilerini arttırmak için hem pratik hem teorik bilgiler içeren haftalık, aylık ya da yıllık eğitim ve öğretim programları hazırlamak ve bunları uygulamak.
- Kamu, özel sektör ve gönüllü kuruluşların bünyesinde oluşturulmuş arama ve kurtarma ekiplerine eğitim vermek.
- Gündüz ve gece egzersizlerini planlamak ve uygulamak.
- Ülke içinde ve dışında organize edilen eğitim ve egzersiz programlarına katılmak ve gerek olduğunda ya da talep geldiğinde ülke dışında yürütülen arama ve kurtarma çalışmalarına katılmak.
- Kurtarma, ilk yardım ve sosyal yardım kurslarının pratik uygulamalarında Sivil Savunma Koleji ve Valiliğe destek vermek, yardımcı olmak.
- Gerektiğinde afet bölgesine hızlı ve seri bir şekilde ulaşabilmek amacıyla, haberleşme, seferberlik ve toplanma egzersizlerini gerçekleştirmek.
- İçişleri Bakanlığı ve Valilik tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek.

1999 Marmara Depreminden önce, sadece üç ilde arama ve kurtarma birimi bulunmaktaydı. Depremden sonra sivil savunma sekiz ilde daha arama ve kurtarma ekibi kurdu. Ayrıca sivil savunma biriminin olmadığı bütün illerde sivil savunma ekipleri oluşturuldu.

Son zamanlarda gerçekleştirilen kurtarma çalışmaları Tablo 3.4.2. de gösterilmiştir. Farklı illerden görevlendirilmiş kurtarma personelinin sayısı Tablo 3.4.3. de gösterilmiştir.

Tablo 3.4.2 1992-2001 Tarihleri Arasında Sivil Savunma Birimlerinin Faaliyetleri

Afetin Tarihi	Afetin Yeri ve Türü	Kurtarma Çalışanı	Kurtarılan Kişi Sayısı		
			Ölü	Canlı	Toplam
13.03.1992	Erzincan - Deprem		34	4	38
24.04.1993	İstanbul / Hekimbaşı - Metan Gazı Patlaması		12	0	12
13.07.1995	Isparta / Senirkent- Sel		37	1	38
01.10.1995	Afyon / Dinar - Deprem		23	9	32
04.11.1995	İzmir - Sel		2	0	2
27.11.1995	Alanya - Sel		1	0	1
22.03.1998	Bingöl and Tunceli - Çığ Düşmesi		4	0	4
21.05.1998	West Black Sea- Sel		1	101	102
27.06.1998	Ceyhan - Deprem		62	2	64
11.08.1998	Trabzon / Köprübaşı - Sel		1	0	1
14.01.1999	K.Maraş/ Ekinözü - Çığ Düşmesi		0	3	3
07.02.1999	Denizli / Honaz - Çığ Düşmesi		1	1	2
01.04.1999	Niğde / Çamardı - Çığ Düşmesi		0	1	1
07.07.1999	Erzurum Aşkale - Sel		2	0	2
08.08.1999	Antalya / Elmalı - Sel		1	0	1
17.08.1999	Marmara Depremi	110	349	194	543
11.11.1999	Bolu-Duce Depremi	108	56	30	86
06.06.2000	Çankırı / Orta - Deprem		1	-	1
08.05.2001	Hatay and Samandağ - Sel		0	3	3
10.06.2001	Sivas / Kangal - Toprak Kayması		4	0	4
03.02.2002	Afyon Depremi	197	14	0	14
	Toplam		605	349	954

Kaynak: Sivil Savunma Genel Müdürlüğü internet sayfası (www.ssgm.gov.tr)

Tablo 3.4.3 Yakın Zamanlı Depremlerde Sivil Savunma Birimlerinden Görev Almış Kişileri Sayısı

Yerin Adı	Deprem		
	1999 Marmara	1999 Duzce	2002 Afyon
Afyon			72
Ankara	60	59	40
Bursa			13
Sakarya			36
İzmir			36
Istanbul	24	24	
Erzurum	26	25	
Toplam	110	108	197

Kaynak: Sivil Savunma Genel Müdürlüğü internet sayfası (www.ssgm.gov.tr)

(4) Türk Kızılay Derneği

Türk Kızılay Derneği, Türkiye’deki devlete ait olmayan en büyük kuruluştur. Derneğin afet yardım çalışmalarında önemli bir rolü vardır ve hükümetin acil yönetim sistemi içinde yer almaktadır. 1999 yılında, yardımlar için verilen iç destek toplam 541,630,369,000 TL idi ve bunun 6,165,000,000 TL si afet yardımında kullanılmıştır.

Acil durumlarda, gerek duyulan yardımı belirlemek ve değerlendirmek için Ankara’da bulunan genel merkez tarafından bir ekip bölgeye gönderilmektedir. Ayrıca, bir temsilci başbakanlık kriz merkezine ve diğer bir temsilci de il valiliğine bağlı acil yönetim merkezine gönderilir. Başbakanlık, Ankara Kızılay Genel Müdürlüğü ve Valilik işbirliği içinde çalışır. Barınak sağlanmasını da içeren Acil Müdahale Planı geliştirilmiştir. Planın içinde ayrıca gerekli çadır alanları ve çadır sayısında bulunmaktadır.

(5) Doğal Afet Sigortaları Kurumu

Henüz yeni bir yapılanma olan bu kurumda toplanan paranın idaresi ve riski en büyük sorunlar arasındadır. Türkiye’de en fazla poliçe hamili İstanbul’da bulunmaktadır, Mart 2002 tarihi itibari ile 931,554 poliçe hamili Türkiye’deki toplam poliçe sahiplerinin %39’unu karşılamaktadır. Poliçe sahiplerinin deprem bölgelerine (I ila V) dağılımı Tablo 3.4.4 de gösterilmiştir. Tabloda Bölge I’in en yüksek paya sahip olduğu görülmektedir. Devlet Tapu yetkilileri mal alım-satımı ya da miras durumunda TCIP kaplama alanının kanıt olarak sunulmasını istemekte, ancak bu mülkün çok küçük bir parçasını etkilemektedir.

Tablo 3.4.4 Sismik Bölgelemeye Göre Deprem Sigortası Sahiplerinin Dağılımı

Sismik Zon					Toplam (%)
I	II	III	IV	V	
67	11	4	18	0	100

Kaynak: Doğal Afet Sigortaları Kurumu internet sayfası (www.dask.gov.tr)

Tablo 3.4.5 yakın zamanda yaşanmış depremlerde ödenen tazminat miktarını, dosya başına ortalama değerlerle göstermektedir. 3 Şubat, 2002 de yaşanan Afyon depremi en çok dosyaya sahiptir, ve 1,450 dosyanın ortalama tazminat değeri 961,880,350 TL'dir.

Tablo 3.4.5 Deprem Sigortası Tarafından Ödenen Miktar

Tarih	Deprem Yeri	Büyük lüğü	Dosya No.	Geri Ödeme Yapılan Toplam Miktar (TL)	Geri Ödeme (TL) /Dosya
15.12.2000	Afyon / Bolvadin	5,8	7	23.022.000.000	3.288.857.143
17.01.2001	Osmaniye / Merkez	4,9	1	960.000.000	960.000.000
29.05.2001	Erzurum / Pasinler	4,6	2	815.000.000	407.500.000
22.06.2001	Balıkesir / Savaştepe	5,0	3	537.500.000	179.166.667
25.06.2001	Osmaniye / Merkez	5,5	132	43.546.400.000	329.896.970
26.06.2001	İzmir / Merkez	3,9	6	5.724.200.000	954.033.333
11.07.2001	Erzurum / Pasinler	5,4	10	8.206.250.000	820.625.000
30.07.2001	Yalova/Merkez	3,8	3	372.000.000	124.000.000
09.08.2001	Osmaniye/Merkez	4,0	4	1.275.000.000	318.750.000
26.08.2001	Düzce/Yığılca	5,4	7	820.000.000	117.142.857
12.09.2001	Siirt/ Pervari	4,5	1	1.421.000.000	1.421.000.000
13.10.2001	Osmaniye/Merkez	5,2	136	29.215.000.000	214.816.176
18.10.2001	Adana/Merkez	4,9	45	14.540.250.000	323.116.667
02.12.2001	Van / Merkez	4,5	3	3.920.000.000	1.306.666.667
03.02.2002	Afyon	6,2	1.090	1.260.351.907.522	1.156.286.154
Toplam			1.450	1.394.726.507.522	961.880.350
					(Ortalama)

Kaynak: Doğal Afet Sigortaları Kurumu internet sayfası (www.dask.gov.tr)

3.4.2. Valilik

(1) Valilik Afet Yönetim Merkezi

Bilimsel Danışma Komitesi 2000 yılında İstanbul için afete karşı hazırlık ve hasar azaltımı çalışmalarını iyileştirmek ve geliştirmek için faaliyet planı önerisinde bulunmuştur. Planın içeriği:

- Sismik mikrobölgelemeye dayalı hasar/risk değerlendirme simülasyonu
- Sismik risk haritalarını hazırlamak
- Kent master planını gözden geçirmek

- Kültür mirasını korumak
- Binaları iyileştirmek/güçlendirmek
- Yürürlükte olan bina- izin prosedürünü iyileştirmek

Buna göre Valilik altında çalışan afet yönetim merkezinin mevcut görevleri:

- Afet müdahalesinde kullanılmak üzere CBS kullanarak toplanan veri ve bilgiler ile kaynak envanteri oluşturmak
- Kaynak haritalarını ilçe afet yönetim merkezlerine temin etmek
- Geçici iskan alanlarını planlamak
- Acil müdahale hizmet gruplarının afet hazırlık planlarını gözden geçirmek
- Geçici iskan alanlarında altyapıyı hazırlamak
- Afet tatbikatlarını koordine etmek
- Afet önleme için FM radyo istasyonunu çalıştırmak
- İnternet üzerinden bilgi sağlamak
- Helikopter pistleri inşa etmek
- Yeni afet yönetim merkezinin inşaatı uluslararası havaalanına yakındır

Aşağıda belirtildiği gibi AYM’nde iki çeşit toplantı yapılmaktadır, ve toplantı gündemi ile toplantıda alınan kararlar AKOM’a iletilmektedir.

Her ayın ilk Salı günü Valinin katılımı ile gerçekleştirilen idari toplantı.

Her Salı Vali yardımcısının katılımı ile gerçekleştirilen karar alma toplantısı.

Halihazırda AYM İstanbul’un merkezinde iki katlı prefabrik bir yapıda çalışmalarını sürdürmektedir. Yeni merkezin yeri hava, kara ve deniz ulaşımının elverişli olması gözönüne alınarak kararlaştırılmıştır. Yeni merkezin alanında ana bina olarak afet yönetim merkezi ile lojman, sivil savunma için eğitim binası ve malzeme deposu ile geçici iskan alanı bulunacaktır.

AYM’nde polis ve askeri görevlileri, merkezi hükümet ile iletişimi sağlayan uydu bağlantı donanımıyla, 24 saat süreyle çalışmaktadır. İstanbul İlinde bulunan 32 ilçenin afet yönetim merkezleri ile bağlantı, uydu haberleşmesi ve internet, UHF radyo bandı üzerinden gerçekleştirilecektir. Ayrıca gönüllü amatör radyo operatörleri haberleşmede yardımcı olmaktadır.

Acil durumlarda acil hizmet gruplarının temsilcileri herhangi bir çağrı beklemeden valilikte bir araya geleceklerdir. İlçe başkanları ve yetkilileri ile iletişim sağlanacak ve hasar durumu ile ilgili bilgi toplanacaktır. Karar verici grup ile durum inceleme grubu aynı odada toplanacaktır. Karar verici, farklı kurumlardan görevli onbir kişiden oluşmaktadır. Durum

inceleme grubu 22 görevli, ve ilgili kurumlardan oluşmakta, ve vardiyeli usulü 24 saat görev yapmaktadır. Marmara Depreminde olduğu gibi acil durumlarda Merkezi Hükümet tarafından görevli Bakanlık Valiliğe gelecektir.

İlçe belediye başkanları kaymakam aracılığıyla Valilik ile çalışacaktır. IBB ve AKOM Valiliğin altında görev alacak, ama diğer belediye başkanları ile bağlantılı olmayacaklardır.

Acil durumu takip eden 15 gün içinde, tüm yetkiler valiye devredilir. Acil durum hizmetlerini yerine getirmek için valinin organizasyonları koordine etme ve seferber etme yetkisi vardır. Aşağıdakiler de Valinin yetkileri arasında yer almaktadır.

- 18 ila 65 yaş tüm erkekleri görevlendirme.
- İnşaat makineleri dahil, kamu ya da özel sektöre ait tüm araçlara el koyma ya da kiralama.
- İlk yardım, yardım, iaşe ve barınma ile ilgili tüm ihtiyaçları temin etmek.
- Hak sahipliğine bakmadan geçici olarak tüm arazileri kullanma.

Ancak, valinin arazilere, binalara, makinelere ve gerek duyulduğunda araçlara el koymak ya da kiralamak için, operasyon gücü ve mali kaynakları yoktur. Valilik, merkezi hükümetten, askeri güçten ve diğer illerden destek istemek durumundadır.

(2) Türk Telekom

Türk Telekom ulusal hizmet veren ve devlete ait bir şirkettir, ve 12 şirketten oluşan haberleşme hizmet gruplarının baş organizasyonunun ofisi Avrupa yakasında bulunmaktadır.

Türk Telekomun Avrupa yakasında 12 ve Anadolu yakasında 8 ofisi bulunmaktadır ve Avrupa yakasında 6,000 kişi çalışmaktadır. Acil durumlarda 570 mühendis belirtilen bölgelere ya da yakın yerlere görevlendirilmekte ve AYM'nin altında görev yapmaktadır. Avrupa ve Anadolu yakası ofisinde 522 kişi çalışmakta ve 179 araç bulunmaktadır. Her çalışanın önceliklerine göre sorumlu olduğu bölgeler ve alternatif görevlileri vardır.

Her şirketin gönüllü olarak çalışan sivil savunma grupları vardır, ve hafif kurtarma konusunda düzenli olarak eğitim almaktadırlar. Türk Telekomun bünyesinde 249 sivil savunma görevlisi bulunmaktadır. Her ne kadar çadırları varsa da araç ve ekipmanları yoktur. Haberleşme hizmet gruplarında Avrupa yakasında bulunan 12 şirket içinde 176 çalışan arama ve kurtarma konusunda eğitim almıştır.

İl sivil savunma müdürlüğü arama ve kurtarma eğitimini dört seviyede vermektedir. İlk seviye eğitimi, 5 gün süreyle toplamda 35 saat olmak üzere Türk Telekom bünyesindeki

sivil savunma birimine verilmiştir. İBB sivil savunma birimi de üç günlük eğitim kursu sunmaktadır.

Türk Telekom haberleşme hizmet grupları arasında sık sık toplantılar düzenlemektedir, ve her birimin, kendi içinde hazırlanmış olduğu acil eylem planı hizmet grubu bünyesinde birleştirilmiştir. Ayrıca acil haberleşme tesis ve gereçleri bu birimler arasında ortaklaşa kullanılabilir.

Türk Telekom, hükümet kurumları arasında acil durumlarda haberleşmede kullanılmak üzere, NMT (Kuzey Çoğunluk Sistemi / Northern Majority System) sistemini sağlamıştır. NMT 400Mhz band kullanan analog bir sistemdir ve 90,000 abone kapasitesi vardır. Kullanımına ilk kez 1987 yılında akü ile çalışan ve araba telefon sistemi olarak başlamıştır. NMT kullanıcılarının sayısı 23,000 olduğundan acil durumlarda herhangi bir hat yoğunluğu ya da haberleşme problemi yaşanması beklenmemektedir. Planlanmış çadır alanlarında ankesörlü ya da halka açık telefonların kurulması planlanmıştır. Genelde 500 çadırın bulunduğu alanlara 20 hat döşenmesi ve 250 çadırın bulunduğu alanlara 10 hat döşenmesi planlanmıştır.

Türk Telekom binaları kendi mühendisleri tarafından gözlem yoluyla incelenmiştir. Beş binaya İTÜ tarafından güçlendirme gerektiği teşhisi konmuştur. 1998 bina yönetmeliği uygun güçlendirme projesine başlanmıştır.

Türk Telekom bünyesinde sekiz mimar bulunmaktadır, ancak bütün binaları kontrol etmek için yeterli değildir. Bina hasarları Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından yapılacaktır. Telefon hatlarına gelen hasar kontrolü ise Türk Telekom tarafından yapılacaktır. Üst yetkililer hasarları valiliğe bildirmekle sorumludur.

(3) Karayolları 17. Bölge Müdürlüğü

Ulaşım Hizmetleri Grubuna Karayolları 17. Bölge Müdürlüğü başkanlık etmektedir. Bu müdürlük Avrupa yakası otoyollarından sorumludur, ve Karayolları 1. Bölge Müdürlüğü Anadolu Yakası otoyollarından sorumludur. Ulaşım Hizmetleri grubu altında yedi alt grup bulunmaktadır. Her alt grup aşağıda belirtildiği gibi organize olmuş durumdadır.

- Otoyol ve çevre yolu... Karayolları 17. Bölge Müdürlüğü
- Devlet ve İl karayolları.... Karayolları 1. Bölge Müdürlüğü
- Şehir içi yollar ... İBB
- Köy yolları ... Köy İşleri
- Deniz ulaşımı ... Denizcilik
- Demiryolları ... Türkiye Demiryolları

- Hava yolları ... Türk Havayolları

Acil durumlarda yedi alt gruptan birer kişi valiliğe gelir. Diğer görevliler ise Karayolları 17. Bölge Müdürlüğü'nde toplanır. Molozların kaldırılmasında Karayolları Müdürlüğü ve Köy İşleri Müdürlüğü birer çalışanını değişik tokuş ederek işbirliği yapar. Acil hasar belirlenmesi karayolları memurları ve valilik tarafından görevlendirilen ekiplerce yapılır. Diğer hizmet grupları ile işbirliği konusunda bilgi, valilik aracılığıyla değişik tokuş edilir.

Hasar ile ilgili bilgiler halka Televizyon ya da radyo aracılığıyla aktarılır. Valilik ilk hasar belirlenmeleri için helikopter kullanımını planlamaktadır, ancak bu müdürlüğe bu bilgi verilmemiştir.

17. Karayolları müdahale planı ve önlem planı oluşturmuştur. Plan her üye birime yolun acil müdahalede sorumluluklarını belirtmektedir. Planda ağır iş makineleri ve görevlilerin listesi vardır. Eğer ellerinde bulunan kaynaklar yetersiz ise askeriye ve özel şirketlerden, yasalar çerçevesinde ek malzeme ve makine temin edilebilmektedir. Planda ayrıca kullanılacak olası farklı güzergahlar harita ve liste halinde hazırlanmıştır.

(4) İl Köy Hizmetleri Müdürlüğü

İl Köy Hizmetleri Müdürlüğü kurtarma faaliyetleri ve enkaz kaldırılması konusunda görevli hizmet gruplarına başkanlık etmektedir. Hizmet grubu bünyesinde üç alt grupta toplanan 13 tane birim bulunmaktadır. Bu müdürlük, kurtarma faaliyetlerinin yürütülebilmesi için enkazların kaldırılmasından sorumludur. Başlıca birimler ve alt grup içindeki görevleri aşağıdaki gibidir,

- İBB yol bakım ve onarım, yolların açılması için enkazların kaldırılmasından sorumlu
- Sivil Savunma arama ve kurtarma faaliyetlerinden sorumlu
- İBB itfaiye birimi yangın söndürme çalışmalarından sorumlu

İstanbul'da acil müdahalede kullanılmak üzere valiliğe kayıtlı 7,000 ağır iş makinesi bulunmakta, bunların %20'si valiliğe aittir. Mevcut ağır iş makineleri yalnızca enkaz kaldırmak için kullanılmaktadır. Bina kolonlarını kesmede kullanılacak ağır iş makineleri yoktur, ancak bu tür makinelerin alımı plan aşamasındadır. Sivil savunmanın enkaz kaldırmakta kullanılacak ağır iş makinesi bulunmamaktadır. Her ne kadar sivil savunmanın kesmekte kullanılan malzemeleri varsa da bunlar bina kolonlarını kesmek için yetersizdir.

İstanbul'da, stadyum, büyük otopark alanları gibi belirlenmiş 34 toplanma noktası bulunmaktadır. Acil durumlarda, Avrupa Yakası ve Asya Yakası birbirinden bağımsız çalışacaklardır. Enkazların döküleceği alanlar planlanmıştır.

İstanbul ile çevre 19 il arasında İstanbul'a yardım etmek amaçlı protocol imzalanmıştır. Çevre illerin hangi belediyeye yardım edecekleri belirlenmiştir. Ancak komşu illerde bulunan kaynaklar Avrupa yakasına yardım için yeterli olmayabilir. Avrupa yakasına yardım gönderme konusunda, Asya yakasından deniz ulaşımı da düşünülmüştür.

(5) İl Sivil Savunma Müdürlüğü

İl Sivil Savunma Müdürlüğü, kurtarma ve enkaz kaldırma hizmet grubu altında kurtarma alt hizmet grubuna başkanlık etmektedir.

İstanbul İli Sivil Savunma birliğinin Avcılar'da eğitim merkezi ve deposu, Fatih'te de idari ofisi bulunmaktadır. Daha önce Avcılarda bulunan idari ofis şehir merkezine taşındıktan sonra, daha önce kullanılan bina artık Avcılar için ilçe afet yönetim merkezi olarak kullanılmaktadır.

Günlük hayatta araba kazalarından ya da çöken binalardan yapılan kurtarma faaliyetleri itafiye dairesi tarafından yapılmaktadır. Ancak zor bir kurtarma işi ise sivil savunmadan yardım talep edilmektedir. Merkezi Hükümet tarafından acil durum ilan edilirse kurtarma ile ilgili tüm sorumluluk öncelikle sivil savunmaya geçmektedir.

1999 yılında yaşanan her iki depremde de İstanbul sivil savunmadan 24 kişi görev almış ve toplam 50 kişi kurtarılmıştır.

(6) İl Sağlık Müdürlüğü

İl Sağlık Müdürlüğü ilk yardım ve sağlık hizmet grubuna başkanlık etmektedir. Devlet hastaneleri, sigorta hastaneleri, kamu hastaneleri, il hastaneleri listelenmiş ve yatak sayıları, adresleri ve başhekimlerin isimleri ile valiliğe gönderilmiştir. Sağlık Bakanlığına bağlı hastaneler için sismik dayanımlılık incelemesi yapılmış.

Beş alt grup içinde 12 organizasyon bulunmaktadır. 1999 Marmara depreminden önce hizmet grubuna bağlı dört alt grup çalışmaktaydı, ancak daha sonra ölümlerin gömülmesi için beşinci alt grup oluşturulmuştur. Alt gruplar ve görevleri aşağıda belirtildiği gibidir:

İlk yardım ve acil yardım hizmetleri alt grubu

Görevleri, triyaj (hastaneye gidecek hastaların belirlenmesi) ve yaralıların hastaneye sevk. İlk 48 saat çalışmaktadırlar.

Hastaneye Sevk - alt hizmet grubu

Bu grup yaralıların derecelendirmesi ve hastaneye gitmesi gerekenlerin seçilmesi, tedavi ve hastaneye sevk konularında çalışmıştır. İki ilçede yerel kapasite çok sınırlıydı bu yüzden

yaralıları diğer ilçelere ve üniversite hastanelerine sevk edilmiştir. Helikopter ya da karayolu aracılığıyla hastalar İstanbul'daki hastanelere gönderildi. Bu grup depremden sonra birkaç ay çalışmıştır.

Malzeme ve Lojistik Destek - alt hizmet grubu

Görevleri, yurtdışından gönderilen ilaçların kabulü, dağıtımı ve hastanelere iletilmesi, personel bakımı, doctor ve hemşire ihtiyacını gidermektir.

Rehabilitasyon ve Temel Sağlık – alt hizmet grubu

Bu grup çevre sağlığı, salgın hastalıklar gibi konular üzerinde uzun süreli çalışmıştır.

Ölülerin Gömülmesi – alt hizmet grubu

Asıl görevleri mezarlıklarda gömün hizmetleri vermektir. Bu grubun içinde Nüfus Müdürlüğü ve diyanet işleri bulunmaktadır.

(7) Kızılay

Kızılay sağlık, alım ve ön değerlendirme ve belirleme hizmet gruplarında görev almaktadır. Kızılay'ın İstanbul'da bulunan İl Müdürlüğünde 58 kişi çalışmaktadır. Ayrıca İstanbul'da iki kan bağış merkezi, ve iki adet merkez deposu bulunmaktadır. Bu birimler her ilde birbirinden bağımsız ve genelde doğrudan Ankara genel müdürlüğüne bağılı çalışmaktadır. Birimler arası düzenli bir iletişim bulunmamaktadır.

Acil durumlarda Valilik'te bulunan afet yönetim merkezine temsilciler gönderilmektedir. Kızılay, Başbakanlık, Ankara Kızılay Genel Müdürlüğü ve Valiliği arasında oluşturulan üçgen işleyiş çerçevesinde görev yapmaktadır.

(8) İl Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müdürlüğü

İl Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü ön hasar belirlemesi ve geçici iskan hizmet grubuna başkanlık eden kurumdur. Bu hizmet grubuna bağılı iki alt grup bulunmaktadır. Bunlar ön hasar belirlemesi ve geçici iskandır.

Afet Yasasına göre İl Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü afet yönetim merkezi olarak görev yapmalıdır. Ancak bugün İl Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü içinde sadece bilgi ve veri toplama konusunda çalışan bir birim bulunmaktadır. Alt hizmet grupları arasındaki iletişim ve haberleşme halen bu müdürlüğün bünyesinde bulunan bir ofis tarafından yürütülmektedir.

İstanbul ilinde ön hasar belirlemede çalışan 450 kişi bulunmaktadır. İkinci aşamada hasar belirleme çalışmaları için her ekibe başkanlık edecek iki mühendisle beraber 120 ekip oluşturulacaktır. Geçici iskan tipi, çadır ya da prefabrik yapı olarak iklime göre

belirlenmektedir. İhtiyaç duyulan geçici iskan sayısı Boğaziçi Üniversitesi ve Bayındırlık ve İskan Bakanlığının yapmış olduğu senaryoya göre hesaplanmıştır. Bakanlık ev sahiplerine yeniden inşa etmeleri için parsel vermektedir. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı İBB'ne danışarak yeniden inşa ve planlama konularında karara varır.

Bazı bakanlık binalarında sismik güçlendirme yapılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı okulların güçlendirilmesinden sorumludur. Diyanet işleri dini tesislerin güçlendirilmesinden sorumludur..

(9) İl Emniyet Müdürlüğü

İl Emniyet Müdürlüğü emniyet ve güvenlik hizmet grubuna başkanlık etmektedir. İstanbul ili 10 bölgeye ayrılmıştır. Polis kentsel bölgelerden, Jandarma ve askeriye ise kırsal bölgelerden sorumludur. Ayrıca İBB, ulaşım planlama müdürlüğü bünyesinde görevli 15 zabıta ile yardımcı olmakta ve işbirliği yapmaktadır.

Polisin sorumlulukları, trafik sıkışması ve kapanmasına karşı önlemler almak, ihtiyaç malzemelerinin yerine ulaştırılmasında refakat etmek, kurtarma ekiplerine refakat etmektir. 900 sayfalık afet planları bulunmaktadır. Planlardaki bilgiler esas olarak, ilçelerde görevli polis ya da sayısının listesi, trafik planları, sivil savunma için lojistik merkezler, ilçe araç toplanma merkezleri, yoğun trafik yerlerinin bilgisi, ve arama kurtarma ekiplerinin öncelik verecekleri yerler olarak kahvehanelerin, camilerin, yanıcı parlayıcı madde bulunduran yerlerin listesini içermektedir.

Emniyet Müdürlüğüne ait iki helikopter bulunmakta ve iki helikopterin daha alımı planlanmaktadır. Helikopterler, acil durumlarda havadan denetlemek amacıyla kullanılacaktır. Emniyet Müdürlüğünün çevre illerle imzalanmış protokolü bulunmaktadır. Okullar, yurtlar, yanıcı tankların bulunduğu yerler kontrol edilmektedir. Emniyet binalarının bir kısmında sismik incelemelerde bulunulmuştur.

Acil durumlarda hasar gözlemleri yaya, bisiklet ya da helikopter ile yapılacaktır. Hasar durumu kaymakamlığa bildirilmekte ancak belediyelere bilgi verilmemektedir. Haberleşmede telsiz yada cep telefonları kullanılmaktadır. Radyo haberleşme kanalları polis, askeriye ve jandarma arasında farklıdır, ama tüm haberleşme AYM de birleşiyor. Yağmacılığı önlemek amacıyla polis alış-veriş merkezlerinde ve tarihi alanlarda görevlendirilecektir. Afet esnasında olası bir sabotaj eylemine karşı tedbirler alınmış durumdadır.

(10) İl Tarım Müdürlüğü

İl Tarım Müdürlüğü tarım hizmet grubuna başkanlık etmektedir. İl müdürlüğünde görevli 370 kişi bulunuyor. Temel faaliyetleri yiyecek temin edilebilecek başlıca tesislerin, depoların ve şirketlerin listelenmesidir. Listede özel şirketlerden alınan lokasyon, adres, bulunan gıda maddesi gibi bilgiler yer alıyor. Liste her yıl güncelleştirilmektedir. Afet durumunda aynı liste merkezi hükümete gönderilecektir. İstanbul'da gıda maddelerinin yaklaşık %80'i il dışından temin edilmektedir, ve il müdürlüğü nereden olduğu hakkında bir bilgiye net olarak sahip değildir.

Afet yasası ve görevler müdürlük tarafından bilinmemektedir. Valilik tarafından afet koordinasyonu ile ilgili herhangi bir bilgi ileilmemiştir, müdürlük bünyesinde tarım hizmet grubu üyeleri arasında da herhangi bir koordinasyon ve çalışma bulunmamaktadır. Herhangi bir tatbikat yapılmamaktadır.

Tarım müdürlüğü içinde afete müdahale kapsamında teknik bir sorun bulunmaktadır. Çiftçilerin hasar belirlemesi çalışmasının kimin sorumluluğunda olduğu belirsizlik taşımaktadır. Ziraat Bankası çiftçilere kredi sağlayacaktır. Müdürlük bünyesinde sivil savunma biriminde çalışan 66 kişi bulunmakta ve itfaiye ile sivil savunma tarafından eğitilmekteyiz.

3.4.3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi

(1) Afet Koordinasyon Merkezi (AKOM)

AKOM, Büyükşehir Belediye Başkanının Şubat 2000 tarihinde talep etmesi üzerine, 14 Ağustos, 2000 tarihinde kurulmuştur. İBB meclisi Aralık 2000 tarihinde AKOM'a yetki vermiştir. AKOM'un amacı İBB'si bünyesinde bulunan müdürlüklerin, kurum ve birimlerin görev dağılımını ve koordinasyonunu sağlamaktır. İBB'nin, bünyesinde ki özel şirketler dahil 30,000 çalışanı, 70 müdürlüğü, 30 daire başkanlığı bulunmakta. AKOM'un bütçesi Büyükşehir Belediye Yönetmeliğince İBB tarafından sağlanmaktadır.

AKOM bünyesinde kurumlar önemlerine göre gruplanmış durumdadır. İştirakler Daire Başkanlığı aracılığıyla İBB'ye bağlı küçük şirketlerde AKOM'a dahil edilmiştir. AKOM'un başkanlığını İBB Genel Sekreter Yardımcısı yapmaktadır. AKOM Başkan yardımcısı İtfaiye Daire Başkanıdır.

AKOM binası İBB bütçesinden inşa edilmiştir. Bugün için AKOM'un işleyişini sürdürmek için itfaiye dairesi bütçe sağlamaktadır, ama girişimleriyle sonuçta kendi bütçesini oluşturacaktır. İBB ulaşım daire başkanlığı trafik müdürlüğü tarafından kameralar ile izlenen gerçek zamanlı trafik ve yol görüntüleri AKOM'a da aktarılmaktadır. Kandilli

Rasathanesi, Sivil Savunma, Valilik temsilcisi, itfaiye ve ilgili diğer bütün kurum ve kuruluşlara birer oda tahsis edilmiştir. Haberleşme her odada bulunan telsizler aracılığıyla yapılacaktır.

Olağan zamanda AKOM'da 15 kişi çalışmaktadır. Envanter bilgilerini toplayarak her ay valiliğe bildirmektedir. Her Salı günü bir temsilci Valilikte yapılan toplantıya katılmaktadır. AKOM her Çarşamba toplanıyor ve diğer üyeler salı günleri Valilikte konuşulan gündem hakkında bilgilendirilmektedir.

Acil durumlarda ilgili kurum ve müdürlüklerden 120 kişi AKOM'da toplanacaktır. Valilikten gelecek karar ve emirleri bekleyeceklerdir. Temel görevleri karar almaktan çok verilen emirleri uygulamaya koymaktadır. AKOM'da vardiyeli usulü çalışılacaktır. AKOM bünyesinde yalnızca İBB Savunma Sekreterliği, itfaiye daire başkanlığı, İSKİ ve İGDAŞ kurtarma birliğine sahiptir. Bu birlikler valiliğe yardım edeceklerdir.

AKOM bünyesinde bulunan İSKİ ya da İGDAŞ gibi önemli bazı şirket ve kurumlar AYM'de görevlidir. Acil durumlarda her iki yerde görevli olan bu yapıların müdürleri AYM ve müdür yardımcıları AKOM'da görev alacaklardır. İSKİ ve İGDAŞ'ın ilçelerde şubeleri bulunmakta ve şubeler ilçe afet yönetim merkezleri ile beraber çalışacaktır. Her ilçe belediye başkanı kaymakam ile beraber valilik emri altında çalışacaktır. İlçe afet yönetim merkezleri valiliğe bağlıdır. İBB'nin diğer büyükşehir belediyeleri ile karşılıklı yardım protokolü yoktur. Valilik diğer illerin valilikleri ile karşılıklı yardım protokolü imzalamıştır.

Yaşanan depremde her kurum kendi başına duyuru ve açıklama yapmış bu da karmaşaya neden olmuştur. AKOM binasında başına da oda ayrılmış, ancak duyuru ve açıklama yapma yetkisi sadece valilikte ya da izin verilirse Büyükşehir belediye başkanındadır. Tesisin internet sağlayıcısı aksettirilmemekte ve güncelleme özel şirketler tarafından yapılmaktadır.

Valilikten gelen talep üzerine İBB helikopter pistleri planlamış ve inşa etmiştir. İBB tarım alanında kullanılmak üzere bir helikoptere ve ulaşım şirketinde bulunan iki helikoptere sahiptir. Ancak toplam helikopter sayısı ve acil durumlarda kullanımları ile ilgili bilgi yalnızca valilikte bulunmaktadır.

Afet önleme eğitimleri, acil yardım müdürlüğü, itfaiye daire başkanlığı ve sivil savunma tarafından gerçekleştirilmektedir. Geçen Kasım ayında bir konferans düzenlemişlerdir. Ağustos ayında bir konferans daha düzenleyeceklerdir. Zeytinburnu ilçesinde binanın sismik güçlendirmesini de içeren bir pilot çalışma yürütülmektedir. Tablo 3.4.6'da AKOM

tarafından yürütülen çalışmalar, faaliyet alanı ve durum bilgisine göre sınıflandırılmış olarak liste halinde gösterilmektedir.

Tablo 3.4.6 AKOM tarafından yürütülen faaliyetler

Alan	Çalışmanın İçeriği	Durum
Çalışma	Pilot bölge olarak seçilen Zeytinburnu ilçesine ait jeolojik ve geoteknik raporlar Zeytinburnu Belediyesi tarafından hazırlanmıştır.	Tamamlandı
Çalışma	2001 yılının Kasım ayında “İstanbul Depremi ve Güvenli Yapılar” başlıklı bir toplantı düzenlendi. Katılımcı akademisyen ve uzmanların notları derlenerek kitap haline getirildi ve ilgili kurumlara gönderildi.	Tamamlandı
Çalışma	CBS ile ilgili çalışmalar çoğunlukla tamamlandı. Veri girdisi devam etmekte.	Tamamlandı
Çalışma	İstanbul’un jeoloji altlıklı 1/5000 ölçekli inşaat/iyileştirme haritaları tamamlandı.	Tamamlandı
Çalışma	İBB ile yürütülen JICA Projesi 2002 yılında tamamlanacak.	Tamamlandı
Çalışma	Olimpiyatlar konusunda yürütülen çalışmalar tamamlandı, ve gerekli kontroller yapıldı. Koordinasyonu sağlayan birimler, Dışişleri Bakanlığı, İSKİ, İGDAŞ, Ulaşım Planlama Müdürlüğü, Yol Bakım ve Onarım Müdürlüğü.	Tamamlandı
Çalışma	İl Afet Yönetim Merkezinin Yönetim Kurulunca alınan karar doğrultusunda, İBB’nden talep edilen çalışmalar ve işler tamamlanarak İl Afet Yönetim Merkezine bir dosya içinde sunulmuştur.	Tamamlandı
Çalışma	Kriz Merkezinin Fonksiyon sistemi	Gelecekte Planlanan
Yapısal Güçlendirme	Marmara Depreminin ardından İBB’ne ait 15 bina için projelendirme ve danışmanlık hizmeti dahil inşaat işleri ve güçlendirme çalışmaları için 18.719.440.000 TL. (2001 yılı birim inşaat değeri Yapı İşleri Müdürlüğü) ve 30.887.074.500 TL. (2002 yılı birim inşaat değeri Yapı İşleri Müdürlüğü) değerinde ihale açılmış.	Tamamlandı
Yapısal Güçlendirme	Kartal ve Cebeci Halk Ekmek Fabrikalarının static projeleri ve hesaplamaları gözden geçirilmiş ve deprem gözönüne alınarak kontrol edilmiştir. Sonuçlar Halk Ekmek Genel Müdürlüğüne iletilmiştir.	Tamamlandı
Yapısal Güçlendirme	İBB ana binaya Acil Çıkış Kapıları, yapılacaktır, güçlendirme projesine yangın çıkışı (merdiven), ve acil çıkış eklenmiştir. Güçlendirme çalışması esnasında bunlar dikkate alınacaktır.	Tamamlandı
Yapısal Güçlendirme	Edirnekapı Halk Ekmek Genel Müdürlüğü binasında deprem gözönüne alınarak yapılan inceleme tamamlanmıştır.	Tamamlandı
Yapısal Güçlendirme	Kartal Halk Ekmek Fabrikasının güçlendirilmesi ile ilgili olarak BIMTAŞ’dan alınacak beton inceleme sonuç raporuna göre, İSTON A. Ş. ne yapılacağı teklif ile ilgili çalışmalar devam ediyor.	Sürmekte
Yapısal Güçlendirme	İstanbul için bina envanterini oluşturmak, sismik dayanımını anlamak için bina incelemelerinde bulunmak ve deprem güvenirliliği açısından sınıflandırmak (Zeytinburnu pilot bölge olabilir)	Gelecekte Planlanan
Yapısal Güçlendirme	Bütün birimler fikir vermek, öneride bulunmak ve afet yönetiminden sorumlu ve kurtarma çalışmalarında görevli kişilerin ev ve binalarının sismik dayanımı için ne yapılacağı açısından ayrıntılı çalışma planı hazırlamalı	Gelecekte Planlanan
Yapısal Güçlendirme	Terk edilmiş evler, özellikle İstanbul’un ikamet edilen tarihi alanlarında bulunanlar, çökme olasılığına karşı doğru bir şekilde sayılmalı.	Gelecekte Planlanan
Eğitim	İstanbul metrosunda çalışan güvenlik görevlilerinin eğitimi tamamlandı. Acil kurtarma ekipleri oluşturuldu, ve güvenlik sistemleri kontrol edildi, hatalar onarıldı ya da kaldırıldı.	Tamamlandı
Eğitim	Kasım 13-15, 2001 tarihleri arasında Milli Güvenlik kurulu, İstanbul Valiliği ve AKOM tarafından koordine edilen Afet 2001 Kriz Yönetimi başlıklı tatbikat tamamlandı.	Tamamlandı
Eğitim	12 Nisan, 2001 tarihinde İtfaiye Daire Başkanlığı tarafından yangın ve kurtarma tatbikatı yapıldı.	Tamamlandı
Eğitim	Amerikadan gelen Avrupa komisyonu ekibi ve Çin Ekibi ile afet öncesi ve sonrası yapılması gereken aktiviteler ve hazırlıklar görüşüldü.	Tamamlandı

Eğitim	CNR Uluslararası Fura Merkezinde 17-21 Ağustos, 2001 tarihleri arasında S.O.S 2001 Afet Öncesi Hazırlık Fuarı düzenlendi. AKOM malzemelerini, araçlarını ve İBB tarafından yürütülen afet hazırlık çalışmalarını sergilemek üzere bir stand açtı	Tamamlandı
Bilgi Sistemi	Afet Önarımlar Sistemi 16 Mayıs, 2002 tarihinde başarıyla tamamlandı. Proje değerlendirildi, test edildi ve gerçek zamanlı olarak çalışmakta. AKOM'un veri işlem sistemi tamamlandıktan sonra, sistem yedekleme sistemi dahil tam randımanlı çalışacak.	
Bilgi Sistemi	"özel konumu olan ofis ve işyerler" için, ulaşım, yangın çıkma kapasitesi, faaliyet alanı, çalışan kişi sayısı, çalışma şekli, izinli olup olmadığı gibi konuları denetlemek için Mahalle ölçeğinde adresler belirlenecek. Bütün birimler ortak bir form üzerinde çalışacak daha sonra toplanan bilgi bilgisayara girilecek ve, harita üzerine işaretlenecek.	Sürmekte
Bilgi Sistemi	Afet ile ilgili faaliyetlerde kullanılmak üzere hava ve yer fotoğrafları çekmek için, her birim fotoğrafını çekmek istediği yer ve yapmak istediği çalışma ile ilgili AKOM'u bilgilendirmeli.	Gelecekte Planlanan
Afet Yönetimi	Afet hazırlık faaliyetleri çerçevesinde kullanılmak üzere lojistik depoların yerleri belirlendi. Bu yerlerin zemin etüdü yapıldı ve depoların inşaatına başlandı.	Tamamlandı
Afet Yönetimi	Olası bir afet anında, destek ve yardım sağlayacak şehirlerle bağlantı kuruldu. Yapılacak faaliyetler ile ilgili bilgi edinildi.	Tamamlandı
Afet Yönetimi	Afet temelli CBS faaliyetleri konusunda yapılan çalışmalar ile ilgili bilgilendirme.	Sürmekte
Afet Yönetimi	Yeni kurulacak "Acil Müdahale İstasyonları" ile ilgili birimler, karar verilen 15 yerde incelemelerde bulunuyor.	Sürmekte
Afet Yönetimi	İlçe belediyelerinde bulunan bilgilerin ortak kullanıma (değişik yapılmaması kaydıyla) açılması konusunda belediyeler ile görüşmelerin yapılması. İBB ve diğer birimlere bu bilgileri görebilme izininin verilmesi.	Gelecekte Planlanan
Afet Yönetimi	Uygun bir tarihte Sivil Toplum Örgütleri ile toplantılar düzenlemek, örgütlerin afet konularında yürüttükleri faaliyetler hakkında bilgilendirme ve mümkün olan işbirliğinin araştırılması.	Gelecekte Planlanan
Haberleşme	SETKOM şirketi tarafından İBB'nin ilgili birimlerine, Motorola Dimetra Kablosuz (Telsiz) İletişim Çözümleri ile ilgili tanıtım semineri verilmiş ve kullanımı ile ilgili gösterim yapılmıştır.	Tamamlandı
Ulaşım	22 Mayıs, 2002 tarihi itibarıyla İstanbul'un çeşitli yerlerine helikopter pistleri inşa edilmiştir.	Tamamlandı
Ulaşım	Ulaşım Koordinasyon Merkezine kavşaklar ile ilgili gelen görüntüler aynı zamanda AKOM'a iletilmektedir.	Tamamlandı
Ulaşım	Aşırı kar ve yağmur yağışı halinde, "Alternatif Ulaşım Yolu" planları tamamlanmış ve uygulama Eminönü ilçesinde belli bir plan çerçevesinde test edilmiştir.	Tamamlandı
Ulaşım	Ulaşım önceliğine sahip ancak kritik olan 39 yolun genişletilmesi ve bakımı tamamlanmış ve harita üzerine işaretlenmiştir.	Tamamlandı
Ulaşım	İstanbul'un yol ve dar yollarının evnanti tamamlanmış ve harita üzerine işaretlenmiştir.	Tamamlandı
Ulaşım	Bazı bölgesel ve yol bağlantılarını belirlemek ve mezarlıkları kolay bulmak amacıyla kayıtların girmek	Tamamlandı
Ulaşım	Tahliye alanları için uygun yerleri belirlemek adına cadde ve geniş caddelerin envanterini hazırlamak. (alandaki insane sayısı, malzemeler, kullanılacak ekipman vb.) (Zeytinburnu pilot bölge seçilebilir)	Sürmekte
Ulaşım	Aşırı kar ve yağmur yağışında uygulanmak üzere hazırlanmış olan "Alternatif Ulaşım Yolu" planı üzerine ilçelerden gelen bilgiler girilecek ve haritaya işlenecek.	Sürmekte
İtfaiye	ISKI ve İtfaiyenin döşemeyi düşündüğü yangın musluklarının sayısı yaklaşık 5.000 dir. Mayıs 2002 tarihi itibarıyla döşenen musluk sayısı 3113'e ulaşmıştır.	Tamamlandı
İtfaiye	Yanıcı Parlayıcı ve Kimyasal Depo Müdürlüğü tehlikeli tesislerin ve şehir merkezinde bulunan kimyasal ve yanıcı depoların envanterini hazırlamıştır. Bu bilgi çalışmamızda kullanılmıştır.	Tamamlandı
İtfaiye	Mevcut yangın musluklarını CPS sistemi ile kontrol etmek, koordinatları doğru belirlemek, yeni yangın musluklarının yerlerini belirlerken dar yolları ve sokakları değerlendirmeye almak, ve bu noktaları harita üzerinde işaretlemek ve sayısallaştırmak gerekir.	Sürmekte
İtfaiye	İstanbul'un Yangın Risk Haritasını hazırlamak için Üniversiteler ile işbirliği yapmak, projeler hazırlamak ve çalışma alanını genişletmek, son 10 yılda meydana gelen yangın bilgilerini ve analizini hazırlamak ve bir yazılım oluşturmak .	Sürmekte
İtfaiye	ISKI ve İtfaiye daire başkanlığı 60-100 ton kapasiteli su tankları ve yangın muslukları ile ilgili çalışmaların sürdürmekte.	Sürmekte
İtfaiye	Yangın risk haritası ile ilgili çalışma, son 10 yılın yangın bilgilerinin hazırlanması ve analiz çalışmaları ile devam ediyor.	Sürmekte
İtfaiye	İstanbul İli içinde bulunan patlayıcı, tehlikeli, yanıcı malzemelerin üretim tesislerinin ve depolarının yerlerini belirlemek, belediyenin yasal sorumluluk ve yetki konusuna açıklık getirmek ve mevcut veriler üzerine çalışma yapmak.	Gelecekte Planlanan

İtfaiye	İtfaiye istasyonlarının altına yerleştirilen su depoları soğuk hava deposu olarak kullanılabilir mi? Ayrıca İstanbul'un belli yerlerinde buz pistleri inşa edebilir miyiz? Bu konularda araştırma yapmak.	Gelecekte Planlanan
İtfaiye	Suni göletler ve benzeri alanlarda yağmur suyunu toplamak ve gelecekte bundan yararlanmak.	Gelecekte Planlanan
İtfaiye	Yanıcı Parlayıcı ve Kimyasal Depo Müdürlüğü Belediye'ye ait depolardan yararlanmak için çalışma yapılmalı. Özel şirketlere ait depoların kullanımını kolaylatıracak çalışma yapılmalı.	Gelecekte Planlanan
Kurtarma	Emanet yöntemi çerçevesinde olası bir deprem zamanında kullanılmak üzere, üç bölgede (Anadolu, İstanbul ve Bakırköy) ağır iş makinelerinin kiralanması ile ilgili ihale yapılmıştır. Aynı zamanda Yol Bakım ve Onarım Müdürlüğü tarafından kullanılmak üzere ağır iş makinelerinin satın alınması ile ilgili talepte bulunulmuştur.	Tamamlandı
Acil Tıbbi Yardım	Tıbbi malzemeleri ve ekipmanları daha etkili ve verimli kullanmak amacıyla, Acil Yardım ve Cankurtarma Müdürlüğü malzemelerin ve ekipmanların saklandığı iki depo hazırlamıştır. Depoların birtanesi Anadolu Yakası, Üsküdar'da (Zeynep Kamil Hastanesinin bahçesinde) birtanesi de Avrupa yakası Gaziosmanpaşa'da (İtfaiye istasyonunda) bulunmaktadır.	Tamamlandı
Acil Tıbbi Yardım	Sağlık malzemeleri ve ekipmanı İDO deniz otobüslerine yerleştirilmiş ve yaralılara anında müdahale edebilmek için gerekli düzenlemeler tamamlanmıştır.	Tamamlandı
Acil Tıbbi Yardım	Olası bir krizin ilk aşamasında kullanılmak üzere basit ama etkili 2500 adet Acil Sağlık Setleri hazırladık.	Tamamlandı
Defin İşlemleri	6 adet cenaze arabası, 10 adet seyyar ölü yıkama arabası, 5 adet Acil Ambulans, 3 adet kapalı soğutuculu araba alımları tamamlanmıştır.	Tamamlandı
Defin İşlemleri	İstanbul'da olası bir depremden sonra büyük mezarlık alanı olarak kullanılmak üzere 3 yer belirlenmiştir.	Tamamlandı
Defin İşlemleri	Olası bir deprem sırasında, ceset torbası ve kimlik kartı alımı ihtiyacı karşılamak üzere 50.000 e kadar çıkmaktadır.	Tamamlandı
Defin İşlemleri	İstanbul genelinde mevcut olan mezarlıklar ile ilgili bilgileri harita üzerinde işaretlemeye başladık. (doluluk oranları, boş mezar sayısı, ölü yıkama yerleri, aynı anda kaç defin işlemi yapılabilir)	Tamamlandı
Defin İşlemleri	Buz pistlerinin ve soğuk hava depolarının sayılarını arttırmaya ek olarak, mevcut olan soğuk hava deposu, buz fabrikası, kesimhane ve karbon buzu üretim tesislerinin belirlenmesi ve tespit edilmesi.	Gelecekte Planlanan
Gıda	Sosyal ve idari işler müdürlüğü tarafından günde 20.000 kişiye hizmet verebilecek seyyar mutfak sağlanmıştır. Hazır durumda beklemektedir.	Tamamlandı
Gıda	Afet zamanlarında yüksek besin değeri ve kalorisi olan ve vitamin katkılı ekmeğin üretimi, saklanması ve dağıtım çalışmaları tamamlanmıştır. İhtiyaç durumunda istenildiği kadar üretim yapılabilir.	Tamamlandı
Gıda	Afet sırasında kurtarma birliklerine ve halka dağıtılmak üzere 25.000.000 adet gıda paketi alımı yapılmıştır.	Tamamlandı
Gıda	Olası bir afet sırasında üç büyük ekmeğin üretim tesisine giden doğal gaz kesilecektir. Enaz bir hafta LPG ile çalışacak yeni bir sistemin çalışmaları tamamlanmıştır.	Tamamlandı
Gıda	Kriz zamanlarında ekmeğin dağıtım noktaları (Halk ekmeğin büfeleri, I.E.T.T durakları, Muhtarlıklar, Polis karakolları, Hamidiye su satış istasyonları) belirlenmiş ve hazırat üzerinde işaretlenerek sayısallaştırılmıştır.	Tamamlandı
Gıda	Seyyar yiyecek evleri için çadır alanlarının değerlendirilmesi, her bölgede yemek pişirme faaliyetinin değerlendirilmesi, yemek servisi yapıcı ve yemek yenecek yerlerin çoğaltılması.	Sürmekte
Gıda	TUBITAK-MAM ve Halk Ekmeğin Genel Müdürlüğü arasında dayanıklı tüketim (gıda) malzemeleri için işbirliği yapılması	Gelecekte Planlanan

Kaynak: AKOM (2002)

(2) İstanbul İtfaiye Daire Başkanlığı

İtfaiye Dairesinin yasal dayanağı Belediyeler Kanunudur. İstanbul İtfaiye Daire Başkanlığı Belediye'ye bağlı çalışmakta, ve AKOM'da kilit birim konumundadır. İtfaiye aynı zamanda valilik afet yönetim merkezinde, kurtarma ve enkaz kaldırma hizmet alt grubunun başkanlığını yürütmektedir.

İtfaiye Daire Başkanlığı, merkezi hükümetin değil İstanbul Belediyesinin bir birimidir. İBB 1985 yılında kurulduğunda, her ilçe belediyesinde bulunan 16 itfaiye birimi birleşerek İBB

bünyesinde İtfaiye daire Başkanlığını oluşturmuştur. İBB İtfaiye daire başkanlığına bağlı 38 istasyon bulunmaktadır, ve ihtiyaç duyulduğunda İBB sınırları içinde bulunan belediyelere yardım göndermektedir.

İtfaiyeye ait 38 itfaiye istasyonu, 307 araç, ve 2180 çalışan bulunmaktadır. Görsel işitsel arama ekipmanları, kesici ve kırıcı aletler ile donatılmış, 4 ila 7 kişiden oluşan kurtarma ekipleri bulunmaktadır. Bütün itfaiye istasyonları günde 3 vardiye şeklinde 24 saat çalışmaktadır. Ayrıca, afet yönetim merkezi sorumluluğunda çalışmak üzere 20 donanımlı araçla yeni kurtarma ekipleri oluşturulmaktadır.

Teoride her 1000 kişi için bir itfaiye teşkilatı gerekmektedir. Bu anlamda İstanbul'un gerçek ihtiyacını karşılamak üzere 9,000 itfaiye teşkilatına gerek vardır. İBB İtfaiye Daire Başkanlığı görev alanına göre üç birime ayrılmıştır. Boğaziçi biriminde 543 kişi, İstanbul biriminde 650 kişi ve Asya biriminde 709 kişi çalışmaktadır. Bunların dışında 119 lojistik personeli bulunmaktadır. Avrupa ve Asya Yakasında itfaiye daire başkanlığının 50 çalışanlı afet merkezi bulunmaktadır.

Bütçenin dörtte biri proje lisanslarından, proje uygulamalarından, sigorta şirketlerinden ve günlük işlerden, geri kalanı ise belediyeden sağlanmaktadır. 2000 yılında yıllık bütçe 20.1 trilyon TL.'ydi. Bu miktarın 1.5 trilyon TL çalışanların maaşları için harcanmıştır. 2001 yılında, 4.5 trilyon TL yeni araç alımı için harcanmıştır. Beş yıl içinde 30 milyon Alman Markı karşılığı yeni araç alımı yapılacaktır.

Orman yangınları sivil savunmanın sorumluluğundadır. Yollarda çıkan yangınlar resmi olarak Bayındırlık ve İskan Bakanlığının sorumluluğu altındadır, acak itfaiye birimleri bu yangınlara müdahale etmektedir. Türkiye'de diğer ülkelerden farklı olarak, sivil savunma bütün yardım faaliyetlerini yönetmektedir. Eğitim, kontrol, standardize etmek itfaiyenin sorumluluğundadır. Halk eğitimleri başkalarına yardım etmekten çok hayatta kalmaya odaklanmıştır.

Afet Yasasına göre, itfaiyenin her tür afet için hazırlık planı yapması gerekmektedir, yine de belli bir senaryo dikkate alınmamıştır. Acil durumlarda itfaiye öncelikle yangının söndürülmesinden sorumludur. Enkazın kaldırılması, yol bakım ve onarım müdürlüğünün ve köy hizmetleri il müdürlüğünün sorumluluğundadır. Bu konuda İtfaiye ikinci derecede sorumludur. Öncelikli sorumlulukları arasında yangından kurtarma bulunmaktadır. İtfaiye kendi bünyesindeki çalışanları ile günlük hayatta kurtarma faaliyetleri gerçekleştirdiğinden deneyim sahibi ve avantajlıdır. İtfaiye herhangi bir dış yardım almadan, bağımsız çalışabilir. Sivil Toplum Örgütleri kurtarma faaliyetleri açısından deneyimsiz, bu yüzden itfaiyenin

kontrolü altında olması istenmektedir. Acil durumlarda, itfaiye her istasyonda toplanan bilgi doğrultusunda gönüllü olarak çalışabilir.

Valilik, sivil savunma, ve itfaiye telsiz haberleşme sistemi ile bağlantılıdır. Kandilli rasathanesinden gelen deprem bilgileri doğrudan itfaiye daire başkanlığına rapor edilmektedir. Vatandaş tarafından yapılan çağrılar en yakın itfaiye istasyonuna yönlendiriliyor. Son zamanlarda, bütün çağrılar tek bir çağrı merkezinde toplanmaktadır. Marmara depreminde ilk zamanlarda depremin hasar bilgisi mevcut değildi ve itfaiye çalışanlarını hayalgücüne göre görevlendirdi.

(3) İstanbul Su ve Kanalizasyon İşleri (İSKİ)

İSKİ, elektrik, su ve kanalizasyon hizmet grubuna başkanlık eder. İSKİ, İBB'nin yapılaşmış alanından ve küçük su depolarından sorumludur. Köy hizmetleri ve Devlet su işleri ise İBB dışında kalan alandan ve barajlardan sorumludur.

1999 Marmara depreminde, İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Körfez bölgesinde, şehir suyu sistemindeki arızayı onarmış ve hayatta kalanlar için temiz ve içilebilecek elde etmiştir.

Altyapı hizmet grubunda, haberleşme hizmet grubuna dahil olduğu için, yalnızca telefon hariç bırakılmıştır. Altyapı hizmet grubunda, su, elektrik, doğalgaz, kanalizasyon ve destek olmak üzere beş alt grup bulunmaktadır. Acil durumlarda, yetkililer AKOM'da toplanırken, her organizasyonun sivil savunma biriminden bir görevli emirleri almak üzere valilikte görevlendirilir. Arama kurtarma için İl merkez ofisi sivil savunma ekibinden yedi kişi hazır bulunmaktadır.

Olası bir acil durumda, görevlendirilmiş dokuz yetkili, altı daire başkanı, İGDAŞ genel müdürü ve operatör AKOM'a geleceklendir.

Boru hattının %95'i değiştirildi; geri kalan %5 ise tarihi alanlarda bulunuyor. İSKİ'de iki yıldan bu yana SCADA (Kontrol ve Veri Kazanımı Süper Kullanıcı) sistemi çalışmaktadır. İSKİ ve İGDAŞ jeoloji ve boru hatlarının dağılımını gösteren harita hazırlamıştır. Acil müdahale için gerçek bir tatbikat planlanmaktadır. Su depolarının takviyesi ile ilgili çalışma netlik kazanmamıştır.

Acil durumlarda komşu illerden gelecek bölgesel yardım valilik aracılığıyla yapılmaktadır. İSKİ'nin şehir suyu onarım çalışmalarında devlet daireleri, hastaneler ve toplanma merkezleri gibi öncelikleri bulunmaktadır. İSKİ, olası bir savaş durumunda boru

hattının %30'unun hasar görmesi durumuna karşı onarım için gerekli malzemeleri hazır bulundurmaktadır.

(4) Zemin ve Deprem İnceleme Müdürlüğü

Zemin ve Deprem İnceleme Müdürlüğü 1997 yılında kurulmuştur. Bugün 70 çalışanı ile faaliyetlerini sürdürmektedir, İmar Müdürlüğü'nün ise 90 çalışanı bulunmaktadır. Her iki müdürlük kentsel gelişim için çalışan daire başkanlığı altında görev yapmaktadır. İBB'nin afet konusundaki temel görevi müdahale değil önleme çalışmaları yapmaktır.

Müdürlük, İBB ve diğer kurumlar tarafından yapılan sondaj çalışmalarına dayalı olarak, İBB alanı için 1/5,000 ölçekli jeoloji haritaları hazırlamıştır. Belediyeler 1/1,000 ölçekli jeoloji haritalarını hazırlar ve bu müdürlüğe sunar.

Bu haritalar halka açıktır. Haritalar sayesinde yeni inşaat planlarında alanın hasar görülebilirlik derecesi görülebilmektedir. İBB'nin görevi belediyelerden gönderilen jeolojik haritalar ile İBB'nin hazırladığı jeolojik haritaların örtüşüp örtüşmediğini kontrol etmektir. Haritalar sonuçlandığında onay için Afet İşleri Genel Müdürlüğü'ne gönderilmektedir. Sınıflama Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın bina yönetmeliğinde kullandığı sınıflamayla aynıdır. Her jeoloji haritasında jeolojik yapı dört türe göre sınıflanmaktadır,

- 1) Yerleşime uygun alanlar
- 2) Bazı önlemler alınması halinde yerleşime uygun alanlar
- 3) Yerleşime uygun ancak detaylı jeolojik çalışmaya ihtiyaç olan alanlar
- 4) Yerleşime Uygun olmayan alanlar

Müdürlük yeni inşaat planlarını kontrol etmekte, ve jeolojik duruma göre yeni incelemeler talep etme ya da yasaklama yetkisi bulunmaktadır. İmar müdürlüğü imar yasalarına uygun olarak yeni inşaat planlarına izin vermektedir.

Bu müdürlük ayrıca, sismik kırılma yoluyla derin tektonik incelemeleri, ve kentsel rehabilitasyonu için pilot çalışmaları yürütmektedir.

İBB, deprem master planı çalışmalarını gerçekleştirmek için 12 üyeden oluşan bir komite kurarak haftada birgün toplanmaktadır. Üyeler jeoloji, jeofizik, harita, mimarlık, inşaat mühendisliği, şehir planlama ve yasalar gibi farklı alanlarda uzmanlaşmış kişilerden oluşmaktadır. İBB Zemin ve Deprem İnceleme Müdürlüğü bu komitenin başkanlığını

yürütmektedir. Komite başlıca üniversitelerin danışmanlığını almak amacıyla bu üniversiteler ile protokol hazırlığı içindedir.

Aynı zamanda bu Müdürlüğün (1999 yılından önce) İBB ile modem aracılığıyla bağlı sekiz adet mikro depremleri izleme istasyonu bulunmaktadır. JICA altı istasyon daha ekleyecektir. Veri analizi müdürlük bünyesinde yapılmakta ve ihtiyaç duyulursa veriler görüş alınmak üzere TUBİTAK'a gönderilmektedir. TUBİTAK'ın Marmara ve çevresinde hidrolik, radon, geo-kimyasal hareketlerini izlemek için gözlem istasyonları bulunmaktadır. Bu hareketler bilgisayar üzerinden de izlenebilmektedir. Gözlemlenen ivme ve deprem merkez üssü bilgileri ilk üç dakika içinde ön hasar değerlendirilmesi için valilik, polis ve İBB'nin afet koordinasyon merkezine rapor edilecektir.

Müdürlük daha çok inceleme ve araştırma çalışmaları yürütmektedir. Şu aşamada eğitim çalışmaları düşünülmemektedir. Eğitim müdürlüğü afet önlem konusunda bir broşür hazırlamıştır. Hazırlanan bu broşürün okullarda dağıtılması amaçlanmış ancak daha sonra değişiklik yapıldığından ve dağıtım yapılmamıştır.

(5) İstanbul Doğalgaz Dağıtım Şirketi (İGDAŞ)

İGDAŞ'ın Beyoğlu, İstanbul ve Anadolu'da ki üç ilçe merkezinde kriz yönetim merkezi bulunmaktadır. Bu merkezlerin koordinasyonu İGDAŞ genel müdürlüğü tarafından sağlanmakta ve AKOM ile birlikte çalışmaktadır. İGDAŞ'ın kendi acil eylem planı bulunmaktadır. Hasar derecesi üç sınıfa ayrılmıştır, ve AKOM'a rapor edilecektir. İGDAŞ itfaiye ile ortak radyo frekans bandını kullanmaktadır.

İGDAŞ boru hatları için Avrupa tasarım standartlarını kullanmaktadır. Çeşitli şirketler için altyapının onarımı İBB Altyapı Koordinasyon Müdürlüğü tarafından koordine edilmektedir. Her şirketin yıllık bütçesi farklı olduğu için koordinasyonu sağlamak zor olmaktadır. İstanbul'un doğalgaz hattı gece vardiyalı çalışan 250 teknik eleman ile 24 saat gözetim altındadır. Seyyar ekipler hat boyunca sürekli devriye gezmektedir.

İGDAŞ'ın, gerektiğinde bütün çalışanlarının görev başına çağrılacağı, "Acil Eylem Planı" bulunmaktadır. Marmara Depreminde sonra, plan yeni deprem senaryoları ile geliştirilmiştir. Eylem Planında şirketin denetimi altında yapılacak arama ve kurtarma faaliyetlerinde görevli kişiler ve doğalgaz şirketlerinin ekipman bilgileri de bulunmaktadır.

Acil bir durum oluştuğunda, bünyesindeki 30 alt-istasyona bağlı mobil ekip doğalgaz boru hatlarını itfaiyeden daha hızlı bir şekilde kapatacaktır. İGDAŞ'ın acil durumda destek verecek ve görev noktalarına yakın yerlerde ikamet eden 280 çalışanı bulunmaktadır. İki saat içinde bölgeye gitmeye hazır durumdadırlar. Bursa ve Ankara'da bulunan doğalgaz

şirketleri ile karşılıklı destek konularında toplantı yapılmaktadır. İl sivil savunma, kurtarma çalışmaları, ilk yardım ve yangın söndürme konularında eğitim vermektedir.

Üç kontrol merkezi hemen kapanacak, ve AYM'den gelen emir doğrultusunda aşamalı olarak açılacaktır. AYM'nin sorumlulukları arasında doğalgaz onarımını istemek bulunmaktadır. Altyapı onarımları her şirketin kendi bünyesinde yapılacaktır.

1999 Marmara Depremi sırasında, şirket deprem gibi durumlar için İl Sivil Savunma Müdürlüğü ve Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı ile işbirliği içinde 50 kişiden oluşan arama ve kurtarma ekibi oluşturmuştur.

İGDAŞ'ın AYM'de temsilcisi yoktur, ve doğrudan AKOM'a bağlı çalışmaktadır. Yalnızca AKOM aracılığıyla AYM ile bağlantılıdır. AYM'de dört şirketi içeren doğalgaz ve petrol hizmet grubu oluşturulması planlanmış ancak yasal sorunlardan dolayı hayata geçirilememiştir.

(6) Sağlık İşleri Daire Başkanlığı

1985 yılından önce ambulans hizmetleri hastaneler tarafından ayrı ayrı verilmekteydi. 1985 yılında İstanbul'da ambulans hizmeti vermesi için Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı kuruldu. Acil çağrı hattı olan 112 Türkiye'deki ilk örnektir. 1994 yılında İl Sağlık Müdürlüğü ambulans servisi kurmuş ve acil çağrı numarasını kendi üstlerine almıştır. İl Sağlık Müdürlüğü'nün görev yerleri belirlenirken Sağlık Dairesi Başkanlığı'nın mevcut görev yerleri ile çakışmamasına dikkat edilmiştir.

İBB Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı'nın çoğunlukla itfaiye istasyonları içinde olmak üzere toplam 13 istasyonda 21 ambulansı bulunmaktadır. İtfaiye kurtarma çalışmaları yapmakta ve ambulans sağlık hizmeti vermektedir.

İl Sağlık Müdürlüğü'nün bağımsız 40 istasyonda 40 adet ambulansı bulunmaktadır. İBB günlük ambulans faaliyetlerinden çok eğitim hizmetlerine odaklanmıştır. İBB Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı ve İl Sağlık Müdürlüğü ortak hedef doğrultusunda iyi ilişkiler içinde çalışmaktadır.

Normal zamanlarda hastalar sigorta kapsamına göre uygun hastaneye götürülmektedir. Sosyal sigortalara bağlı işçi sigortasına sahip hastalar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı sigorta hastanesine götürülmektedir. Emekli sandığından sigortalı devlet memurları sağlık bakanlığına bağlı devlet hastanelerine götürülmektedir. Özel sigortası olan hastalar üniversite hastaneleri ya da sağlık bakanlığına bağlı özel hastanelere götürülmektedirler. Acil durumlarda, bu tür ayrımlar uygulanmamaktadır.

Yasaya göre her hastanenin acil servisi bulunmalıdır. Vergi toplayan bir kurum olarak belediye hastane binası inşa edebilir. Ancak yasalar belediyelere döner sermaye hakkı tanımadığı için hastane işletemez. Belediyede görevli doktorlar ambulans ya da tedavi merkezlerinde çalışmaktadır. Bir üniversite hastanesinin kapasitesi beş devlet hastanesininkine eşittir. Toplam kapasite açısından devlet ve sigorta hastaneleri en büyük kapasiteye sahiptir.

AKOM bünyesinde sadece Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı ekipmanların hazırlanmasından sorumludur. İBB Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı'nın Acil Yardım Planı bulunmaktadır. Müdürlük biri Anadolu yakası diğeri Avrupa yakasında olmak üzere iki tıbbi gereç deposu kurmuştur. Depolarda malzeme ve ekipman bulundurulmaktadır, son kullanım tarihi olan ilaçlar saklanmamaktadır. İlaçlar ihtiyaç anında özel şirketler ile imzalanan protokol doğrultusunda geri ödemesi yapılacak şekilde merkezlere gönderilecektir. Yaralıların sevki için Deniz Otobüsü İşletmeleri ile imzalanan bir protokol bulunmaktadır. Acil durumlarda deniz otobüslerinin koltukları hasta yatağı olarak kullanılabilir.

İlk üç gün en kritik zaman olarak tanımlanır. Bu dönem geçtikten sonra deneyimlerde de göstermiştir ki ilaç ihtiyacı çevreden ve yurt dışından bağış olarak gönderilmektedir.

Acil servis hastane hizmetleri tek katlı hastanelerde yapılacaktır. Deprem sırasında mevcut hastane binalarının sağlamlığına güvenilmemektedir. Çadırlara ve hastane olarak kullanılacak deniz otobüslerine güvenilmektedir. İBB Sağlık İşleri Müdürlüğü ambulans servisinde görev alacaktır. Hastanelerin çalışması ve su ya da elektrik ihtiyaçları için hazırlık yapılması her hastanenin kendi sorumluluğundadır.

İBB Sağlık İşleri Müdürlüğü AKOM toplantılarına katılmakta, ve acil durumlarda AKOM ile birlikte çalışmaktadır. Ancak AYM ile doğrudan bir çalışma içinde değildir, ama acil durumlarda İBB Sağlık İşleri Müdürlüğü müdür yardımcısı Valiliğe rapor vermektedir.

İBB Sağlık İşleri Müdürlüğünün protokol imzalama yetkisi yoktur. Deniz otobüsü işletmeleri ile portokol imzalamaları bir yıl sürmüştür. Bazı binaların sismik güçlendirmesi yapılmış durumdadır. Birçok kurum bağımsız çalışmakta ve yapılan çalışmalar ve alınan sonuçlar bilgilendirilmemektedir.

Günlük hayatta bile hastane sayısı yetersizdir. Afet durumda ise birçok görevli ya da ambulans şoförü kendinin ya da ailesinin yaralanması, ya da trafik sıkışıklığı halinde görev başına gelemez. Dışarıdan yardım alınması gerekebilir. Anadolu yakasında oturan görevliler Avrupa yakasına gelemez. Karşılıklı protokollerin imzalanmasına rağmen, İstanbul'un kapasitesi komşu beş ilin kapasitesinden daha fazladır.

Tarihte yaşanan depremlerden edinilen deneyimler, ilk yardım yapmaya çalışan amatör ve yeteneksiz kişilerin yaralı ve hastalar için çok daha zarar verici olduğunu göstermiştir. Bu yüzden ihtiyaç duyulduğunda yaralı ve hastaların durumlarını amatör ilk yardım çalışmaları ile kötüleştirmemek için halka verdikleri ilk yardım eğitimleri üzerine odaklanılmıştır. Eğitim alan kişiler daha çok trafik polisi, itfaiye gibi meslek alanları ile sınırlı tutulmaktadır. Bir sınıfta 20 öğrenci bulunuyor, aynı anda iki sınıfa eğitim veriliyor. Eğitim programı ‘Amerikan ilk yardım standardını’ kullanmakta ve üç gün boyunca günde yedi saat uygulanmaktadır. Sadece altı eğitmen doktor bulunduğu için programlar sınırlı sayıda uygulanmaktadır. İlk yardım konusunda en önemli etken gönüllülük olduğu için eğitimler gönüllülük koşuluyla herhangi bir ücret alınmadan yapılmaktadır. Seminerde dağıttıkları kitapçıkla 20,000 gönüllü toplamışlar ve aralarından 3,750 kişiye eğitim verilmiştir. Öncelikli hedefleri her binada bir eğitilmiş kişinin bulunması, daha sonrada her ailede bir eğitilmiş kişinin bulunmasıdır. Uluslararası hastaneler ve Kızılay da kar amaçlı ilk yardım eğitimleri düzenlemektedir.

(7) İBB Sivil Savunma Sekreterliği

İstanbul’da kurtarma konusunda çalışan iki organizasyon bulunmaktadır. İçişleri Bakanlığına bağlı ve İstanbul Valiliği altında çalışan İl Sivil Savunma Müdürlüğü. Müdür İçişleri Bakanlığı tarafından atanmaktadır. İl sivil savunmanın profesyonel çalışan 44 kurtarma görevlisi ve yedi aracı bulunmaktadır.

İBB sivil savunma biriminin profesyonel çalışan 41 kurtarma görevlisi ve altı aracı bulunmaktadır. İl sivil savunma aracılığıyla valilik altında çalışmaktadır. Kurtarma konusunda biraz eğitilmiş kişiler ile birlikte, Sivil savunmada görevli eleman sayısı 7000’ dir. Emniyet müdürlüğünün köpek eğitim tesislerinde, üç kurtarma köpeği hergün eğitim almaktadır.

İBB sivil savunmanın üç farklı kanallı telsiz iletişimi bulunmaktadır. Birinci kanal valilik ve il sivil savunma arasında haberleşme için kullanılmaktadır. İkinci kanal İBB sivil savunma biriminin kendi içinde haberleşmesi için ve üçüncü kanal emniyet müdürlüğü ile haberleşmede kullanılmaktadır. İhtiyaç durumunda ilk beş dakika içinde haberleşme sağlanmakta ve üç dakika içinde de görev yerine gitmek üzere ofisten çıkılmaktadır. İBB sivil savunma biriminde halkın doğrudan arayabileceği bir telefon numarası yoktur. Gerektiğinde il sivil savunma müdürlüğü tarafından göreve çağrılmaktadır.

Her iki sivil savunma organizasyonu da Avrupa yakasında bulunmaktadır, ve Anadolu yakasında sivil savunma ofisi yoktur. Acil durumlarda İBB sivil savunma birimi Eminönü ve Fatih ilçelerinden sorumludur. Diğer ilçeler, il sivil savunma müdürlüğünün

sorumluluğundadır. İtfaiye de kurtarma çalışmaları yapıyor, ancak ağır kurtarma çalışmaları hakkında fazla bilgileri yoktur. Kurtarma çalışmalarında askeriyenin katkısı ve gücü oldukça fazladır.

Kurtarma çalışmaları sırasında, gerekli komutları vermek için vali ya da vali yardımcısı çalışma alanında bulunmak zorundaydı, ancak son zamanlarda bu durum değişmiştir. Komut vermek için kaymakamın çalışma alanında bulunması gerekmekte ve kurtarma çalışmasından sorumlu birim itfaiyedir. İBB sivil savunma birimi ancak çok tehlikeli ve ciddi durumlarda çağırılmaktadır. 2002 yılında, şimdiye kadar bina çökmesine bağlı sekiz kurtarma çalışması yapılmıştır. Ancak itfaiye biriminin kurtarma görevlileri arasında yaşanan koordinasyon eksikliğinden dolayı bazı kurtarma çalışmaları başarısız olmuştur. İtfaiyenin esas görevi yangınların söndürmek ve hafif kurtarma çalışmaları yapmaktır.

İBB sivil savunma biriminde eğitim çalışmaları ile görevlendirilmiş üç eleman bulunmaktadır. Öğrencilere, lise ve üniversite hocalarına eğitim verilmektedir. Ayrıca, ilçe belediyelerine, spor kulüplerine ve Sivil toplum örgütlerine de eğitim verilmektedir. Eğitimler AKOM'da gerçekleştiriliyor . Bir eğitim programı bir hafta süreyle günde dört saatten haftada 20 ila 25 saat sürmektedir. Sınıflarda en fazla 15 öğrenci bulunmaktadır. Kurtarma çalışmalarının temel disiplinini öğretebilmek amacıyla 25 saatlik bir eğitim süresi gereklidir. Eğitim tamamlandıktan sonra katılımcılara sertifika verilmektedir. İl sivil savunma sürekli olarak her devlet dairesinde bulunan sivil savunma birimlerine kurtarma eğitimi vermektedir. Eğitim alan toplam kişi sayısı 10,000 den fazladır.

(8) Ulaşım Daire Başkanlığı

Ulaşım daire başkanlığı altında üç müdürlük afet yönetimi çalışmaları ile ilgili. Ulaşım Koordinasyon Müdürlüğü, diğer kurumlar ile yürütülen koordinasyondan sorumludur. İBB Yol Bakım ve Onarım Müdürlüğü, Karayolları 17. Bölge Müdürlüğü aracılığıyla Valilik hizmet grubuna dahildir.

Ulaşım Planlama Müdürlüğü, ulaşım ile ilgili planlamalardan sorumlu ve düzenli olarak AKOM toplantılarına katılmaktadır. Müdürlük, AYM ve AKOM'un talepleri üzerine helikopter pistlerinin inşaatını planlamıştır, ancak acil müdahaleden sorumlu değildir. Görevi helikopter pistlerinin planlaması ile sınırlıdır. Helikopter pistleri yalnızca acil durumlarda kullanılacaktır. Bugüne kadar planlanan 76 helikopter pistinden 50'si tamamlanmıştır. Ancak valilik toplam helikopter sayısı ve kullanımı ile ilgili herhangi bir bilgi vermedi.

Trafik izleme odasında, çevreyolunda 21 nokta, yoğun trafiğin olduğu ana yollar 1997 yılından beri izlenmektedir. Gerçek zamanlı trafik bilgileri 22 radyo istasyonundan ve beş televizyon kanalından günde iki ila üç kez olmak üzere halka aktarılmaktadır. Bu bilgiler aynı zamanda internet üzerinden de yayınlanmaktadır. Haberleşme on istasyondan sayısal olarak ve onbir istasyondan analog olarak yapılmaktadır. Kameralarda batarya bulunmuyor, ancak birkaç saat çalışabilecek güç kaynağı yerleştirilmiştir. Sürücülere yol durumu hakkında bilgi vermek için beş noktaya elektronik levha yerleştirildi.

Afet yönetimi ile ilgili konularda, ulaşım planlama müdürlüğü yalnızca planlama çalışmalarında bulunmaktadır. Trafik kontrol müdürlüğü, bünyesinde görevli 15 zabıtayı polise trafik kontrolünde yardım etmesi için görevlendirmektedir.

Ulaşım Planlama Müdürlüğünün valilik ile doğrudan bağlantısı yoktur. Karayolları 17. bölge müdürlüğü ile arasında afet yönetimi ile ilgili koordinasyon yoktur. Ulaşım hizmet grubunda bulunan birimler arasında toplantı yapılmamaktadır.

Normal zamanda, ulaşım koordinasyon merkezi bilgilendirme ve iletişim sağlamak amacıyla ayda bir toplantı düzenlemektedir. Bu merkezin üyeleri; Karayolları 1. ve 17. bölge Müdürlükleri, İBB Ulaşım A.Ş., İ.E.T.T, Büyükşehir Belediye Başkanı, Ulaşım Daire Başkanı, Ulaşım Koordinasyon Müdürü ve, trafik amirliğinden bir yetkilidir.

3.4.4. İlçe ve Belediye Yönetimi

Avcılar ilçesi 230,000'den daha yüksek bir nüfusa sahiptir. İstanbul İl Sınırı içinde, 1999 Marmara Depreminden, 281 ölü, 40 adet yıkılan bina, 86 adet ağır hasarlı bina ve 488 adet orta hasarlı bina ile en çok zarar gören ilçedir.

(1) Avcılar İlçesi

İlçe Afet Yönetim Merkezi

Avcılar ilçesi, il sivil savunma müdürlüğünün arsasında daha önce sivil savunma tarafından idari bina olarak kullanılan, iki katlı eski bir binada afet yönetim merkezini kurmuştur. Olası bir durumda hasar görmesi ihtimaline karşı alternatif iki bina daha planlanmıştır. Şu aşamada telefon, faks ve telsiz kullanılmaktadır.

Avcılar belediyesinden iki görevli bu merkezde çalışmaktadır. Acil durumlarda, karar alma komitesine üye 11 kişi ve yürütme komitesine üye 9 kişi bu merkezde toplanacaktır. Yürütme komitesinde itfaiye, polis, doğalgaz şirketinden bir yetkili, v.b. yetkililer bulunmaktadır. Birinci kat yürütme komitesinin çalışma odası olarak planlanmıştır. İkinci katta karar alma komitesinin toplantı odası ve birde sekreter odası bulunmaktadır.

Valilik ilçeye ait afet hazırlık haritasını temin etmiştir. Harita deneyimlere dayalı olarak hazırlanacak afet senaryoları doğrultusunda güncelleştirilecektir. Senaryoda ele alınacak hasar seviyesi henüz bilinmemektedir.

Belediye

Belediyede sivil savunma birimine ait iki kurtarma ekibi bulunmaktadır. Şu aşamada yalnızca görevlilerin isimleri ve görev tanımları listelenmiş durumdadır. Hasar ya da yaşanan deneyimler ile ilgili bir rapor hazırlanmamıştır. Marmara Depremi sırasında belediye tarafından kurulan ilçe afet merkezi kaymakamlık bünyesinde bulunan ilçe afet yönetim merkezine taşınmıştır. Belediye, valilikten her üç ayda bir gündem hakkında bilgi ya da yazılı kısa bilgiler almaktadır, ve konuların çoğu kurtarma çalışmaları ile ilgilidir.

Belediye, Marmara Depreminden sonra ihtiyaç duyulduğunda jeoloji çalışmaları yapmak amacıyla plan bilgilerinde değişiklik yapmıştır. Jeoloji haritaları zemin durumuna bağlı olarak dört sınıfa ayrıldı. Marmara Depreminden önce yılda ortalama 200 inşaat izin verilmekteydi. Depremden sonra ise sadece 18 inşaat izin verildi. Bu düşüşün sebebi daha çok ekonomide yaşanan durgunluktur.

(2) Kadıköy İlçesi

Belediye

Kadıköy İlçesi 660,000 den daha yüksek bir nüfusa sahiptir, ve İBB içerisinde en büyüktür. İlçede, nüfusa göre 10 bölgeye gruplanmış, toplam 28 mahalle bulunmaktadır. Belediye, gönüllülerin geniş çaplı katılımı ile afet öneme konularında birçok çalışma yürütmektedir.

Belediye bünyesinde proje koordinasyon müdürlüğü, temel aldıkları “sorunun çözümü bölge sakinleri ile ve bölge sakinleri tarafından olmalı” prensibine dayalı olarak sivil toplum örgütlerinin danışmanlığında afet öneme planını hazırladı. Planlarında, organizasyon şeması ve çalışması, afet yönetim merkezinin yeri, önemli tesislerin harita üzerinde ve CBS’nde işlenmesi, vatandaşın katılımı ve beton ve zemin testleri bulunmaktadır.

Belediye koordinasyon grubu belediye başkanı, belediye başkan yardımcısı, planlama müdüründen oluşmaktadır. Danışma grubunda ise Boğaziçi üniversitesi ve odalar bulunmaktadır. Yürütme komitesi her 15 günde bir toplanmaktadır. AYM hizmet gruplarına paralel olarak düşünülmüş on hizmet grubu ve ayrıca 28 gönüllü destek grubu bulunmaktadır. Her hizmet grubunda bir müdür ve eğitmen bulunuyor, tabandan tavana bir organizasyon hedeflenmektedir. Ayrıca çalışma grubu, mali işler grubu, ve yürütme grubu bulunmaktadır.

Afet yönetimi için önemli ve gerekli olan, hastane, eczane, itfaiye istasyonları, akaryakıt, askeriye, ilçe sağlık merkezi, mezarlıklar ve depolar gibi önemli tesislerin ve doktor, hemşire gibi görevlilerin bilgileri CBS kullanılarak hazırlanan kent bilgi sistemine işlenmiştir. Yer ve özellikleri işlenen bu bilgiler internet üzerinden görülebilecektir. Bu tür CBS verileri AYM'ne iletilmiştir. Takip eden 2.5 yıl içerisinde, bina kimlik bilgileri ve mahalli örgütlenmeler tamamlanacaktır.

Merkezi hükümet bina yönetmeliğini çıkarmıştır, ancak belediyeler kat sayısını, yeni binanın yapısal özelliğini belirleyen imar planları hazırlayabilmektedir. Belediyenin bina güvenlik denetlemeleri yönetmeliğinde değişiklik yapması şarttır. Denetlenen yeni yapı, yönetmeliğin belirtilen şartlarına uymuyor ise inşaatı durdurma yetkisi vardır.

Kadıköy Belediyesi Afet Yönetim Merkezi

Belediye, 90,000m2 alanda, eğitim salonu dahil olmak üzere afet yönetim merkezini inşa etmiştir. Merkez içinde kaymakam ve on sivil toplum örgütü dahil olmak üzere ilgili tüm kurumlar için çalışma ofisi sağlanmıştır. Merkez aynı zamanda ilçe afet merkezi olarak da çalışacaktır. Valilik ile irtibat kaymakam aracılığıyla sağlanacaktır. Belediyenin İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve AKOM ile doğrudan resmi ilişkisi bulunmamaktadır.

Afet yönetim merkezinde, jeneratör, acil durumlar için su tankı bulunmaktadır. AYM ile uydu bağlantısı kurulacaktır, Yerel Bağlantı Ağı tamamlanmıştır, afet bilgi yönetimi için servis sağlayıcı yerleştirilecektir. Marmara depreminde yapılan kurtarma çalışmalarından kazanılan deneyim sayesinde çadır, ışıklandırma gibi malzemeler depolanmış durumdadır. Tek katlı bitişik altı küçük yapı AKUT ve kurtarma çalışmaları yapan önemli bazı sivil toplum örgütlerinin çalışmaları için hazırlanmıştır.

Afet yönetim merkezinin içinde acil durumlar için yemekhane bulunmaktadır, şu aşamada başka bir proje için mutfak olarak kullanılmaktadır. Mutfakta görev yapan ahçılar sekiz ay süresince meslek eğitimi almaktadır. Merkez hafta sonları seminer salonu ve eğitim merkezi olarak kullanılmaktadır.

(3) Laboratuarda Yürütülen Bina Kalite Çalışmaları

Belediye afet yönetim merkezi içinde, belediye tarafından ve belediye personeline işletilen beton kalite testi ve zemin testi laboratuvarı bulunmaktadır. Marmara depreminin ortaya koyduğu sonuçlar bu laboratuvarı kurmak için çalışmaları başlatmış ve 2001 yılında laboratuvar kurulmuştur. Laboratuvar kurulmadan önce, özel şirketler 1994 yılında başlayarak bina kalite kontrol çalışmaları yapmaktaydı. Kar amaçlı olmayan bu çalışmada, uzmanlar bölgeye gidiyor, binadan örnek beton alıyor, binada kullanılan demir çubuklar

rontgen cihazı ile görüntüleniyordu. Bu hizmeti çoğunlukla kendi belediye sınırları içinde vermekte, ancak talep olduğu takdirde diğer belediyelere de aynı hizmet verilmektedir.

Beton testlerini yapmak için bir ekip bulunmaktadır, bu yüzden programları çok sıkışık ve önümüzdeki iki ay şimdiden reserve edilmiş durumdadır. Bina sahipleri ya da binada ikamet edenler güvenlik incelemesi için istekleri doğrultusunda başvurabilmektedir, inceleme sonucunda raporlar kendilerine iletilmektedir. Şimdiye kadar 6,000 beton karto örneği test edilmiştir. Belediye sınırları içinde bulunan 40,000 bina CBS'ne işlenmiştir. Ancak belediye binalarda ihtiyaç duyulan güçlendirme çalışmalarını zorunlu kılamamakta ya da bütçe desteği sağlayamamaktadır. Yapılan çalışmaların sonucu ihale aşamasında olan yeni bir proje de binaların sınıflandırması için kullanılacaktır.

İBB bünyesinde bulunan bir kuruluş bina kalite kontrolünü, beş yetkili elemanı aracılığıyla kar amaçlı yapmaktadır. Ancak bu kuruluşun yaptığı test imar planının ve yapılmış binanın karşılaştırılmasına dayanmakta ve sonuç raporu diğer çalışmada olduğu kadar detay içermemektedir.

Belediye 93 noktada toplam 1500m. de yeni sondajlar gerçekleştirmiştir. Bunların yanı sıra ilçe sınırlarında yapılmış 84 sondaj bilgisi İBB'den temin edilmiştir. Toplanan veriler ile Jeoloji haritası, geoteknik harita ve yerleşime uygunluk haritası hazırlanmıştır. Haritalar internet üzerinde görülebilecektir.

Hernekadar belediye, güçlendirme çalışmalarının gerekliliğini bilsede, bu çalışmaların karşısında iki büyük problem bulunmaktadır. Birinci problem, belediyenin binaların güçlendirilmesi ile ilgili yapıtırım gücü bulunmamaktadır. Ayrıca, eğer binanın yıkılıp yeniden inşa edilmesi gerekirse o zaman da yeni inşaatın kat yüksekliği Bayındırlık ve İskan Bakanlığının yeni binalara getirdiği kat sınırlaması yüzünden daha alçak olacaktır. İkinci problem ise güçlendirme çalışmasının maliyeti inşaat maliyetinin %70'i kadardır. Mevcut ekonomik yapıda belediye mali destek sağlayamamaktadır. Ödemelerini aylara bölebilecek olsa bile kredi de sağlayamamaktadır.

Bölüm 3.4 için Referanslar:

Oktay, E. “A Perspective of Disaster in Turkey: Issues and Prospects, Urban Settlements and Natural Disasters.” Proceedings of UIA Region II Workshop. Chamber of Architects of Turkey, 1999.

AKOM, 2002, Faaliyet Raporu.

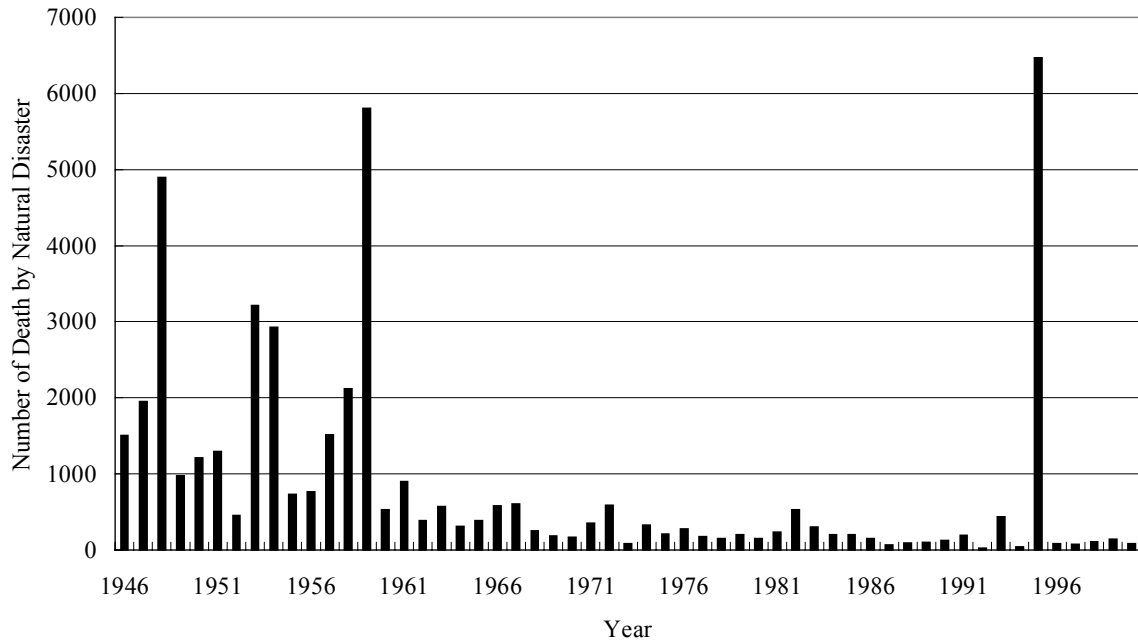
3.5. Japonya ve Amerika'daki Afet Yönetim Sistemi

3.5.1. Japonya'daki Afet Yönetim Sistemi

(1) Japonya'daki Ulusal Afet Yönetim Sistemi

Jeolojik konumu ve Muson yağmurlarının çok olduğu bir bölgede bulunan Japonya'da tayfun , aşırı yağış , deprem , volkanik patlamalar gibi doğal afetler sürekli yaşanmaktadır. Şekil 3.5.1 İkinci dünya savaşının bitimi olan 1946 yılından itibaren Japonya'da doğal afetler yüzünden meydana gelen ölü sayısını göstermektedir .

Savaşı izleyen dönemlerde Japonya'nın arazisi bozulmuştur ve dolayısıyla doğal afetlerden çok kolay zarar görmekteydi. 1959 yılında 5.000 den fazla insanı öldüren tayfun felaketinin yarattığı etki, 1963 yılında "Afet Önleme ile ilgili Temel Yasa" nın çıkmasını sağlamıştır. Bu yasa Japonya'nın Ulusal Afet Yönetim Politikasında o güne kadar süre gelen afet sonrası yapılan çalışmalara verilen önem yerine afet öncesi hasar azaltımı çalışmalarına önem verilmesinin gerekliliğini savunuyor ve bu önemli değişimi gerçekleştirmeyi hedefliyordu.

Şekil 3.5.1 Japonya'da Meydana Gelen Doğal Afetlerde Ölenlerin Sayısı

Kaynak: Kabine (2002)

Temel Yasada bulunan konular aşağıda gösterilmiştir Tablo 5.5.1, ve Japonya'nın yasada yer alan afet yönetim organizasyonları Şekil 3.5.2 de gösterilmiştir. Yasa içeriğindeki özellikler aşağıdaki gibidir

- Afet Önleme için sorumluluklar her seviye ve aşamada tanımlanmıştır.

Hükümetin, bölgesel idarenin, belediyenin, ulusal ve yerel seviyede görev yapan kamu hizmetlerinin ve vatandaşların sorumlulukları tanımlanmıştır. Önleme, acil müdahale ve onarım döneminde yapılması gereken çalışmalar ulusal ve yerel idareler için tanımlanmıştır.

- Ulusal, bölgesel ve belediye seviyelerinde meclisler kurulmuştur.

Afet önleme konusu için Hükümet bünyesinde başbakan başkanlığında kapsamlı koordinasyon birimi olarak merkezi meclis oluşturulmuştur. Vali başkanlığında, yerel başkanlık birimlerini ve görevlendirilmiş kamu hizmetlilerinin de dahil olduğu bölgesel meclis oluşturulmuştur. Belediye de benzer bir meclis oluşturmuştur.

- Her seviyede Temel Ulusal Plana dayalı afet önleme planı hazırlanmıştır.

Afet önleme çalışmaları için kurulan merkezi meclis, afet önleme kapsamlı ve uzun vadeli planları içeren temel bir plan hazırlamıştır. Görevlendirilmiş idari kurumlar ve kamu hizmetlileri temel Ulusal Plana dayalı hareket planları hazırlar. Afet önleme için çalışan bölgesel ve belediye meclisleri de temel Ulusal Plana dayalı kendi planlarını hazırlar.

-Hükümet bünyesinde afet önleme araştırmaları organizasyonunun kurulması.

Doğal afetlerin yol açtığı hasarları azaltabilmek için ulusal hükümet seviyesinde bilimsel araştırmalara ihtiyaç duyulduğu görülmüştür.

- Afete karşı yeniden inşaat çalışmaları tesislerin iyileştirilmesini hedeflemelidir.

Yaşanan bir afetten sonra yapılan yeniden inşaat çalışmaları yalnızca hasar görmüş altyapının onarılmasını değil aynı zamanda gelecekte olabilecek afetlere karşı güçlendirmeyi içermelidir.

Tablo 3.5.2 de içeriği gösterilen Japonya'nın "Afet Önleme için Temel Planı", Temel (Ana) Yasaya uygun olarak 1963 yılında çıkarılmıştır. Planda her türlü ve doğal sanayi afeti ile ilgili çalışmalar bulunuyor, ancak deprem konusuna öncelik verilmektedir. Her bölümde başlıklar altında acil müdahale, onarım ve yeniden inşaa konuları, önlem için alınması gereken tedbirler açıklanmaktadır.

Yasanın afet önleme konusunda ki bölümünde çok önemli olan bir olgu da şehir planlamasını içermesi ve afet önleme çalışmalarında ulusal gelişmelerin göz önüne alınmasının gerekliliğini vurgulamasıdır. Üçüncü bölümde hasar hesaplamaları vb. çalışmalar ile halkın potansiyel riski bilmesi ve olası bir afete karşı aktif bir katılımı hazırlanması konusunda merkezi ve yerel idarelerin görevleri anlatılmaktadır. Dördüncü bölümde afet önleme konusunda hükümetin bilimsel, mühendislik ve sosyal çalışmaları desteklemesi anlatılmaktadır. Hasarlı tesislerde görevli personelin, daha detaylı çalışmalara

zemin hazırlanması, sorumlulukların açık olarak belirlenmesi ve standartların iyileştirilmesi için hasar bilgilerini toplamak, hasar nedenini analiz etmek ve sonuçları gerektiğinde değerlendirilmek üzere hükümete bildirmek zorunluluğu vardır.

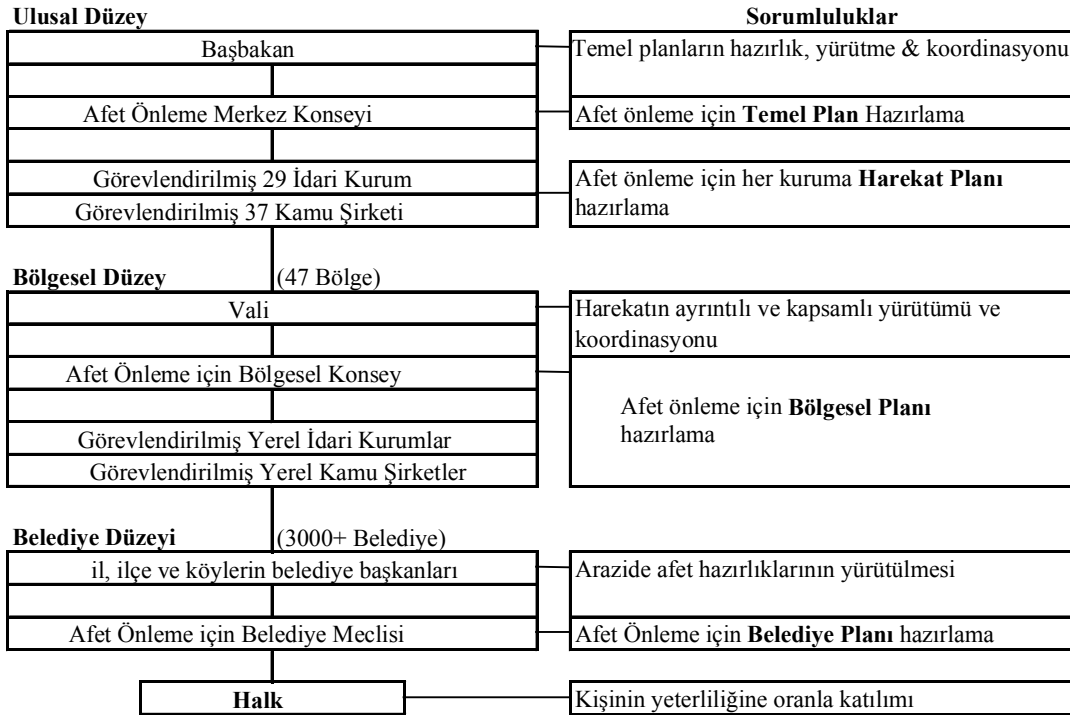
1963 yılında çıkarılan temel yasanın ardından ölü sayısında ki aşamalı azalma bize, uygulanan politikalardaki büyük değişim ile kapsamlı uzun vadeli hasar azaltım çalışmaları birleştirildiğinde bir dereceye kadar can kaybı ve yaralı sayısının azaldığını göstermektedir.

Ancak, 1995 yılında Kobe’de meydana gelen ve 6.000 den fazla insanın ölümüyle sonuçlanan (ki ölümlerin çoğu eski yapıların çökmesi sonucu meydana geldi) deprem, bize halen Japonya’da hasar görebilirliği yüksek kentsel, yapılaşmış alanların olduğunu göstermektedir. Kobe depreminin ardından kazanılan deneyimler doğrultusunda aşağıdaki maddeler değiştirilmiştir.

- Acil ulaşım yolunu açmak için günlük trafik akışını yasaklamak
- Ulusal acil durumun ilanını beklemeden acil müdahale merkezinin kurulması
- Afet müdahalesi için, sivil savunma güçlerini valilikten talep etmesi konusunda, belediye başkanına yetki verilmesi

İçindekiler	İçerik	Maddeler
Kısım 1 Genel Kurallar	Yasanın amacı, terimlerin tanımları, ulusal, il, belediye idarelerinin sorumlulukları, belirlenmiş kamu hizmetleri, ve halk, yerel yönetimler arasında karşılıklı işbirliği.	1-10
Kısım 2 Afet önleme konusunda ilgili kurumlar		
Bölüm 1 Merkezi afet önleme komitesi	Merkezi konseyin kurulması ve sorumlulukları.	11-13
Bölüm 2 Yerel afet önleme komitesi	Bölge ve belediye konseylerinin kurulması ve sorumlulukları.	14-23
Bölüm 3 Acil hareket merkezi	Acil hareket merkezinin kurulması ve sorumlulukları.	24-28
Bölüm 4 Acil durumlarda personel görevlendirmesi	Personel görevlendirilmesi ile ilgili talep	29-33
Kısım 3 Afet önleme konusunda planlama	ulusal, bölgesel, ve belediye yönetimleri seviyelerinde Planlama ve afet önleme planının ortaya çıkması ve kamu hizmetlerinin belirlenmesi	34-45
Kısım 4 Afetin önlenmesi	Önleme tedbirlerinin sorumlulukları. Afet tatbikatları	46-49
Kısım 5 Acil müdahale tedbirleri	Acil müdahale sorumluları, uyarıların bildirilmesi	
Bölüm 1 Genel Kurallar	tahliye emri durumunda belediye başkanının yetkisi ve	50-53
Bölüm 2 Uyarıların yapılması vb.	tedbir alanları, valiliğe yardım talebinde bulunmak, acil durumlarda trafik düzenlemesi	54-57
Bölüm 3 Önleme ile ilgili tedbirler ve tahliye	haberleşmede öncelikler	58-61
Bölüm 4 Acil müdahale	kayıpların karşılanması	62-86
Kısım 6 Afetten sora iyileştirme	İyileştirme sürecinde sorumluluklar, iyileştirme çalışmaları için gerekli maliyetin hesaplanması, konseye rapor sunulması, ulusal hükümetten mali yardım.	87-90
Kısım 7 Mali yardım tedbirleri	Belediye tarafından yürütülen iyileştirme çalışmaları için bölgesel ve ulusal yardım	91--104
Kısım 8 Ülke çapında acil durum konumuna geçilmesi	Ülke çapında acil durum ilan edilmesi ve kaldırılması, ulusal diyetin kabul edilmesi.	105-109
Kısım 9 Çeşitli kurallar		110-112
Kısım 10 Cezalar ile ilgili kurallar		113-117

Tablo 3.5.1 Japonya'nın "Afet Yönetimi için Temel Yasa" İçeriği

Şekil 3.5.2 Japon Afet Önleme Kurumları ve Sorumlulukları

Tablo 3.5.2 Afet Önleme için Hazırlanan Temel Planın İçeriği

Bölüm	İçindekiler
1	Genel
2	Deprem Afeti Önleme
	Kısım 1 Afet Önleme
	Bölüm 1 Bina sismik dayanımı ülke ve şehirler
	Bölüm 2 Hızlı ve akıcı acil müdahale, onarım ve imar için hazırlıklar
	Bölüm 3 Halkın afet önleme faaliyetlerinin desteklenmesi
	Bölüm 4 Afet ve afet önleme konularında araştırma ve gözlemlerin desteklenmesi
	Kısım 2 Acil müdahale
	Bölüm 1 Bilgi toplama ve haberleşme ile komuta zincirinin güvenliği
	Bölüm 2 Acil müdahale sisteminin kurulması
	Bölüm 3 Kurtarma, ilk yardım, tıbbi müdahale ve yangın söndürme
	Bölüm 4 Acil trafik yolunun güvenliği, acil ulaşım yolu
	Bölüm 5 Tahliye ve Kabulü
	Bölüm 6 Yiyecek ve içecek sağlanması ve dağıtımı
	Bölüm 7 Hijyen, hastalıkların önlenmesi, vucut bakımı
	Bölüm 8 Sosyal düzenin sağlanması ve fiatların sabit tutulması
	Bölüm 9 Tesislerin Acil Onarımı
	Bölüm 10 Afetzedelere doğru halkla iletişim
	Bölüm 11 İkincil afetlerin önlenmesi
	Bölüm 12 Gönüllü yardımın kabulü
	Kısım 3 Onarım ve İmar çalışmaları
	Bölüm 1 Onarım ve imar çalışmaları için temel oryantasyon ile ilgili karar alımı
	Bölüm 2 Hızlı onarım için yöntem
	Bölüm 3 Planlanmış imar çalışmaları için yöntem
	Bölüm 4 Afet zedelerin günlük hayatlarının onarımı için destek
	Bölüm 5 küçü-orta ölçekli iş alanları ve diğer ekonomik iyileşmelerin onarımı için destek
	Kısım 4 Büyük dalgalara karşı tedbirler
	Bölüm 1 Afete karşı önlem
	Bölüm 2 Acil müdahale
3	Fırtına ve Sel afetlerine karşı önlem
4	Yanardağ felaketine karşı önlem
5	Kar felaketine karşı önlem
6	Deniz ile ilgili felakete karşı önlem
7	Hava trafik felaketine karşı önlem
8	Demiryolu felaketine karşı önlem
9	Yol felaketine karşı önlem
10	Nükleer felakete karşı önlem
11	Tehlikeli madde felaketine karşı önlem
12	Büyük ölçekli yangın felaketine karşı önlem
13	Orman yangını felaketine karşı önlem
14	Diğer afetlere karşı önlem çeşitleri

(2) Tokyo Büyükşehir Belediyesinde Afet Yönetimi

17.yy dan bu yana Tokyo Japonya'nın başkentidir ve devamlı olarak büyük depremlere sahne olmuştur. Tokyo'da en son 1 Eylül 1923'te büyük bir deprem yaşanmış ve depremin ardından çıkan yangın sonucu 140.000 den fazla insan yaşamını yitirmiştir. Bu acı olayın anma günlerinde Japonya'daki birçok devlet kurumu afet tatbikatı düzenler.

1961 yılında çıkarılan “Afet Önleme Temel Yasasına” dayanarak Tokyo Büyükşehir Belediyesi, Afet Önleme Meclisini oluşturmuş ve 1963 yılında Afet Önleme Planını çıkarmıştır.

1971 yılında Tokyo Büyükşehir Belediyesi “Deprem Afetini Önleme Yasası” nı çıkardı. Yasanın içeriği Tablo 3.5.3 de gösterilmektedir. Yasada yapıların sismik güçlendirilmesi vurgulanmaktadır. Buna ek olarak afet önleme organizasyonları kurmaları ,eğitim almaları ve tatbikatlara katılmaları konularında vatandaşlardan işbirliği talebinde bulunmaktadır.

Yasada bulunan maddeleri uygulamaya koymak ve Büyükşehir Belediyesi’nde, farklı dairelerde, bağımsız yürütülen afet önleme konusundaki projelerin entegrasyonu amacıyla , 1973 yılında çıkarılan yasaya dayalı olarak “ Tokyo için 5 yıllık Deprem Felaketini Önleme” planı çıkarılmıştır.

Sismik hasar hesaplamaları Japonya yerel idareleri içinde ilk olarak 1978 yılında Tokyo’da 23 ilçe için yapılmıştır. Hasar sonuçları gerçekçi afet önleme insiyatifini geliştirmek ve toplum bilincini oluşturmak için halka açılmıştır.

Tablo 3.5.3 Deprem Afet Önleme Kanunu İçeriği

Kısım 1 Genel	Maddeler
Bölüm 1 Tanım	1
Bölüm 2 Valinin sorumlulukları	2-8
Bölüm 3 il, ilçe ve köylerin sorumlulukları	9-10
Bölüm 4 Metropolde yaşayan vatandaşların sorumlulukları	11-12
Bölüm 5 Özel sektörün sorumlulukları	13-15
Kısım 2 Afet Önleme konusunda kentsel planlama	16-19
Kısım 3 Yıkımların Önlenmesi	
Bölüm 1 Sismik dayanımın güçlendirilmesi	20-26
Bölüm 2 Dolgu alanda afet felaketinin önlenmesi	27-28
Bölüm 3 Çöküşün Önlenmesi	29
Kısım 4 Yangınların Önlenmesi	
Bölüm 1 Yangınların çıkmasını önlemek	30-32
Bölüm 2 Yangınların yayılmasını önlemek	33-36
Kısım 5 Tahliye	37-42
Kısım 6 Bilgilendirme ve haberleşme sistemleri	43-44
Kısım 7 Halkın işbirliği	
Bölüm 1 Afet önleme için organizasyonlar	45-47
Bölüm 2 Afet önleme konusunda eğitimler	48
Bölüm 3 Afet önleme tatbikatları	49-50
Bölüm 4 Metropolde yaşayan vatandaşların görüşleri	51-52
Kısım 8 Yetkilendirmek	53

Her 3 ila 6 yılda bir plan düzenli olarak güncelleştirilmektedir. Tokyo Metropolitan idaresi için 1999 yılında hazırlanan 7. deprem afet önleme planı aşağıda Tablo 3.5.4.'de gösterilen içeriğe sahiptir.

Tablo 3.5.4 Tokyo Metropolitan Yönetimi için 7. Deprem Afet Önleme Planı İçindekiler Tablosu

I. Genel	1 Deprem Afetini Önleme ile ilgili temel özellikler
	2 Yedinci planın hazırlanması ile ilgili çalışmalar
	3 Plan hazırlamanın temel prensipleri
	4 Plan dönemi
	5 Plan sistemi
	6 Plan çerçevesi
	7 Projelerin büyüklükleri
II. Sektörel planlar	
Bölüm 1 Sismik Dayanımlı şehir yaratmak	
Kısım 1 Kentsel yapının yeniden gelişimi	
Bölüm 1 Afet önlemleri kentsel planın desteklenmesi	
Bölüm 2 Ahşap yapıların bulunduğu bölgelerin yeniden gelişimi	
Bölüm 3 Yolların, köprülerin, nehirlerin, kıyıların ve limanların güçlendirilmesi	
Bölüm 4 Altyapı tesislerinin güçlendirilmesi	
Bölüm 5 Kentsel alanda açık alan sağlanması	
Bölüm 6 Binaların güçlendirilmesi	
Bölüm 7 Sıvılaşmaya karşı güçlendirme	
Kısım 2 Deprem hasarının azaltımı	
Bölüm 1 Yangınların önlenmesi	
Bölüm 2 Şev ve duvar kaymalarının ve düşen objelerin önlenmesi	
Bölüm 3 Tehlikeli maddelerin riskinin önlenmesi	
Bölüm 2 Bina sismik dayanım örgütleri	
Kısım 1 Difüzyon ve eğitim	
Bölüm 1 Afet önleme ile ilgili bilinçlendirme çalışmalarının desteklenmesi	
Kısım 2 Halk arasında işbirliği	
Bölüm 1 Karşılıklı yardım ağının oluşturulması	
Bölüm 2 Afet önleme için sivil örgütlerin güçlendirilmesi	
Bölüm 3 Şirketlerde afet önleme sisteminin güçlendirilmesi	
Bölüm 4 Gönüllülerin desteklenmesi	
Kısım 3 Güçsüzlere yardım	
Bölüm 1 Güçsüzler için güvenliği sağlamak	
Bölüm 2 Yabancılara destek sağlamak	
Bölüm 3 Eve varmada yaşanacak zorluklar için gerekli tedbirleri desteklemek	
Bölüm 3 Sismik dayanımlı sistemler yaratmak	
Kısım 1 Ön müdahale sisteminin güçlendirilmesi	
Bölüm 1 Ödenekler için hazırlık yapmak	
Bölüm 2 Faaliyet merkezleri için hazırlık yapmak	
Bölüm 3 Haberleşmenin güçlendirilmesi	
Kısım 2 Kurtarma ve destek sisteminin güçlendirilmesi	
Bölüm 1 Tahliye alanı ve güzergahın hazırlanması	
Bölüm 2 Tahliye alanında fonksiyonların güçlendirilmesi	
Bölüm 3 İçme suyu ve yiyecek sağlanması	
Bölüm 4 İtfaiye ve kurtarma çalışmaları için hazırlık yapmak	
Bölüm 5 Ambulans ve tıbbi gereçlerin hazırlanması	
Bölüm 6 Ulaşım ve lojistiğin hazırlanması	
Kısım 3 Deprem afetinden sonra iyileştirme	
Bölüm 1 Deprem afetinden sonra iyileştirme	
Kısım 4 İşbirliğinin güçlendirilmesi	
Bölüm 1 Karşılıklı yardımın güçlendirilmesi	
Bölüm 2 Afet tatbikatlarının güçlendirilmesi	
Kısım 5 Araştırma ve çalışmalar	
Bölüm 1 Hasar hesaplamaları ve yerel risk için araştırma ve çalışma yapmak	
Bölüm 2 Afet önleme tedbirleri konusunda bilgi toplamak	

3.5.2. Amerika'daki Afet Yönetim Sistemi

(1) ABD de ki Ulusal Afet Yönetim Sistemi

Tarihçe

ABD de afet yasası ile ilgili ilk çalışmalar New Hampshire ' da meydana gelen büyük yangın sonrası destek sağlayan Meclis yasında bulunmaktadır. Takip eden yüzyılda kasırgalar , depremler , seller ve diğer doğal afetlere karşılık 100'den fazla yasa çıkartılmıştır.

1930'larda belli başlı kamu tesislerinin deprem sonrası onarımı ve yeniden inşası için Yeniden İmar Mali Şirketi, afet kredileri vermek konusunda yetkilendirilmiştir. Bu yetki daha sonra diğer afetler içinde geçerlilik kazanmıştır.

1934 yılında Ulusal Yollar Bürosu , doğal afetlerden hasar gören karayolları ve köprüler için bütçe oluşturmak üzere yetkilendirildi. ABD Askeri Mühendisler Kolordusunu, sel kontrolü projelerini uygulamaya koymak üzere yüksek yetki sahibi kılan Sel Kontrol Yasası çıkarılmıştır. Afet yardımları konusunda aşama aşama yaklaşım çok problemlili olması federal kurumlar arasında daha büyük bir işbirliğini ve Başkanın da bu faaliyetleri koordine etmek konusunda yetki sahibi olmasını gerektirmiştir.

1960 'lı yıllar ve 1970'lerin başlarında yaşanan büyük felaketler , kentsel Gelişim ve İskan Dairesi içinde kurulan Federal Afet Yardım İdaresi'nin federal müdahalede bulunmasını ve onarım çalışmaları yapmasını gerektirmiştir. Bu olaylar doğal afet konusuna odaklanılmasına yol açmış ve daha fazla yasa çıkarılmasını sağlamıştır. 1968 yılında Ulusal Sel Sigorta Yasası ev sahiplerine yeni haklar sağladı . 1974 yılında Afet Yardımı Yasası başkanlığa ait afet deklasyonlarının yöntemini oluşturdu.

Ancak acil yardım ve afet aktiviteleri hala parça parçaydı. Nükleer güç tesisleri ve tehlikeli maddelerin nakliyesi tehlike ile birleştiğinde ve doğal afetlere dahil edildiğinde afetler , tehlike ve acil durumlar ile ilgili 100 den fazla kurum çalışmaktaydı. Ulusal ve yerel çerçevede paralel birçok program ve politika bulunmaktaydı ve federal afet yardım çalışmalarını karmaşık bir hale getirmekteydi. Ulusal Valiler Birliği, ulusal ve yerel yönetimlerin çalışmak zorunda bırakılan, çok başlı sayıca çok olan bu kurumların sayısını azaltmanın yolunu aradı ve dönemin başkanı Jimmy Carter'a federal acil yardım fonksiyonlarını bir merkezde birleştirmeyi teklif etti.

FEMA ‘nın Kuruluşu ve Gelişimi

Başkan Carter’ın 1979 tarihli 12127 nolu yürütme emri, ayrı ayrı çalışmalar yürüten afet ile ilgili sorumluları tek bir kuruluş FEMA (Federal Emergency Management Agency) altında birleştirdi

- Aynı alanda benzer acil müdahale çalışmaları yürüten federal hükümetin masraflarını azaltmak.
- Merkezi yönetim bünyesinde birleşik koordinasyon organizasyonu kurarak , merkezi ve yerel yönetim arasında etkili bir ortaklık oluşturmak.

FEMA kurulunca Federal Sigorta İdaresi, Ulusal Yangın Önleme ve Kontrol İdaresi, Ulusal Hava Servis Toplum Hazırlık Programı, Genel hizmetler İdaresi. Federal Hazırlık Kuruluşu ve Federal Afet Yardım İdare’sini bünyesinde toplamıştır . Savunma Dairesi Sivil Savunma Hazırlık kuruluşu altında çalışan sivil savunma sorumluları da FEMA bünyesine katılmıştır .

FEMA, afet durumlarında müdahale etmek, plan yapmak, onarım yapmak ve hasar azaltımını sağlamak konusunda sorumlulukları olan ve doğrudan başkana rapor veren bağımsız bir kuruluştur. Bugün FEMA bünyesinde yaklaşık 2600’den fazla tam gün çalışan personel bulunmaktadır. Yine yaklaşık 4000 yardımcı personel afet anında ve sonrasında destek olmak üzere hazır beklemektedir. Çoğunlukla FEMA, ulusal acil yönetim sisteminde görevli diğer organizasyonlar ile ortak çalışmaktadır. Bu ortaklar arasında yerel acil yönetim kuruluşları, 27 federal kuruluş ve Amerika Kıızıl Haç’ı bulunmaktadır . FEMA organizasyon şeması Şekil 3.5.3 ‘de gösterilmiştir.

FEMA’nın ilk başkanı John Macy’dir. Macy, doğal tehlikelere karşı yapılan hazırlıklar ile sivil savunma faaliyetleri arasındaki benzerlikleri vurgulamıştır. FEMA, kontrol ve uyarı sistemlerini de içeren ve küçük, ulaşılamayan olaylardan savaşlara kadar her türlü acil durum için bütün tehlike yaklaşımları ile birlikte Entegre Acil Yönetim Sistemini geliştirmeye başlamıştır.

Bu yeni kuruluş ilk senelerinde acil yönetimin ne kadar karmaşık ve zor olduğunu vurgulayan alışılmamış engellerle karşılaşmıştır. 1989 yılında meydana gelen Loma Prieta depremi ve 1992 yılındaki Andrew kasırgası ulusal dikkati FEMA üstüne toplamıştır.

1993 yılında Başkan Clinton, ilk eyalet acil yönetim deneyimi olan James L. Witt’i FEMA nın yeni başkanı olarak atamıştır. Witt hazırlık ve hasar azaltım çalışmalarına ağırlık vererek afet yardım ve onarım çalışmalarında reformlar başlatmış ve kuruluş çalışanlarını,

müşteri hizmetlerine yoğunlaştırmıştır. Soğuk savaş döneminin sona ermesi de Witt'e FEMA'nın sınırlı kaynaklarını, sivil savunma alanından, afet yardım, onarım ve hasar azaltım programlarına kaydırmasına olanak sağlamıştır.

Şekil 3.5.3 FEMA Organizasyon Şeması

Source: Federal Emergency Management Agency website (www.fema.gov)

FEMA'nın Deprem Programı

FEMA'nın deprem programı 101-614 sayılı ve 1977 tarihli Deprem Tehlikelerinin Azaltımı yasası yetkisinde 1977 yılında çıkartılmıştır. Deprem Tehlikeleri Azaltım Programı (DTAP) amacı; gelecekte olabilecek depremlerde can ve mal kaybını ve riskini azaltabilmektir.

Başlıca dört DTAP federal ortakları arasında FEMA önder kuruluş olarak çalışmaktadır . Ulusal Bilim Vakfı'nda bulunan araştırma merkezlerinden, Ulusal Standartlar ve Teknoloji Enstitüsünden, ABD Jeolojik İnceleme, Mühendislik ve Program Planlama ve Koordinasyon çalışmalarından sorumludur.

FEMA'nın deprem programının, depremden dolayı meydana gelebilecek tehlikelerin azaltımı konusunda dört temel hedef bulunmaktadır.

- Deprem olgusunun ve etkilerini anlaşılmasını desteklemek

- Deprem riskini daha iyi tanımlayabilmek için çalışmalar yapmak
- Depreme dayanıklı tasarım ve inşaat tekniklerini geliştirmek
- Deprem-Güvenliği politikaları ve planlama çalışmalarını teşvik etmek, yaygınlaştırmak

FEMA çeşitli doğal afetlere karşı hazırlık yapabilmek amacıyla deprem programının bir parçası olarak, rehber kitapçıkları yayınlamakta ve güvenlik kontrol listesi hazırlamaktadır.

1980 yılında başlayan , federal hükümet ve California eyaleti tarafından bütçelendirilen “Güney California Deprem Hazırlığı Projesi” başlıklı deneysel proje 3 yıl sürmüştür. Projenin amacı deprem hazırlığı planı oluşturmak ve potansiyel büyük bir depreme karşı deprem önleme tedbirlerini desteklemektir.

Bu proje kapsamında deprem riski yüksek bölgeler için bir prosedür oluşturulmuştur. Ayrıca, resmi organları ve özel sektörü de içine alan, deprem tahminini hem olasılık hem olanaksız olarak ele alan deprem afet önleme planı hazırlanmıştır.

Proje sonuçları 1985 yılında, kuruluşlar, ülkeler ve şehirler için sırasıyla FEMA 71 ,72 ve 73 olarak, Ana Hatları ile Deprem Hazırlığı Planlaması içinde yayınlanmıştır . Tablo 3.5.5, ülkeler için ana hatları belirten FEMA 72 ‘nin içeriğini göstermektedir.

Bu temel esaslar, deprem tahmininin mümkün olduğunu varsayarak uzun ve kısa vadeli hazırlıkları bir depremden sonraki ilk birkaç hafta içinde gerçekleştirilen acil müdahaleyi ve birkaç ay içinde yapılan ‘kısa vadeli onarımı’ içermektedir. İlgili kurumlar arasındaki görev dağılımını tanımlayan matris, başlıca sorumlu organizasyonlar ile destek verecekleri açıkça belirtmek için her aşamada hazırlanmıştır.

Tablo 3.5.5 FEMA'nın Kapsamlı Depreme Hazırlık Planlaması Rehberinin İçindekiler Tablosu

Bölüm 1 Kullanıcı Kılavuzu
A. Giriş
B. Aşama 1: Planlama hakkında
C Aşama 2: Plan hazırlanması
D Aşama 3: Plan uygulanması
Bölüm 2 Planlama Kılavuzu
A Planın unsurları
B Deprem müdahalesi için rollerin dağılımı ve faaliyetler
C Uzun vadeli hazırlık (Depremden önce birkaç ila on yıl ve daha uzun vadede yapılması gerekenler)
1 Depreme karşı güvenlik tedbirleri
2 Hasar azaltımı için teşvikler
3 Karşılıklı yardım protokolü
4 Afet yardımı
5 Deprem hazırlığı
6 Yapısal hasarın azaltımı
7 Yapısal olmayan unsurlar ve tesisler için sismik dayanım tedbirleri
8 Halkla ilişkiler ve eğitim
9 Acil durum barınakları ve büyük çaplı yardım
10 Afet yönetimi
11 Okulların güvenliği
Uzun vadede hazırlıklar için görevler ve rollerin dağılımı
D Kısa vadede hazırlıklar
(Depremden önce birkaç gün ila birkaç hafta içinde yapılması gerekenler, eğer deprem öngörülebilirse)
1 Acil müdahale için hazırlık yapmak
2 Trafik ve ulaşım
3 Haberleşme
4 Halkla ilişkiler ve ikaz
5 İnsan ve materyal kaynakları yönetimi
6 Lojistik destek
7 Tehlikeli ve zehirli maddelerin yönetimi ve yangına karşı koruma
8 Güvenlik
9 Tahliye
10 Acil durum barınakları ve büyük ölçekli yardım
11 Acil durum ilaçları
12 Yasal düzenin sağlanması
Kısa vadede hazırlıklar için görevler ve rollerin dağılımı
E Acil müdahale (Depremi takip eden ilk 72 saat ile birkaç hafta içinde yapılması gerekenler)
1 Trafik ve ulaşım
2 Haberleşme
3 Enkazın/molozların kaldırılması
4 Yangın söndürme ve tehlikeli ve zehirli madde yönetimi
5 Yolların ve köprülerin onarımı
6 Hasar incelemesi, yasaklama ve yıkım
7 İnsan ve materyal kaynakları için destek ve lojistik
8 Acil ilaç ve halk sağlığı
9 Afetzedeler için arama ve kurtarma
10 Nekroskopi
11 Halkla ilişkiler
12 Acil durum barınakları ve büyük ölçekli yardım
13 Hasar durumunun araştırılması
14 Altyapı ve kamu hizmetinin iyileştirilmesi
15 Afet yönetimi
16 Yasal düzenin sağlanması
Acil müdahale durumu için görevler ve rollerin dağılımı
F Kısa vadede iyileştirme (Depremi takip eden ilk ila iki ay içinde yapılması gerekenler)
1 Trafik ağının iyileştirilmesi
2 Afet yardımı
3 Halkla ilişkiler, bilgi akışı
4 Hükümet faaliyetlerinin tekrar hayata geçirilmesi
5 Kamu hizmetinin başlaması
6 Tehlikeli yapıların yıkılması
7 Hasar bedelinin hesaplanması ve geri ödemesi
8 Yeniden gelişim ve yeniden inşa
Kısa vade için görevler ve rollerin dağılımı
G Terimler sözlüğü

(2) Los Angeles Şehri Acil Durum Operasyonları

Kaliforniya, Los Angeles şehrinde, Acil Operasyon Organizasyonu (AOO), 1980 yılında ABD’de türünün ilk örneği olan yerel yönetim organizasyonu olarak Acil Operasyon Yönetmeliği tarafından oluşturulmuştur.

Los Angeles’ın operasyon dairesi olan AOO, planlamayı, koordinasyon ve afet hazırlık yönetimini, hasar azaltımını, müdahale ve onarım çalışmalarını emir komuta zinciri altında birleştirmeyi sağlamak için komuta ve bilgi koordinasyonunu merkezileştiren bir birimdir.

Şehrin acil hazırlık hedefi, kriz zamanlarında sorunlara karşı dayanabilmek için mevcut bütün kaynakları etkili bir biçimde toplamaktır. Bu görevi başarabilmek, çok yönlü, daireler ve kuruluşlar arası işbirliğini ve kompleks operasyonel, yasal, ve yönetsel konuların çözümlüğüne gerektirmektedir. AOO’nun operasyonla ilgili öncelikleri aşağıda belirtildiği gibidir:

- Can kaybını önlemek , mal ve mülkü korumak
- Temel sistemleri ve hizmetleri onarmak ve iyileştirmek
- Acil durum operasyonunun yönlendirilmesi ve kontrolü için temel hazırlamak
- Kalan kaynakların korunmasını , kullanımını ve dağıtımını sağlamak
- Hükümetin işlevini sürdürmesini sağlamak
- Diğer yetki alanlarındaki acil hizmet organizasyonları ile operasyonları kontrol etmek

1980 Los Angeles Acil Yönetim Yasası’nın 8. kısım, 3.bölüm, 1.maddesi ile uyumlu L.A Acil Operasyon Ana Planı hazırlanmış ve yasanın 8. kısım 3. bölümü Acil Operasyon Yönetmeliğinde değişiklik yapılmıştır. Acil Operasyon Ana Planı, Devlet Acil Planı ile bağdaşmaktadır. 1996 yılında Acil operasyon Ana Planı ‘nın Tablo 3.5.6 ‘da gösterilen içeriği aşağıdaki özellikleri de kapsamaktadır:

- 1. Bölümde planın sürekliliğinin sağlanması ve dağıtımı
- 4.Bölümde Acil Operasyon Merkezinin görev ve organizasyonu tanımlanmıştır.
- 5. Bölümde çok kuruluşlu koordinasyon vurgulanmıştır.
- Acil kamu bilgilendirilmesinin önemi 6. bölümde vurgulanmıştır. Şehirdeki her birim için hazırlanan plan 7.bölümde tanımlanmıştır.

Çeşitli afetlere karşı müdahale planları ek maddelerde açıklanmıştır.

Bölüm 3.5 için Referanslar:

United States Cabinet Office. White Paper on Disaster Prevention, 2002.

Tablo 3.5.6 Los Angeles Şehri'nin Acil Durum Operasyon Master Planına ait İçerik Tablosu

Bölüm 1 Giriş
1 Planlamanın temeli
2 Planın amacı
3 Hedefler
4 Planlama varsayımları
5 Planın faaliyete geçirilmesi
6 Yetkililer ve referanslar
7 Planın korunması ve dağıtımı
8 Planın organizasyonu
Bölüm 2 Acil durumlar ile ilgili yetkililer
1 Acil durum yasaları ve yönetmelikleri
2 Acil durumun tanımı
3 Yerel acil durumlar için yetkililer ve faaliyetler
4 Hükümetin devamlılığı
Bölüm 3 Acil durum operasyonları
1 Giriş
2 Acil durum operasyonlarının organizasyonu
3 Acil durum operasyonları organizasyon koordinasyonu
4 Acil durum operasyon organizasyonu yetki ve güç
5 Acil durum operasyonları organizasyonun hayata geçirilmesi
Bölüm 4 Acil durum operasyon merkezleri
1 Öncelikli acil operasyon merkezi
2 Acil durum operasyon merkezinin organizasyonu
3 Acil durum operasyon merkezi bölümlerinin görevleri ve sorumlulukları
4 Acil durum operasyon merkezi hayata geçirilmesi
5 Acil durum operasyon merkezi operasyonlarının gözden geçirilmesi
6 Acil durum operasyon merkezi faaliyet planlaması
7 Acil durum operasyon merkezi malzeme ve destek sistemleri
8 Acil durum operasyon merkezi bilgi yönetim sistemi
9 Acil durum operasyon merkezi içinde bilgi akışı
10 Acil durum operasyon merkezi içinde kurumların koordinasyonu
11 Seyyar acil durum operasyon merkezi
Bölüm 5 Kurumların koordinasyonu
1 Karşılıklı yardım
2 Şehir ve ilçe birleşik acil durum operasyon prosedürleri
3 Birçok kuruluşun ya da iç kuruluşların koordinasyonu
4 Devlet ve federal koordinasyon
5 Amerika kıvı haç yardımı
6 Gönüllü ve özel sektör yardımı
7 Acil durum hizmetleri için ödeme
Bölüm 6 Acil durum kamu bilgilendirmesi
1 Arka plan
2 Kamu bilgisinin geliştirilmesi
3 Diğer kurumlarla işbirliği
4 Dağıtımın araçları
Bölüm 7 Acil durum operasyonları organizasyonu – fonksiyonları ve kaynakların özeti
1 Fonksiyon ve kaynak tablosu
Bölüm 8 Bölümün planları
Acil durum operasyonu master planı için ekler
Toplumsal çatışma
Depremi ön görölmesi
Fırtına
Deprem
Büyük yangınlar
Tehlikeli maddeler
Uçak kazaları
İyileştirme ve yeniden inşa

Kaynak: Los Angeles Şehri web sitesi (www.lacity.org/epd/epdep.htm)

3.6. Türkiye ‘de Afet Yönetimi için Öneriler

Mevcut yapının ve durumun incelenmesi, gerçekleştirilen görüşmeler ve diğer yönetim sistemleri ile kıyaslamalar sonucu, Türkiye’de uygulanmakta olan mevcut afet yönetim sisteminin iyileştirilmesi için kendi içinde kategorilendirilen yasal tedbirler, organizasyon yapısı ve planlama konularında önerilerde bulunulmuştur. Bu bölümde bu öneriler tartışılacaktır.

3.6.1. Yasal Önlemler ile İlgili Öneriler

Birçok araştırmacı Türkiye’deki afet yönetim sisteminin zayıflığını vurgulamıştır. (Ergunay (1999), Gulkan (2000), Balamir (1999)). Yasadaki konuyla ilgili sorunlar tartışılmıştır.

(1) Kalkınma Yasası

Kalkınma yasası inşaat sürecinin tamamını kapsamalıdır.

Yasa inşaat sırasında, yalnızca inşaat evresini değil, aynı zamanda yatırımların ve müesseselerin, arazi ve altyapı sağlanmasının, teknik yöntemlerin kontrollerini de kapsamalıdır.

Kalkınma yasası afet hasar azaltımı ile ilgili konularıda içermelidir.

Yasa afet hasar azaltımı için gereken önlemlere doğrudan referans sağlamalıdır. Arazi kullanımı ve bölgelere ayırma, ulaşım ve altyapı, arazi kullanımı ve farklı, değişken yoğunluk ile açık alanların planlanması yasa tarafından ele alınmalıdır. Böylece afet yönetiminin oldukça tutarlı temeli oluşturulmuş olur.

Kalkınma yasası mal yönetimi ile ilgili entegre yaklaşımları ortaya koymalıdır.

Yasa günümüzde özel konuma sahip olanlar için (belediye arazisi, milli parklar ve rezervler, tarihi ve doğal özelliği olan alanlar, turizm merkezleri, ekolojik özelliği ve sahil şeridi için), arazi kullanımını entegre bir şekilde kontrol etmelidir.

Yetki dağınıklığını ortadan kaldırmak için planlama kontrolü tek bir elde toplanmalıdır.

İstanbul ili içinde, arazi kontrolü ile ilgili 4 kurum bulunmaktadır. Bunlar; Valilik, İBB, İBB’ne bağlı ilçeler ve İBB dışındaki ilçelerdir. İBB şehir planlaması ile ilgili çalışmaları ancak yapılaşmış alanlar İBB’ye sunulduğunda yapmaktadır. Aynı şekilde İBB yeni gelişim ve yerleşim alanlarını kontrol edememektedir. Plan geliştirmenin aşamalarının ve içeriğinin kontrolünü –özellikle de afet hasar azaltımı amaçlı- tek elde birleştirmeyi sağlamak için, tek bir yetkili kurum olmalıdır.

(2) Bina Yasasını Uygulama Zorunluluğu

a. Proje Gözetimi

İBB bünyesindeki kamu hizmeti veren şirketlerde görevli mühendisler, yapısal tasarıları incelemek ve kontrol etmekle görevlendirilmelidir.

Üst makamlar, görevlendirilmiş denetim kadrolarına gözetim sağlamalıdır.

Tüketicilerin, yaşanacak kayıplar durumunda, tasarım mühendislerini, kayıt inceleme mühendisini ya da tasarıya onay veren kuruluşu dava edebilecekleri yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Yasal tedbirler, belli sınırları aşan inşaat projeleri için, proje yerinde arazi mühendisinin bulunmasını gerektirmelidir.

Basit sıradan tasarılar için, basitleştirilmiş kontrol yöntemi geliştirilmelidir.

Sıradan ve sıradışı mühendislik projeleri arasında ayırım yapılmalıdır.

b. İnşaatın Denetimi

Denetleme mühendisinin sahip olması gereken profesyonel nitelikleri hazırlanmalıdır.

Kalkınma yasası, tasarıları kontrol eden denetçilerin niteliklerini belirtmemektedir. Gözlem denetçilerinin –yasada kayıt mühendisleri olarak geçiyor – yalnızca geçerli diplomalarının olması yetmektedir. Deneyim ya da profesyonel nitelikler hesaba katılmamaktadır. Aslında bazı belediyeler bu görevi resmi olmayan anlaşmalar aracılığıyla İnşaat Mühendisleri Odası'na ve Mimarlar Odası'na devretmiştir.

Denetçiler yetkilendirilmeli ve sorumluluk sigortasına sahip olmalıdır.

Denetçilerin sorumlulukları var ama yetkileri yoktur. Mahkeme tarafından bedeli ödemeleri istense de bunu yapamamaktadır. Sorumluluk sigortaları bulunmamaktadır.

Denetçi, müteahhitten ayrı tutulmalı ve en düşük ücretleri belirlenmelidir.

Yasa, denetçilerin gözlemedikleri müteahhitin yasayı çiğnemesi ya da ihlal etmesi durumunda belediye ya da valiliğe rapor etmelerini gerektirir. Ayrıca yasa herhangi bir ihlal durumunda, düzeltme için yapılması gerekenleri ve cezaları tanımlar. Ancak denetçiler genellikle mal sahibi tarafından değil, müteahhit tarafından işe alınmaktadır. Denetçilerin rapor etmesi çok zordur, çünkü müteahhitler çoğu zaman işverenleridir. Buna ek olarak gözlem mühendisleri için minimum ücret bulunmamaktadır .

Müteahhitlerde aranan nitelikler hazırlanmalıdır.

Şu aşamada, insanların müteahhitliği meslek olarak kabul etmelerini sağlayacak belirli şartlar bulunmamaktadır. Bu konuda tek açıklama “Ticaret Yasası”nda bulunmaktadır.

Bina denetimi süreci, hizmet şirketlerine verilmeli ve özelleştirilmelidir.

Bina planları, yasaya uyma sorumluluğu olan tasarım mühendislerinin imzası ile belediye yetkililerine verilmektedir. Ancak belediyede görevli mühendisler iş yoğunluğu nedeniyle bütün tasarım hesaplamalarını tam anlamıyla kontrol edememektedir. Buna ek olarak, yasal düzenlemeleri çiğneyen yasadışı inşaatlardan haberdar olma ancak vatandaşların ihbarı ile olabilmektedir, bunun dışında belediyelerin yasadışı olmayan inşaatları saptamak için herhangi bir yöntemi bulunmamaktadır.

Sismik yönetmelikler diğer tasarım bilgi safhalarını ve bina planlarını da içermelidir.

Mevcut yönetmelik yalnızca yapısal bilgiyi içermektedir. Yönetmelik, yangın ve çatı malzemelerini de içerecek şekilde geliştirilmelidir.

Yasal düzenleme, yetkililerin etkili ve doğru hareketi yapmalarını garantilemek için basitleştirilmelidir.

İzinsiz inşaatların yıkılması için izlenmesi gereken yasal prosedür yaklaşık bir yıl sürmektedir. Mahkeme yıkım emrini verse bile, belediyelerin elinde yıkım gerçekleştirecek gerekli malzeme ve insan gücü bulunmamaktadır. Her koşulda, binaların yıkım işlemi yüksek maliyet gerektirir ve yasaları çiğneyenler genellikle genel af ilanının çıkmasına kadar bekleyebilmektedir. Müteahhitlerden alınacak telafi ücretlerinin ödenmesi çok uzun zaman almakta ve ödeme yapıldığında da enflasyon sebebiyle değeri oldukça düşmüş olmaktadır. Müteahhit hataları ya da ihmalleri ile ilgili cezalar ancak eski Borçlar Yasası'nın maddelerinde bulunmaktadır. Bu maddelerin içeriği sahtekarlığı önlemekte yeterli olmamaktadır.

(3) Kaçak İnşaatlar ile İlgili Yasalar

Afet fonu ya da felaket sigorta havuzları, düzensiz yapılanmanın iyileştirilmesi ya da olabilecek bir felakete karşı uygun bir yere taşınması için kullanılmalıdır.

Mevcut durumda yasa tarafından belirtilmiş “alan iyileştirilmesi” için fon bulunmamaktadır. İstanbul'da düzensiz yapılanma çerçevesinde 1980 yılına kadar mal sahiplerinin yalnızca %10'u uygun bir alana transfer edilebilmiştir. Buna ek olarak ‘yerleşime yasak’ olan bölgelerde oturanlar için alternatif bir yerleşim alanı bulunmamaktadır.

Yeni geliştirmeleri başlatabilmek için küçük ölçekli iyileştirmelere ihtiyaç vardır.

1985 yılında çıkartılan ‘Gecekondu Yasası’ 1000 m² den küçük ve 3 kat dan az inşaatlar için inşaat izni talep etmemektedir. Bu da yasal olmayan yeni gelişimleri cesaretlendirmektedir.

(4) Afet Yasası

Yasada afet öncesi çalışmalar vurgulanmalıdır.

Mevcut yasa özellikle afet sonrası müdahalelere ve çalışmalara odaklanmaktadır. Yalnızca birkaç yerde hazırlıklar ve afet öncesi sorumluluklardan bahsedilmektedir. Japonya’da afet öncesi çalışmalara yönelik yapılan başlıca değişimlere dayalı olarak, doğal afetlerden kaynaklanan can kaybının azalması, afet öncesi çalışmalarının uzun dönemde yararlı olduğunu göstermiştir. Meydana gelebilecek olası hasarın azaltımı ile ilgili çalışmalar ulusal strateji olarak yasaya ilave edilmelidir.

Yasa, afetlerden ders alacak şekilde standartlaştırılmalıdır.

Yasa, acil durumlarda müdahale için verilen olağandışı yetkileri belirtmektedir. bu durum bir afet durumunda, politik alanda siyasi yetkililerin özel kararlar almalarına izin vermekte, ancak bu gelecek için ders olacak geçmiş deneyimlerin unutulmasına sebep olmaktadır. Standardize edilmiş afet yönetimi, şahsi kararların alınmasını engellemek ve geçmiş afetlerden ders almak için gereklidir.

Yasa, kalkınma yönetmeliği ile uyumlu olan ve olmayanları ayırt etmelidir.

Her afetten sonra herkese eşit yardım sağlamak, kaynakların etkili ve eşit dağıtımı için, teknik sürecin bütününde saygınlık sağlamak için ve uzun dönemde sorumlu gelişmeyi teşvik etmek için standart müdahale olmamalıdır.

Yeniden yapılacak inşaat çalışmaları için özel fon oluşturulmalıdır.

Siyasi oluşumların, oluşturulan ve belli çalışmalar için ayrılan özel fonları popülerlik kazanmak için kullanmalarının engellenmesi gerekmektedir. Mali kaynakların dağıtımında daha etkili ve doğru davranmak için bir fonun kullanımı ile ilgili kararlar daha alt kademedeki teknik komite tarafından alınmalıdır.

(5) Acil Yardım Organizasyonu ve Planlama ile ilgili Yönetmelikler

Bu yönetmelikler daha çok bir afetten sonra yürütülecek çalışmaların etkili olması için gereken planlamayı ve görevleri tanımlamaktadır. Uzun dönemde hasar azaltımı ve imar

için yapılması gerekli çalışmaları da kapsmalıdır. Ayrıca afet tatbikatına ve eğitimine duyulan ihtiyaç da belirtilmelidir .

Yönetmelikler farklı afet çeşitlerini ayrı ayrı ele almalıdır.

Mevcut yönetmelikler afeti genel olarak ele almaktadır. Ancak afet durumları ve gereken müdahale, depremler ve farklı afet çeşitleri için farklı olacaktır. Bu yüzden farklı afet çeşitleri için gereken tedbirler farklı bölümlerde anlatılmalıdır.

Afet müdahalesi ile ilgili son çalışmalar yönetmeliklere dahil edilmelidir.

Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihte konu edilmeyen endüstriyel, çevresel ya da psikolojik yaklaşımlar eklenmelidir.

Kentsel deprem afeti ile ilgili özel kanunlar çıkarılmalıdır.

Yönetmelikler, afet durumunun etkisinin tamamen il genelinde olacağını farzederek ancak İstanbul'un bazı ilçelerinin nüfusu neredeyse bir ilin nüfusuna yakındır ve İstanbul'u sarsacak büyük bir depremin etkisi, başka bir ille karşılaştırıldığında daha büyük olacaktır. Bu yüzden Tokyo belediyesi tarafından hazırlanan "Deprem Afeti Önleme Yasası" gibi özel yasalar deprem olasılıkları için çıkarılmalıdır.

(6) Yangınla İlgili Yasalar

Belirli bir yangın yasası, yasal sisteme entegre edilmelidir.

Belediyeler tarafından hazırlanmış ve çok sayıda bilinen kuralları ve düzenlemeleri, merkezi bir yönetmelikte belirten özel bir yangın yasası çıkartılmalıdır. Yasa aynı zamanda, yangın önleme hesaplamaları, yangın direnci ve yangın kuvveti gibi bilimsel çalışmaları da içermelidir. Bunlara ek olarak yasa gönüllülerle ilgili çalışmaları da kapsmalıdır.

(5) Deprem Sigortası

Güçlendirme çalışmaları sigorta primlerine yansmalıdır.

Şu aşamada ödenecek sigorta primlerinin hesaplanmasında yalnızca yapı tipleri değerlendirilmeye alınmaktadır. Sismik güçlendirmeyi teşvik etmek için, güçlendirme yapılmış binaların primleri daha düşük olmalıdır.

Sigorta kapsamına daha çok il dahil edilmelidir.

Yaygınlaşmayı sağlamak için yalnızca pilot il değil, diğer iller de gelecekte sigortaya dahil edilmelidir.

3.6.2. Kurumlar ile İlgili Öneriler

(1) Afet yönetimi tabandan-tavana sistemi ile dağıtılmalıdır

Geçmişte yaşanan deneyimlerin de ortaya koyduğu gibi, bir afet durumunda yetkililerin ilk etapta afet yönetim merkezinde toplanmaları, kendi güvenlikleri ve trafik sorunları yüzünden çok zor ve yavaş olacaktır. Afet sırasında merkezi ve yerel ofisler arasındaki haberleşme ve ulaşım çok sınırlı olacaktır. Böyle bir durumda ilk bir kaç gün için dışarıdan gelecek sınırlı yardımların da desteği ile yerel ofisler afet yönetimi ile ilgili çalışmalarını bağımsız yürütecektir. Bu nedenle, yerel ofisler kaynak, bilgi ve yetkiyle desteklenmeli, güçlendirilmelidir.

Bütün bunlara ek olarak, sistemin tavandan-tabana olan hiyerarşik doğası insiyatif kullanımı açısından yerel yönetimin cesaretini kırmakta ve afetin etkilediği halk ile yüz yüze gelen yerel yönetimlerin fonksiyonunu zayıflatmaktadır.

(2) Merkez ve Yerel Yönetim arasındaki bağlantı açıkça ortaya konmalıdır

Vali, bakanlıkların il müdürlükleri ve hükümet bünyesinde bulunan bakanlık birimlerinin arasında uygun işbirliği oluşturulmalıdır. Büyük bir afet durumunda, bir kaç ili kapsayacak şekilde görev yapmak üzere oluşturulan afet yönetim merkezlerinin görevleri ve rolü net olarak tanımlanmalıdır.

(3) Komuta sistemi net ve doğru bir şekilde tanımlanmalı

Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi ve Bayındırlık ve İskan Bakanlığına bağlı Afet işleri genel Müdürlüğü ve aynı şekilde AYM ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığına bağlı İl Müdürlüğü arasındaki komuta sistemi açık olarak tanımlanmalıdır. AYM ve AKOM'e bağlı kamu hizmetleri veren şirketlere uygulanacak komuta sistemi basit olmalıdır, zira birkaç şirket her ikisine bağlıyken diğerleri AKOM altında faaliyet göstermektedir.

(4) Organizasyonlar arasındaki zayıf bağlantılar güçlendirilmelidir

AYM ve AKOM arasındaki bağlantılar olduğu kadar ilçe belediye başkanları ve kaymakamları arasındaki bağlantılar da gerektiği kadar güçlü değildir. Genelde ilde afet yönetimi ile görevlendirilmiş yetkililer, çalışmakta oldukları ilden değildir ve yerel duruma yabancı olabilmektedir. Hükümet görevlilerinin sürekli değişmesi, yapılan planların geçersizleşmesine ve eskimesine yol açabilmektedir. Yetkililer planlarını güncelleştirmek yerine daha başka önceliklerle ilgilenmek zorundadır. Ancak afet müdahalesinin esas itibarıyla yerel olarak yapılması gerektiği için bahsedilen bağlantıları oluşturmak çok

önemlidir. Özellikle de yeterli dış yardımın bölgeye ulaşmasının beklenmediği ilk dönemde büyük önem taşımaktadır. Buna ek olarak, mevcut durumda AYM üzerinden yapılan İBB ve diğer ilçe belediyeleri arasındaki bağlantılar, kamu hizmetlerinde afet yönetimi için çok önemlidir.

(5) Yerel halk ve gönüllüler yönetim sistemine dahil edilmelidir

Yerel halk, afet bölgesine en yakın grup olmalarından ve bölgeyi çok iyi tanıdıklarından dolayı, eğitildikleri ve iyi organize edildikleri takdirde afet müdahalesinde büyük rol oynayabilmektedirler. Ancak mevcut afet yönetim isteminde gizli kalmış kaynak durumundadırlar. Büyük bir deprem olduğu takdirde resmi kurtarma görevlilerinin sayısı, hem kendileri depremzede olabilecekleri hem de haberleşme ve trafik engelleri yüzünden bölgeye ulaşmada zorlanabilecekleri için, yeterli olmayabilmektedir.

3.6.3. Afet Yönetim Planı ile İlgili Öneriler

(1) Her kurum kendi planını hazırlamalı ve planın uygunluğu kontrol edilmelidir

Acil durum hizmetinden sorumlu her kurum kendi planlarını hazırlamalıdır. Üstelik Türk telekom'un kendi sorumluluğu altında bulunan haberleşme hizmet guruplarına yaptığı gibi AYM ya da ilgili hizmet gurubunun başkanlığını yürüten kurum, hizmet gurubu ve acil hizmetlerin bütünü için kendi içlerinde hazırladıkları plana uygunluklarını kontrol etmelidir. Bu sürece yardımcı olması amacıyla her bir görev ve sorumlu kurum arasındaki ilişkiyi gösteren sorumluluk matriksi hazırlanmalıdır. Bu her üye kurumun üstlendiği sorumluluklara açıklık getirmek ve üye kurumlar arasındaki işbirliğini geliştirmek için gereklidir.

(2) Hizmet Grupları arasında iletişim sağlanmalıdır

Hizmet Gruplarının başkanlığını yürüten kurumlar, ve alt-grupların başkanlıkları, alt-gruba mensup kurumlar ve üye kurumlar arasında iletişim sağlamalıdır. Ulaşım hizmet grubunda olduğu gibi, günlük konuların görüşüldüğü düzenli toplantıların yapılması halinde afet yönetimi görüşülen konu başlıklarına dahil edilmelidir. Ayrıca bir afet durumundan önce gerçekleştirilecek bireysel bağlantılar afet durumunda grupların daha verimli çalışmalarını sağlayacaktır. Bu da iletişimin sağladığı bir diğer avantajdır.

(3) Kurumlar arasında gerçekleşecek işbirliği dikkate alınmalıdır

.Hizmet grupları içinde görevli kurumların farklı birimleri tarafından yaratılan bölgeciliği engellemek için kurumlar arasında yapılacak işbirliği dikkate alınmalıdır. Aşağıda hizmet gruplarının işbirliği yapması gereken görevlere örnekler verilmiştir.

Haberleşme hizmet grubu, kurtarma ve onarım çalışmalarını desteklemek için yollar, limanlar, kamu tesisleri ve depolarda meydana gelen hasar durum bilgisini toplamalı ve bu bilgiyi ilgili yerlerle paylaşmalıdır.

Ulaşım hizmet grubu kurumlar arası işbirliği kapsamında; farklı güzergahların belirlenmesi, molozların nakliyesi, yaralıların hastaneye sevki, bağış malzemelerinin ulaşımı, trafik kontrolü ve yol onarımları konularında bilgi sağlamakla ilgili görevleri yerine getirecektir..

Bir çok durumda bina molozlarının kaldırılmasından önce yollarda bulunan molozların kaldırılması gerekecektir.

İlk yardım grubu, altyapı hizmetlerinin teminatına ve hizmet gruplarının alabilmesi için bağış yapılan ilaçların dağıtımına ihtiyaç duyacaktır.

Hasar Değerlendirme ve Geçici İskan Hizmet Grubu, molozların kaldırılması ile ilgili gruptan ve satınalma grubundan hasar ile ilgili bilgilere ihtiyaç duyacaktır. Geçici İskanların kurulması hususunda altyapı konusunda çalışan hizmet grubuyla işbirliğine gidilmesi gerekecektir.

Güvenlikten sorumlu hizmet grubu, trafik kontrolünün sağlanmasında ulaşım hizmet grubuyla, kurtarma çalışmalarının yapıldığı yerlerde güvenliği sağlamak amacıyla kurtarma hizmet grubuyla ve malların yağmalanmasını engellemek üzere satınalma hizmet grubuyla işbirliği içinde çalışmalıdır.

Tarım hizmet grubu hazırlamış oldukları ve yiyecek depolarının belirtildiği listeleri satınalma hizmet grubuna vererek yardımcı olabilmektedir.

Satınalma hizmet grubunun, dağıtımı gereken ihtiyaç malzemesinin miktarını belirlemek için, kurtarılan depremzedelerin sayısı hakkında kurtarma ya da hasar değerlendirmesi hizmet gruplarından bilgi alması gerekecektir.

Telefon, elektrik, su, gaz gibi kamu hizmetleri çoğunlukla yeraltındadır. Telefon şirketleri haberleşme hizmet grubuna dahilken, diğer hizmetler altyapı hizmet grubu içindedir. Bu durum beraber yapılması gereken onarım çalışmalarını zorlaştırmaktadır. Günlük hayat içinde bile kamu hizmetleri arasındaki onarım çalışmalarının koordinasyonu düzgün bir şekilde işlememektedir.

(4) Halka bilgi aktarmanın yöntemleri incelenmelidir

Bilgi sağlamak ve aktarmak için cep telefonu mesajlarından, telefon, faks, radyo, tv., gazete ve internete kadar birçok yol bulunmaktadır. Sağlanan bilgiler olabilecek artçı sarsıntıları

ya da ikincil bir felaketi uyardı, hasar durumu ve müdahale operasyonları hakkında bilgi vermede, dış yardımın koordine edilmesinde ve ortaya çıkan söylenti ve dedikoduların azaltılmasında yararlı olacaktır. Hizmet gruplarındaki yetkililere ve halka bilgi sağlanması afet yönetiminde çok önemli rol oynamaktadır. Bu sebeple halkla ilişkiler için mevcut araçlar ve yollar değerlendirilmelidir. AYM içindeki FM radyo istasyonu daha fazla tanıtılmalı, internet üzerindeki web sayfaları; diğer resmi hükümet sayfalarına, hasar durumu ile ilgili bilgi veren sayfalara ve uluslar arası izleyicileri bilgilendirmek için İngilizce sayfalara bağlantı yapılmalıdır. Web sayfaları afet yönetim merkezinin bünyesinde bulunmalıdır.

(5) Öğrencilerin eğitimi ve basitleştirilmiş kurslar değerlendirmeye alınmalıdır

Hem yetkililere, hem de halka kurtarma ve ilk yardım konularında eğitim verilmesi amacıyla çeşitli kurumlar birçok girişimde bulunmuş ve çaba göstermiştir. Ancak bu çabalarda gözlemlenen ortak sorun eğitmen sayısının azlığıdır. Bu tür eğitimler, daha çok eğitimle daha geniş katılımlara hitab edebilmektedir. Bu yüzden ilk aşamada eğitmenlerin eğitimi ele alınmalıdır. Bunun ötesinde, mevcut eğitim 20 saatten fazla sürmektedir. Bu süre eğitim içeriği için yeterli olabilir, ancak halk için çok uzun gelebilmektedir. Dolayısıyla daha fazla öğrenci kazanabilmek için daha basitleştirilmiş bir kurs programı gerekli olabilir.

(6) Helikopterlerin kullanımı iyi planlanmalıdır

AYM ve AKOM'da yapılan başlıca çalışmalardan bir tanesi de araç trafiğinin kapanması durumuna karşı hazırlık olması açısından yeni helikopter pistleri inşa etmektir. Farklı kurumlarda bulunan helikopterlerin sayısı, amaçları, kapasiteleri, lojistik desteği planlanmalı ve bu bilgi her birimde yedeklenerek saklanmalıdır. Buna ek olarak, kurtulanların aranması esnasında ihtiyaç duyulan sessizliğin sağlanması ve korunması için kurtarma ekipleri ile hava trafik kontrolü arasında işbirliği sağlanmalıdır. Bu durum Kobe depremi sırasında yürütülen operasyonlar içinde karşılaşılan başlıca sorunlardan biriydi.

(7) Kaynak envanterleri hazırlanmalı ve kontrol edilmelidir

CBS kullanılarak afet yönetimine yararlı olacak bir kaynak envanteri oluşturmak için konu olan kaynaklara ait kapasite, tür ve konum, yer bilgileri gibi özellikler sisteme girilmelidir. Ayrıca farklı kurumlardan toplanan verilerin lokasyon bilgisinden başlayarak tüm bilgilerin aynı tarzda işlenip işlenmediği kontrol edilip sağlanması yapılmalıdır.

(8) Halkın katılımının sağlandığı tatbikatlar, kurumların ortak katılımıyla düzenlenmelidir

Tam kapsamlı ve gerçeğe uygun afet tatbikatları düzenlenmelidir. Bunun için AYM, AKOM yetkililerinin ve çalışanların, gönüllülerin ve halkın katılımı gerçekleştirilmelidir. Tatbikatlar farklı yerlerde eş zamanlı yapılmalıdır. Farklı hizmet grupları arasındaki işbirliği sınanmalıdır. Kilit ekipmanlar olan helikopter, radyo gibi araçların kullanımı test edilmelidir. Afet tatbikatları başarıyla sonuçlanmak durumunda değildir. Tam tersine asıl amaç, mevcut sistemin iyileştirilmesi için tatbikatlar sırasında sorunları görmek ve öğrenmektir.

(9) Bina hasar incelemeleri daha kısa bir zamanda tamamlanmalıdır

Bayındırlık ve İskan Bakanlığının yaptığı bina hasar incelemesinde ki amaç hak sahiplerinin tazminatları için hasar derecesini değerlendirmektir. İncelemeden sorumlu mühendislerin sayısı sınırlı olduğundan Marmara Depreminin ardından incelemeleri tamamlamak 4 ay sürmüştür. İncelemelerin daha kısa zamanda sonuçlanabilmesi için mühendislik odalarından profesyonel mühendisler de bu göreve dahil edilmelidir. Ayrıca vatandaşlardan gelen acil talepleri karşılamak amacıyla, profesyonellerin gönüllülük çerçevesinde yaptıkları incelemelerin sonuçları referans olarak kullanılmalı ve resmi sonuçlar, imar için bilgi teşkil etmesi amacıyla belediyelere verilmelidir.

(10) Zemin inceleme sonuçlarının değerlendirilmesi ve yetersiz kullanımları

Marmara Depreminin ardından gerekli gereklilik görüldüğünde inşaatlardan önce zemin etüdlerinin yapılması zorunluluk kazanmıştır. Ancak çalışma sonuçlarının yorumları hala bulanıktır. Dengeli mühendislik kararlarının alınması için inşaat mühendisleri, jeofizikçiler, ve zemin etüplerinde çalışan jeologlar arasındaki iletişim güçlendirilmelidir.

Bölüm 3.6 için Referanslar:

Balamir, M. "Reproducing the Fatalist Society: An Evaluation of the 'Disasters' and 'Development' Laws and Regulations in Turkey, Urban Settlements and Natural Disasters." Proceedings of UIA Region II Workshop. Chamber of Architects of Turkey, 1999.

Ergunay, O. "A Perspective of Disaster in Turkey: Issues and Prospects, Urban Settlements and Natural Disasters." Proceedings of UIA Region II Workshop. Chamber of Architects of Turkey, 1999.

Gulkan, P. “Code Enforcement at Municipal Level in Turkey: Failure of Public Policy for Effective Building Hazard Mitigation” Proceedings of the 6th International Conference on Sesimic Zoning, No. 21. Earthquake Engineering Research Institute, 2000.